

Utgiftsprognos för budgetåren 2023–2026

April 2023

Vårt diarienummer: FK 2022/022934
Upplysningar: Renée Blomberg
Områdeschef Prognos
renee.blomberg@fk.se
Webbplats: www.fk.se

Förord

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2023 ska Försäkringskassan senast den 25 april 2023 redovisa utgiftsprognoser för åren 2023–2026 för samtliga anslag och anslagsposter. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till budgeten. Denna rapport är svar på regeringsuppdraget och lämnas genom inrapportering till Regeringskansliets och myndigheternas gemensamma statsbudgetsystem Hermes.

Rapporten omfattar dels prognoser för förmånerna inom Försäkringskassans ansvarsområde, dels prognoser för Försäkringskassans förvaltningsanslag. Samtliga belopp i rapporten är angivna i löpande priser.

Prognoser är nästan alltid osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser och om reglerna för förmånen ändras. I prognoserna i denna rapport har hänsyn tagits till föreslagna regeländringar i lagda propositioner med lagförslag. Aviserade regeländringar utan lagförslag är dock inte beaktade då det saknas detaljerade underlag för att utföra beräkningarna. I denna rapport har utfall till och med mars 2023 i största möjliga utsträckning använts till prognoserna. Statistiska centralbyråns befolkningsutfall för 2022, från februari 2023, och deras befolkningsprognos för åren 2023–2026, från april 2022, har använts till de flesta prognoser som bygger på befolkningsframskrivningar. Undantaget är prognosen för föräldrapening, som istället baseras på SCB:s senaste befolkningsprognos, som publicerades den 18 april i år.

Innehåll

Sammanfattning	4
Utvecklingen inom olika försäkringsområden	5
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	14
1:4.1 Statligt tandvårdsstöd.....	14
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård.....	17
1:7 Sjukvård i internationella förhållanden	20
4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	24
4:4 Kostnader för statlig assistansersättning.....	27
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	34
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.....	34
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.....	59
1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning.....	70
1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	75
1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	78
1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen.....	81
1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader	90
2:1 Förvaltningsmedel	93
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	96
1:1 Barnbidrag	96
1:2 Föräldraförsäkring	104
1:3 Underhållsstöd	122
1:4 Adoptionsbidrag	127
1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag.....	129
1:8 Bostadsbidrag	135

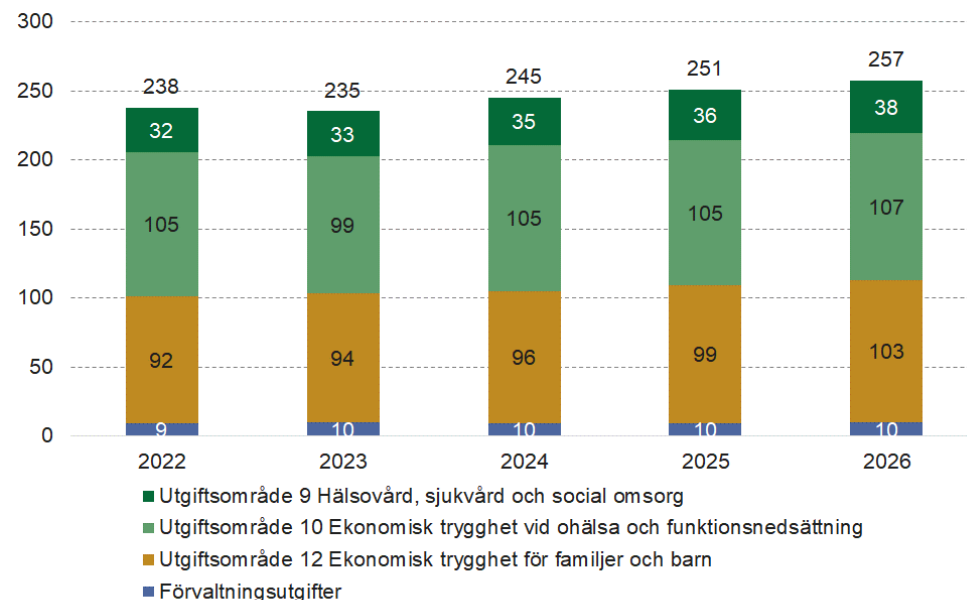
Sammanfattning

De totala utgifterna för Försäkringskassans anslag inklusive förvaltningsmedel blev 238 miljarder kronor år 2022. År 2023 beräknas utgifterna inte längre att påverkas av covid-19 och minskar därför till 236 miljarder kronor. Det är endast utgifterna för tillfällig föräldrapenning som är fortsatt på samma höga nivå som under pandemin.

De totala utgifterna förväntas därefter att öka igen och uppgå till 258 miljarder år 2026. Ökningen beror bland annat på höjda prognoser för prisbasbelopp och timlöner. Utöver det även regeländringar inom assistansersättningen samt ett ökat nyttjande inom sjuk- och föräldraförsäkringen.

Utgifter per utgiftsområde.

Miljarder kronor

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser. På grund av avrundning stämmer inte summeringen av staplarna alltid med summan ovanför.

Denna utgiftsprognos är sammantaget högre för åren 2023–2026 än föregående prognos. Uppjusteringen förklaras främst av höjningar gällande volym och struktur och ändrade makroekonomiska antaganden under prognosperioden. Sjukpenningprognosen har höjts då både antalet sjukskrivna och medelersättningen per sjukskriven beräknas bli något högre än tidigare förväntat. Även aktivitets- och sjukersättningsprognosen har

höjts, vilket främst beror på ett högre förväntat prisbasbelopp. Prognosen för föräldrapenning har höjts med anledning av att en ny modell används för att prognostisera medelersättningen för dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning. Den nya modellen förväntas fånga upp effekten av kraftiga förändringar i prisbasbeloppet på medelersättningen. Utgifterna för assistansersättningen beräknas bli högre än föregående prognos. Den främsta orsaken till detta är att ett förhöjt inflöde till följd av lagändringar nu förväntas komma tidigare än vad som antogs i februariprognosen.

En uppdaterad prognos från Konjunkturinstitutet med höjda prognoser för timlöneökningstakten och prisbasbeloppet ökar utgifterna.

Utvecklingen inom olika försäkringsområden

Försäkringskassans utgifter ingår i tre utgiftsområden:

- 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
- 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning
- 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna inom utgiftsområde 9 beräknas öka under hela prognosperioden. Större delen av ökningen väntas inom assistansersättningen under åren 2024 och 2025, på grund av att antalet mottagare förväntas att öka till följd av lagändringar.

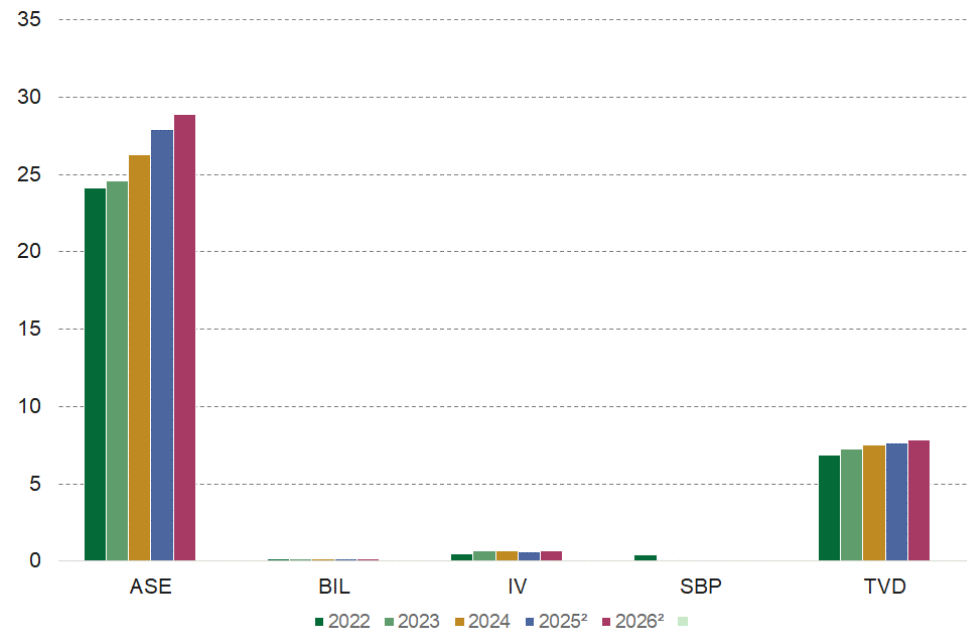
De sammanlagda utgifterna för utgiftsområde 10 prognostiseras att minska i år jämfört med förra året, vilket främst beror på att coronapandemin inte beräknas medföra extra utgifter i år. Minskningen sker främst inom ersättning för höga sjuklönekostnader. Utgifterna för utgiftsområde 10 beräknas sedan öka ganska kraftig nästa år, delvis på grund av högre utgifter för sjukpenning, höjt prisbasbelopp och höjd åldersgräns i sjukersättningen gör att även utgifterna för sjuk- och aktivitetsersättning ökar från och med 2024 och därefter utvecklas stabilt.

För anslagen inom utgiftsområde 12 beräknas de sammanlagda utgifterna att öka under hela prognosperioden. Ökningen sker främst inom föräldraförsäkringen, där antalet nyttjande dagar och medelersättningen beräknas öka inom tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning.

Utgiftsområde 9 - Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifter inom utgiftsområde 9.

Miljarder kronor

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Diagrammet visar utgifter för statlig assistansersättning (ASE), vård i internationella förhållanden (IV), statligt tandvårdsstöd (TVD), smittbärrpenning (SBP) och bilstöd (BIL).

Inom utgiftsområde 9 är kostnader för statlig assistansersättning det största anslaget. År 2023 väntas utgiften börja öka för assistansersättning, vilken efterföljs av en kraftigare ökning under resten av prognosperioden. Den 1 januari 2023 trädde lagändringar inom assistansersättningen i kraft. I korthet innebär det förändringar i de grundläggande behoven och i egenvård samt en schablonisering av föräldraansvaret. Det kommer att leda till att fler personer har möjlighet att bli beviljade assistansersättning. Antalet mottagare beräknas börja öka under våren 2023 och fortgår under hela prognosperioden. Det leder till att utgifterna börja öka under 2023. I takt med att allt fler beviljas assistansersättning kommer kostnaderna öka betydligt 2024–2026

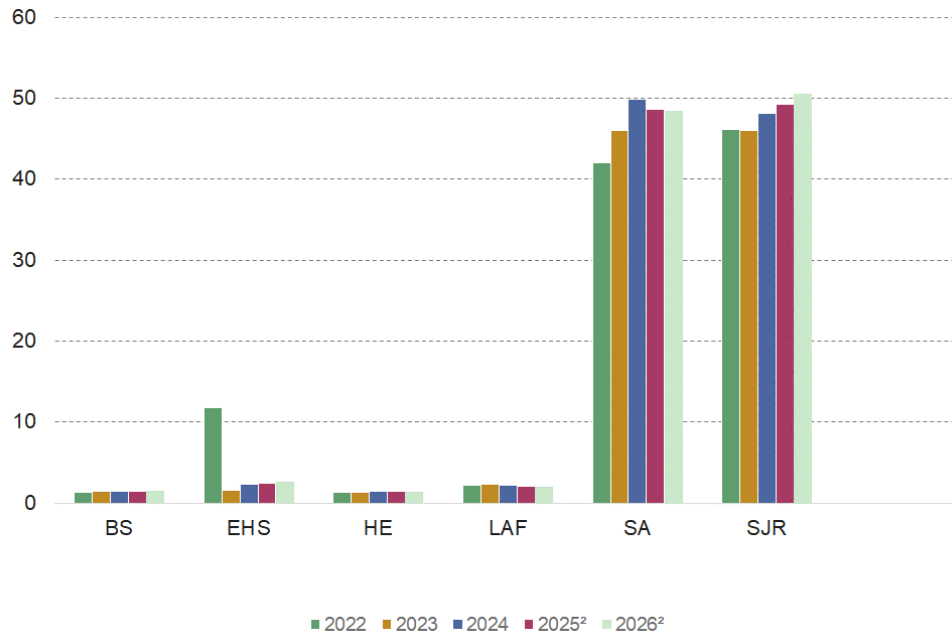
Utgifterna för statligt tandvårdsstöd ökade under 2022 jämfört med 2021. Det beror främst på att pandemin inte hade en lika stor sänkande effekt på tandvårdsstödet år 2022 som året innan. I år väntas pandemin få ännu mindre påverkan, vilket gör att utgifterna prognostiseras öka från 6,9 miljarder kronor år 2022 till 7,0 miljarder kronor år 2023. För kommande år väntas utgifterna öka med högre förändringstakt än innan pandemin, till 8,0 miljarder kronor år 2026. Det beror på att Tandvårds- och

läkemedelsförmånsverket har höjt referensprisindexet, vilket innebär att fler når upp till gränsen för högkostnadsskydd och förväntas nyttja det.

Utgiftsområde 10 - Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Utgifter inom utgiftsområde 10 inklusive statlig ålderspensionsavgift.

Miljarder kronor

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser

Diagrammet visar utgifter för bidrag till hälso- och sjukvården (BS), ersättning för höga sjuklönekostnader (EHS), arbetsskadelivränta (LAF), ersättning inom det statliga personskadeskyddet (LSP), sjukpenning (SJR), aktivitets- och sjukersättning (SA) samt handikappersättning och merkostnadsersättning (HE).

Utgifterna för anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. uppgick till 46,2 miljarder kronor 2022, en ökning från 42,6 miljarder år 2021. Utgifterna ökade trots en mycket mildare påverkan från coronapandemin jämfört med 2021. Den kraftiga ökningen under 2022 beror istället på en ökad övrig sjukfrånvaro i kombination med en högre ersättning per sjukskriven, då taket i försäkringen höjdes från 8 till 10 prisbasbelopp från och med 2022. Utgifterna för 2023 beräknas hamna ungefär i nivå med 2022, trots att inga extra covidärsättningar kommer införas. Därefter prognostiseras utgifterna öka årligen och uppgå till 50,1 miljarder kronor år 2026. Utgiftsökningen framöver drivs dels av ökad sjukfrånvaro, men den främsta drivkraften är ökande löner och priser.

Däremot medför utbrott av covid-19 eller andra säsongsinfluenser ingen större risk för ökade sjukpenningutgifter. Även om dessa utbrott skulle leda

till fler startade sjukfall totalt sett, är ökningen främst begränsad till korta sjukskrivningar. Se avsnittet *Utgifter för covid-19 inom socialförsäkringen* i Novemberprognosen för 2022 där det visades att nettoeffekten av pandemin blev noll eller till och med minskade utgiften för sjukpenningen.¹

För Aktivitets- och sjukersättningar m.m. gäller numera de nya reglerna för personer mellan 61 och 65 år, vilket ökar inflödet och utgifterna. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning har minskat sedan våren 2007 och förväntas att fortsätta att minska, vilket främst beror på att antalet personer med sjukersättning blir färre. Utflödet på grund av att personer har fyllt 65 år har varit större än antalet påbörjade sjukersättningar och prognostiseras att vara fortsatt större under större delen av prognosperioden. I januari 2023 höjdes den övre åldersgränsen i sjukersättningen från 64 till 65 år. Det innebär att ett stort antal personer blir kvar i förmånen ytterligare ett år. Från och med år 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern, vilket innebär att den tillåtna åldern höjs ytterligare, från 65 till 66 år.

Den stora historiska variationen gör att prognoser över sjukfrånvarons utveckling generellt blir osäkra. De senaste årens stabila utveckling har dock medfört att Försäkringskassans prognoser blivit mer träffsäkra. För En särskild osäkerhetsfaktor för tillfället är hur den vikande konjunkturen i kombination med hög inflation (stagflation) kommer påverka sjukfrånvaron. Den höga inflationen innebär i sig även en stor osäkerhetsfaktor vid prognoser för sjukfallens medelersättning, detta då hög inflation i regel också innebär volatil inflation.

Utgifterna för ersättning för höga sjuklönekostnader ökade kraftigt under pandemin. Prognosen för 2023 är klart högre än utgifterna innan pandemin. Ökningen beror på att fler arbetsgivare fått kännedom om förmånen under pandemin och förväntas att fortsätta nyttja den.

Den 1 januari 2019 infördes merkostnadsersättning, som på sikt kommer att ersätta handikappersättning. De sammantagna utgifterna för anslaget Merkostnadsersättning och handikappersättning prognostiseras att öka svagt, från 1,3 miljarder kronor 2022 till 1,4 miljarder kronor 2026. Ökningen sker endast inom merkostnadsersättning, där ersättningen till vuxna hittills har ökat snabbast. Utgifterna för handikappersättning minskar istället. Antalet mottagare av denna ersättning förväntas minska långsamt under prognosperioden, på grund av att beslutad handikappersättning enligt nuvarande regelverk ofta är beviljad tillsvidare och omprövas först när den försäkrade går i ålderspension.

Utgifterna för förvaltningsanslaget beräknas att bli högre i år än förra året och öka från 9,5 till 9,8 miljarder kronor. Ökade kostnader för bl.a.

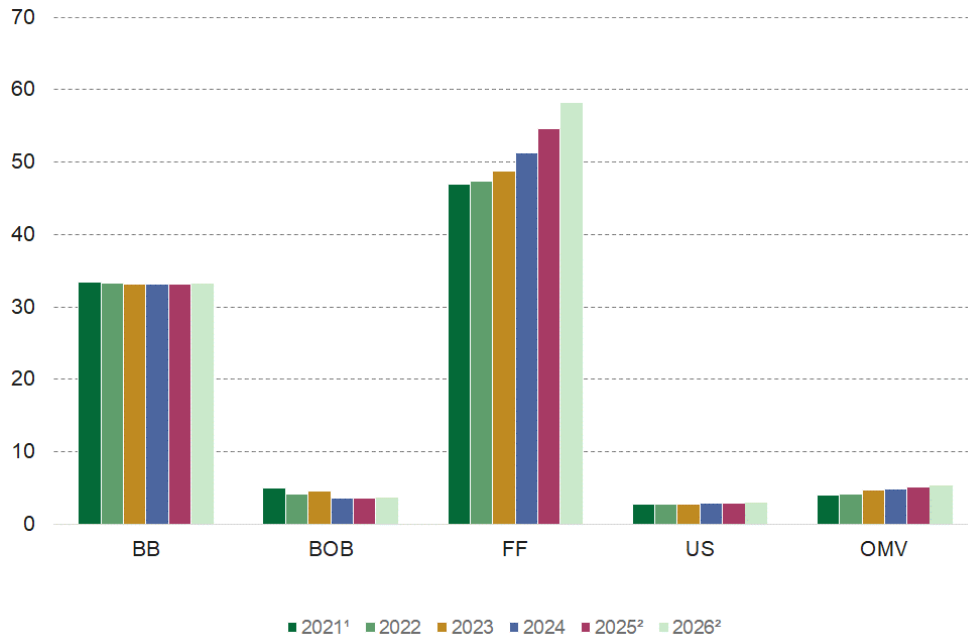
¹ [Försäkringskassan, 2022, "Utgiftsprognos för budgetåren 2022-2026", \(Rapport 2022-11-23\)](#)

kostnader med anledning av inrättande av Utbetalningsmyndigheten leder till att kostnaderna beräknas stiga till 10,0 miljarder kronor år 2026.

Utgiftsområde 12 - Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifter inom utgiftsområde 12 inklusive statlig ålderspensionsavgift.

Miljarder kronor

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser

Diagrammet visar utgifter för adoptionsbidrag (AB), barnbidrag (BB), bostadsbidrag (BOB), föräldraförsäkring (FF), underhållsstöd (US) samt vårbidrag och omvårdnadsbidrag (VB).

De totala utgifterna inom föräldraförsäkringen förväntas att öka under hela prognosperioden. Utgiftsökningen gäller främst föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Båda ersättningarna påverkas av stigande inkomster som leder till högre ersättningsnivåer. För föräldrapenningen beror det även på att antalet årskullar som är aktuella för uttag ökar. Detta samtidigt som prisbasbeloppet höjs.

Jämförelse med föregående prognos

I denna rapport har utfall till och med mars 2023 i största möjliga utsträckning använts. Vid föregående prognostillfälle användes utfall till och med december 2022. Skillnaderna jämfört med prognosen som lämnades i februari 2022 redovisas nedan.

Prognosjämförelse. Miljontal kronor

	2023	2024 ¹	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognosbelopp	230 626	240 602	245 599	250 563
Överföring till/från andra anslagsposter	0	0	0	0
Ändrade makroekonomiska antaganden	281	1 478	2 441	2 910
Volym- och strukturförändringar	3 166	2 595	2 227	2 888
Regelförändringar	730	0	0	0
Ändrat regleringsbelopp för statliga ålderspensionsavgifter	0	-11	-88	314
Övrigt	618	814	733	706
Ny prognos	235 421	245 478	250 952	257 381
Differens i miljoner kronor	4 795	4 876	5 353	6 818
Differens i procent	2,1	2,0	2,2	2,7

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser. Anm. Inkl. statlig ålderspensionsavgift och förvaltningsanslaget.

Prognosen över de totala utgifterna har höjts under prognosperioden. Justeringar har gjorts både på grund volym- och strukturförändringar och till följd av förändrade makroekonomiska antaganden.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosrevideringen under ändrade makroekonomiska antaganden beror bland annat på förändringar i Konjunkturinstitutets prognos som publicerades i mars 2023. Från den prognosen har bland annat uppgifter om löneutveckling och prisbasbelopp hämtats. Revideringar av de övergripande makroekonomiska antagandena påverkar prognoserna på flera sätt. De mest väsentliga förändringarna som skett jämfört med beräkningarna till föregående prognos beskrivs nedan:

- Konjunkturinstitutet har höjt ökningstakten i prognosen för timlöneutvecklingen något för 2023–2026. Detta påverkar bland annat prognosen för sjukpenning och prognoserna inom föräldraförsäkringen.
- Prognosen för prisbasbeloppet har höjts för 2024–2026. Detta har en höjande effekt på prognoserna för till exempel sjukpenning, aktivitets- och sjukersättning, föräldraförsäkringen samt omvårdnadsbidrag.

Volym- och strukturförändringar

Sjukpenningprognosen har höjts, både på grund av fler sjukskrivna och högre medelersättning per sjukskriven.

Prognosen för föräldrapenning har justerats ned på grund av att SCB sänkt sin befolkningsprognos. Utgiftssänkningen motverkas dock delvis av att effekten av det höjda prisbasbeloppet på fördelningen av dagar på sjukpenningnivå under och med maximal ersättningsnivå har dämpats. Antalet dagar på maxnivå blir därmed högre och antalet dagar under maxnivå lägre än i föregående prognos.

Övrigt

Modellen för att prognostisera medelersättningen för dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning inom föräldrapenning har förändrats. Modellbytet har inneburit en höjning av medelersättningen och därmed prognosen.

Prognosen för ersättning för höga sjuklönekostnader har höjts åren 2023–2026. Det beror på att det vi ser som det nya normalläget efter pandemin är betydligt högre än nivån före, troligtvis ett resultat av att fler arbetsgivare nu vet om att förmånen finns.

Prognosen för statlig assistansersättning är höjd för åren 2023–2026. Den huvudsakliga orsaken till denna justering är att inflödet har varit högre än prognos under det första kvartalet i år. Effekten på inflödet av lagändringarna den 1a januari väntas därför komma tidigare än vad föregående prognos antog.

Regelförändringar

För bostadsbidraget har det tillfälliga tilläggsbidraget för barnfamiljer förlängts och höjts. Från att tidigare vara fram till och med juni 2023 kommer tillägget nu finnas kvar året ut. Under det nyligen tillagda halvåret kommer även nivån höjas från 25 procent av ordinarie bidrag till 40 procent.

Övrigt

I prognosmodellen för föräldrapenning har en ny metod använts för att prognostisera medelersättningen för dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning. Användandet av den nya metoden har inneburit en höjning av medelersättningen och därmed prognosen.

Utgifterna för förvaltningsanslaget beräknas att bli något högre i år än förra året och öka från 9,5 till 10,0 miljarder kronor.

Anslagsposter som beräknas överskrida anslagskrediten för 2023

Tabellen nedan redovisar de anslagsposter där utgifterna beräknas överskrida tillgängliga medel² för 2023. Försäkringskassan kommer att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag för nio av posterna i tabellen nedan. För Förvaltningsanslaget kommer Försäkringskassan begära en utökad anslagskredit i en särskild skrivelse.

Anslagsposter som beräknas överskrida anslagskrediten 2023 i den beslutade statsbudgeten.

Tusental kronor

Anslagspost	Ingående överföring från 2022	Anslag år 2023	Prognos 2023	Avvikelse från tilldelade medel	Överskridande av anslagskredit
Förvaltningsanslag	79 847	9 276 970	10 000 126	-643 309	365 000
Sjukvård i internationella förhållanden	-3 773	511 409	684 570	-176 934	151 364
Tilläggsbelopp vid familjeförmån	0	30 730	32 481	-1 751	215
Tillfällig föräldrapenning	-12 616	9 446 783	9 955 653	-521 486	49 147
Arbets hjälpmedel	-1 805	90 050	110 010	-21 765	17 263
Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	-1530	207 161	224 114	-18 483	8 125
Boendetillägg	-10 502	276 888	288 231	-21 845	8 001
Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar	-148 526	5 746 161	5 951 652	-354 017	66 709
Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen	0	700 000	737 000	-37 000	37 000

Om rapporten

Försäkringskassan strävar efter att i alla prognossammanhang använda det senaste och mest aktuella dataunderlaget med godtagbar kvalitet som finns tillgängligt. Eftersom en viss eftersläpning finns i statistiken innebär det för denna rapport att ekonomiska månadsutfall till och med mars 2023 har använts. De utfall som används i diagram och tabeller är, om inte annat anges, hämtade från Försäkringskassans statistikdatabaser.

Som underlag för beräkningarna i den här rapporten har Statistiska centralbyråns (SCB) befolkningsprognos från april 2022 och Konjunkturinstitutets (KI) prognos från mars 2023 använts. Från KI:s prognos har uppgifter hämtats om bland annat löneutveckling och prisbasbelopp.

² Tillgängliga medel är summan av ingående överföringsbelopp, anslagna medel och högsta tillåtna anslagskredit.

I prognoserna i denna rapport har hänsyn tagits till föreslagna regeländringar i lagda propositioner med lagförslag. Aviserade regeländringar för vilka det saknas lagförslag är dock inte beaktade.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2023 ska Försäkringskassan redovisa utgiftsprognoser för 2023–2026. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till budgeten. Prognoserna lämnas i Hermes enligt instruktion från Ekonomistyrningsverket.

Vid prognostillfällena ska, om inte annat anges, följande redovisas:

- belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad
- prognostiserat utfall för 2023 för samtliga anslag och anslagsposter, redovisat totalt samt fördelat per månad
- förklaring och analys till förändringar i prognos och utfall med hjälp av makro- och volymförändringar
- beskrivningar och motiveringar av eventuella förändringar av prognosmodeller, samt beskrivningar av hur förändringarna påverkat prognoserna jämfört med tidigare prognosmodeller
- handläggningstidernas utveckling per förmån.

Enligt regleringsbrevet ska de utgiftsprognoser som myndigheten lämnar till regeringen avseende förvaltningsanslaget vara långsiktigt hållbara i förhållande till de medel som anvisats för innevarande år och beräknats för kommande år. Om prognosen visar på underskott ska myndigheten redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras att vidtas för att verksamheten ska kunna bedrivas inom ramen för tilldelade medel samt analysera och redovisa vilka konsekvenserna blir för verksamheten till följd av dessa åtgärder. Utöver ovanstående ska Försäkringskassan avseende förvaltningsanslaget redovisa:

- vilka antaganden som har använts i prognosen
- vilka osäkerhetsfaktorer som finns samt
- vad som har orsakat eventuella förändringar som rör finansiering, kostnader och verksamhet

I den mån myndigheten bedömer att åtgärder krävs för att inte överskrida de ekonomiska ramar som regeringen beslutat ska myndigheten redogöra för dessa, samt redovisa och analysera konsekvenserna av de åtgärder som planeras.

Denna rapport är svar på regeringsuppdraget. I respektive avsnitt redovisas en jämförelse med statsbudgeten och närmast föregående prognos. Samtliga belopp i rapporten är angivna i löpande priser.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

1:4.1 Statligt tandvårdsstöd

1:4.1 Statligt tandvårdsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-197 461	-301 893
Anslag ³	7 053 669	7 358 641	7 339 642	7 531 855	7 835 452
Tilldelade medel	7 053 669	7 358 641	7 339 642	7 334 394	7 533 559
Utfall/Prognos	6 863 404	7 280 312	7 537 103	7 636 287	7 843 196
Avvikelse från anslag	190 265	78 329	-197 461	-104 432	-7 744
Avvikelse från tilldelade medel	190 265	78 329	-197 461	-301 893	-309 637
Högsta anslagskredit	352 683	367 932	366 982	376 592	391 772
Tillgängliga medel	7 406 352	7 726 573	7 706 624	7 710 986	7 925 331
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 7,3 miljarder kronor, vilket är 78 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Det statliga tandvårdsstödet består av ett skydd mot höga kostnader och av tandvårdsbidrag. Tandvårdsbidragen finns i två former, dels ett allmänt som gäller alla försäkrade och dels ett särskilt som ges till vissa patientgrupper som har behov av förebyggande tandvård.

Högekostnadsskydd

Högekostnadsskydd lämnas för tandvårdsåtgärder som ger rätt till ersättning och som har slutförts under en ersättningsperiod om högst ett år. Ersättningen täcker en viss andel av patientens sammanlagda kostnader, i den mån dessa överstiger ett fastställt belopp. För den del av kostnaderna som överstiger 3 000 kronor men inte 15 000 kronor lämnas tandvårdsersättning med 50 procent och för den del som överstiger 15 000 kronor lämnas ersättning med 85 procent av kostnaderna. Högekostnadsskyddet beräknas enligt en fastlagd lista med referenspriser.

Allmänt tandvårdsbidrag

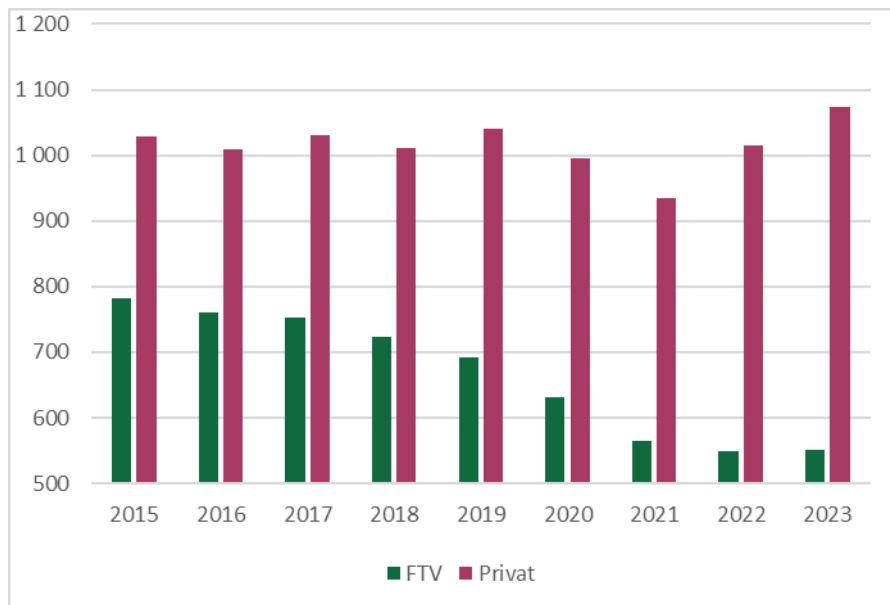
Allmänt tandvårdsbidrag får användas för betalning av tandvårdsåtgärder som ger rätt till ersättning. Storleken på bidraget beror på i vilken åldersgrupp patienten befinner sig. Patienter som är 24–29 år eller 65 år eller äldre är berättigade till 600 kronor per år och patienter som är mellan 30 och 64 år har rätt till 300 kronor per år. Bidraget kan sparas upp till två år.

Särskilt tandvårdsbidrag

Personer som har ökad risk för försämrad tandhälsa på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning kan få särskilt tandvårdsbidrag. Det särskilda tandvårdsbidraget är på 600 kronor per halvår och får inte sparas. Det kan endast användas till förebyggande tandvårdsåtgärder.

Analys

Besöksnivån för vuxentandvården blir allt lägre och denna trenden har pågått längre tid och beror inte på covid-effect. Folktandvården står för nästan hela minskningen eftersom de i första hand behöver prioritera barn- och ungdomstandvården. Under de första tre månaderna 2023 för de privata vårdgivarna har däremot antal besök och antal patienter varit högre än motsvarande perioder föregående år.

Antal patienter under januari-mars. Tusental kronor

Utgifterna för januari-mars 2023 blev 1,74 miljarder kronor, vilket är högre än för motsvarande perioder för åren 2020 - 2022. Att utgifterna ökade trots den minskade besöksfrekvensen förklaras med att både referens- och vårdgivarpriser höjts. Detta medför att högkostnadsskyddet utgör nu 72,6% av den totala utgiften jämfört med 71% 2020.

Utgifter fördelat på ersättningstyp. Miljontal kronor

	2019 ¹	2020 ¹	2021 ¹	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Totalt	6 635	5 956	6 775	6 863	7 280	7 537	7 636	7 843
Högkostnadsskydd	4 477	4 037	4 557	4 710	4 910	5 050	5 100	5 223
Allmänt tandvårdsbidrag	2 100	1 874	2 160	2 091	2 291	2 398	2 442	2 519
Särskilt tandvårdsbidrag	57	48	61	67	80	89	94	100
Övrigt			-3	-5	-1	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Anm. På grund av avrundning stämmer inte summeringen av kolumnen med summan i tabellen för åren, 2019, 2020, 2024 och 2026.

Högkostnadsskyddet förväntas bli allt högre vilket beror på att Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) uppdaterar referensprisindex varje år. Det gör att fler patienter kommer upp till nivån för högkostnadsskyddet. Referensprisindex för 2023 jämfört med 2022 har skrivits upp med 0,1 % enhet till +4,8 % och för 2024 jämfört med 2023 har skrivits till +3,7 %. Det gör att prognosen höjs jämfört med föregående prognos. Konjunkturinstitutet räknar med lägre inflation i framtiden, men TLV räknar med att kostnadsutvecklingen i tandvårdsbranschen kommer ligga över

snittet för de kommande åren. Därför det är stor osäkerhet för prognosen för referensprisindex och därmed utgifter för högstkostnadsskyddet för 2025 och framåt.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	6 972 083	7 339 642	7 531 855	7 835 452
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+167 030	+403 364	+574 848	+754 069
Volym- och strukturförändringar	+141 199	-205 903	-470 416	-746 325
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	7 280 312	7 537 103	7 636 287	7 843 196
Differens i 1000-tal kronor	+308 229	+197 461	+104 432	+7 744
Differens i procent	+4,4	+2,7	+1,4	+0,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utfallet för januari-mars 2023 blev 8 procent högre än prognos för motsvarande perioden och 1% av hela årsprognosen. Detta beror bland annat på en underskattning av utgifterna för högstkostnadsskyddet. Prognosen har justerats upp för hela prognosperioden till följd av de höga utfallen.

1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	411 835	3 900	44 682	46 251	-46 250
Därav					
1:6.37 Smittbärrpenning	411 212	3 900	4 603	4 736	4 869
1:6.27 Statlig ålderspensionsavgift för smittbärrpenning	623	0	40 079	41 515	-51 119

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:6.37 Smittbärarpénning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	106 984	0	0	0	0
Anslag ³	311 180	8 000	8 000	8 000	8 000
Tilldelade medel	418 164	8 000	8 000	8 000	8 000
Utfall/Prognos	411 212	3 900	4 603	4 736	4 869
Avvikelse från anslag	-100 032	4 100	3 397	3 264	3 131
Avvikelse från tilldelade medel	6 952	4 100	3 397	3 264	3 131
Högsta anslagskredit	200 000	0	0	0	0
Tillgängliga medel	618 164	8 000	8 000	8 000	8 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 4 miljoner kronor, vilket är 4 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Smittbärarpénning är en ersättning för dem som inte kan arbeta på grund av att de har eller antas ha en smittsam sjukdom. Ersättningsnivån för smittbärarpénning är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst (SGI).

Analys

Både ansökningarna och utgifterna är nu i nivå med perioden före pandemin. För perioden januari till och med mars 2023 är utgifterna sammantaget lägre jämfört med samma period 2019.

Osäkerhetsanalys

Det finns en osäkerhet kring coronavirusets vidare spridning framöver. Om spridningen skulle bli så pass stor att sjukdomen åter klassas som samhällsfarlig, skulle detta kunna ha en stor inverkan på utgifterna för smittbärande.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	4 474	4 603	4 736	4 869
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-574	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	3 900	4 603	4 736	4 869
Differens i 1000-tal kronor	-574	0	0	0
Differens i procent	-12,8	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen i februari och mars blev lägre än prognoserna som lämnades till regeringen i februari 2023. Prognosen för 2023 justeras därför ner. För övriga år är prognosen oförändrad.

1:7 Sjukvård i internationella förhållanden

1:7 Sjukvård i internationella förhållanden

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-3 773	0	-135 669	-236 295
Anslag ³	511 472	511 409	535 570	544 974	552 584
Tilldelade medel	511 472	507 636	535 570	409 305	316 289
Utfall/Prognos	515 245	684 570	671 239	645 600	693 452
Avvikelse från anslag	-3 773	-173 161	-135 669	-100 626	-140 868
Avvikelse från tilldelade medel	-3 773	-176 934	-135 669	-236 295	-377 163
Högsta anslagskredit	25 573	25 570	26 778	27 248	27 629
Tillgängliga medel	537 045	533 206	562 348	436 553	343 918
Överskridande av anslagskredit	0	151 364	108 891	209 047	349 534

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 685 miljoner kronor, vilket är 173 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 177 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 151 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Konventionsvård

Konventionsvård är en ersättning till regionen för utförd vård av personer som är försäkrade i länder som Sverige har ingått konventioner, överenskommelser om sjukvårdsförmåner eller avtal om betalningsavstående med. De fakturerade beloppen motsvarar de faktiska vårdkostnaderna.

Turistvård

Turistvård avser ersättning till andra länder för utförd vård av personer som är försäkrade i Sverige, som blivit sjuka i samband med en vistelse i ett annat EU/EES-land eller Schweiz. Även planerad vård med förhandstillstånd ingår i turistvård. De fakturerade beloppen motsvarar de faktiska vårdkostnaderna. Turistvården omfattas av kostnadsfördelningen mellan stat och region.

Pensionärvård

Pensionärvård avser ersättning till andra länder för vård av pensionärer som är försäkrade för vårdförmåner i Sverige och har valt att bosätta sig i ett annat EES-land eller Schweiz. Även deras familjemedlemmar omfattas. Begreppet innefattar även ersättning för vårdförmåner till familjemedlemmar som inte är bosatta i samma medlemsstat som den försäkrade personen. Vissa länder debiterar Sverige fasta belopp per skuldmånad medan andra skickar fakturor på faktiska belopp.

Sjuk- och tandvårdstjänster

Sjuk- och tandvårdstjänster avser ersättning i efterhand för planerad och nödvändig vård. Ersättningen motsvarar som högst nivån för vad vården hade kostat om den utförts i Sverige. Sjuk- och tandvårdstjänster omfattas av kostnadsfördelningen mellan stat och region.

Analys

Trots den pågående ekonomikrisen med hög inflation väljer många svenskar att semesterresa. Resebolagen rapporterar om att det finns ett stort uppdämt behov av att resa. I januari var bokningsläget för resebolagen gott avseende resor till sol och bad, men även för sportlovsresor. I och med denna ökade efterfrågan har därmed resandet kommit tillbaka till de nivåer som rådde innan pandemin. Det är också rimligt att tänka sig att turister från våra grannländer planerar att förlägga sina semesterdagar här i Sverige. Allt detta medför ökade kostnader för både turist- och konventionsvård. Kostnader för pensionär- och sjuk- och tandvård också påverkas av inflationen på grund av valutaomräkning.

Utgifterna uppdelat på ersättningsområden. Miljontal kronor

	2020 ¹	2021 ¹	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Totalt	495	474	515	685	671	646	694
Konventionsvård	155	129	191	235	236	185	219
Turistvård	36	29	27	62	35	33	68
Pensionärvård	296	308	290	380	392	420	399
Sjuk- och tandvårdstjänster	8	7	7	8	8	8	8

1 Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Anm: På grund av avrundning stämmer inte alltid summeringen av kolumnerna med summan i tabellen.

Konventionsvård

Utgifterna för konventionsvård påverkas av antalet besökande turister som uppsöker vård i Sverige och som kommer från något av de länder som Sverige har ett konventionsavtal med. En övervägande del av dessa utbetalningar avser vård av turister från de nordiska grannländerna. Utgifter blev

högre än beräknat under det första kvartalet 2023 och därför höjs prognosen för år 2023 och 2024.

Turistvård

Utgifterna för turistvård beräknas ligga på cirka 33 miljoner per år med undantag för 2023 och 2026 då retroaktiva fakturor från Storbritannien förväntas öka utgiften med 40 respektive 45 miljoner. Osäkerheten kring de retroaktiva betalningarna är dock stor både rörande dess storlek samt när i tiden dessa utbetalningar kommer att ske.

Pensionärsvård

Många medlemsländer har övergått till att fakturera för faktiska vårdkostnader istället för fasta kostnader, vilket förväntas stabilisera utgifterna för pensionärsvård över tid. På sikt förväntas också antalet pensionärer som söker vård utomlands att öka men inte markant. Just nu har ökningen av antalet pensionärer som flyttar utomlands avstannat och det finns ingen prognos på hur det kommer utvecklas över tid. Under 2022 uppgick utgifterna för pensionärsvård till 290 miljoner kronor, vilket är mindre än åren innan. Utgiften för 2023 förväntas uppgå till 380 miljoner dels på grund av överdödligheten i Europa som föregås i många fall av sjukhusvistelse och dels på grund av inflationen. Därefter förväntas utgifter öka med 11 miljoner årligen på grund av inflationen och ligga i snitt på 404 miljoner.

Sjuk- och tandvårdstjänster

Sjuk- och tandvårdstjänster omfattas liksom turistvården av kostnadsfördelningen mellan stat och region. Under 2022 betalades 7 miljoner kronor. Utgifterna beräknas ligga ungefär på 8 miljoner kronor per år fram till år 2026.

Osäkerhetsanalys

Prognosen innehåller ett antal osäkerhetsfaktorer. De mest påtagliga, förutom den höga inflationen, av dessa beror på administrativa moment. De fasta beloppen för pensionärsvård fastställs med flera års eftersläpning och i varierande takt mellan länderna, vilket medför en viss oregelbundenhet i fakturahanteringen. På lång sikt är det osäkert i vilken takt de länder som kräver Sverige på schablonbelopp kommer att övergå till att skicka krav på faktiska kostnader. Eftersläpningen i faktureringen, det ojämna inflödet av fakturor samt variationen i storlek på kraven, gör att det saknas tydliga trender och säsongsmönster. Det i sin tur leder till att prognosen blir mycket osäker på månadsbasis.

Handläggningstiden på Försäkringskassan innebär att utbetalningar ibland förskjuts från slutet av ett år till efterföljande år, vilket också skapar osäkerhet kring de totala utbetalningarnas storlek per år.

Utgifterna påverkas även av förändringar i växelkurserna. Eftersom många länder använder euro som betalmedel är utgifterna för sjukvård i internationella förhållanden framförallt känsliga för förändringar i kronans växelkurs mot euron.

Ovissheten i hur det ekonomiska läget i Europa och Sverige kommer att påverka människors beteendemönster gällande boende, studier, arbete och resande är också mycket stor. Denna osäkerhet påverkar utgifterna för internationell vård, både på kort och lång sikt.

Sammanfattningsvis leder dessa osäkerhetsfaktorer till att prognosen över utgifternas utveckling framöver ska ses som extra osäker på så väl kort som lång sikt.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	554 553	535 570	544 974	552 585
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+45 869	+12 931	+12 815	+59 682
Volym- och strukturförändringar	+84 148	+122 738	+87 811	+81 185
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	684 570	671 239	645 600	693 452
Differens i 1000-tal kronor	+130 017	+135 669	+100 626	+140 867
Differens i procent	+23,4	+25,3	+18,5	+25,5

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för januari-mars 2023 blev högre än beräknat och därför höjs prognosen för samtliga år under prognosperioden.

4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning

4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	263 395	264 395	265 579	265 579	266 579
Tilldelade medel	263 395	264 395	265 579	265 579	266 579
Utfall/Prognos	147 348	146 693	147 966	148 974	149 675
Avvikelse från anslag	116 047	117 702	117 613	116 605	116 904
Avvikelse från tilldelade medel	116 047	117 702	117 613	116 605	116 904
Högsta anslagskredit	13 169	13 219	13 278	13 278	13 328
Tillgängliga medel	276 564	277 614	278 857	278 857	279 907
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 147 miljoner kronor, vilket är 118 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bilstöd beviljas till personer som, på grund av sitt eget eller sitt barns varaktiga funktionsnedsättning, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att använda allmänna kommunikationer.

Grundbidrag

Grundbidrag ges till alla som har rätt till bilstöd. Bidraget är högst 30 000 kronor.

Anskaffningsbidrag

Anskaffningsbidraget är inkomströvat. Maximal ersättning är 40 000 kronor och ges till den som har en årlig bruttoinkomst som understiger 121 000 kronor. Storleken på bidraget sjunker därefter stegvis för att helt upphöra vid inkomster på 220 000 kronor eller mer.

Tilläggsbidrag

Tilläggsbidrag ges utöver grund- och anskaffningsbidrag och kan lämnas i tre fall som inte utesluter varandra.

(A) vid behov av efteranpassning. Bidraget är högst 50 000 kronor och lämnas till en försäkrad som för att kunna använda bilen har behov av en sådan ändring av eller anordning på bilen för vilken det kan lämnas anpassningsbidrag.

(B) för särskilt lämpad personbil. Bidraget är högst 60 000 kronor och lämnas för inköp av en bil som är särskilt lämpad för personer som behöver färdas i bilen sittandes i rullstol, göra överflyttning från rullstol till bilsäte inne i bilen eller medföra en motordriven rullstol eller ett annat jämförbart hjälpmedel för förflyttning.

(C) för särskilda originalmonterade anordningar. Bidraget lämnas med fasta schablonbelopp för sådana kostnader som följer av att bilen har vissa särskilda originalmonterade anordningar.

Anpassningsbidrag

Anpassningsbidraget är avsett för kostnader för de ändringar som behövs för att den person som beviljats bilstödet ska kunna bruka fordonet. Beloppet är obegränsat men lämnas inte för kostnader som tilläggsbidrag lämnas för eller hade kunnat lämnas för. Det lämnas inte heller om behovet av anpassning kan tillgodoses genom köp av en lämplig bil.

Analys

Bilstödet har haft flera stora regeländringar de senaste åren vilket har påverkat utgifterna kraftigt. Som högst var utgifterna 2013 med 368 miljoner kronor. 2017 genomfördes den mest genomgripande regeländringen vilket gjorde att utgifterna sjönk kraftigt. 2018 var de nere i 100 miljoner kronor. I slutet av 2020 genomfördes en ny regeländring som innebar att vissa anpassningar, till exempel golvsänkningar, blev tillåtna samt att ersättningsnivån för tilläggsbidrag A och B höjdes med 20 000 kronor.

Efter regeländringen har utgifterna ökat till cirka 140 miljoner kronor per år. Ökningen är dock mindre än vad som förväntades på grund av regeländringen som trädde i kraft i slutet av 2020 då mängden ansökningar om bilstöd inte blivit fler sedan regeländringen infördes. Under 2022 var utgifterna 147 miljoner kronor, vilket är en ökning med cirka 7 procent jämfört med 2021. Orsaken till den ökade utgiften är främst stora utbetalningar av anpassningsbidrag under en enskild månad. För övriga månader har utbetalningarna i snitt legat på samma nivå som 2021.

Utgifter per delförmån. Tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Totalt	147 348	146 693	147 966	148 974	149 675
Grundbidrag	14 687	15 438	16 031	16 174	16 336
Anskaffningsbidrag	3 024	3 739	3 903	4 063	4 208
Anpassningsbidrag	98 308	94 991	95 001	95 322	95 562
Tilläggsbidrag	31 325	32 525	33 031	33 415	33 569
Övrigt	4				

Anpassningsbidraget är fortsatt den bidragstyp som är störst och ökade mest under förra året. För innevarande år antas utgifterna minska något för vilket är en effekt av ovanligt enskilt höga utbetalningar av anpassningsbidrag under förra året. Därefter antas en svag ökning. Även grundbidraget och tilläggsbidraget ökade något under 2022. Även dessa antas öka svagt sett över hela prognosperioden.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	146 708	147 980	148 992	149 692
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-15	-14	-18	-17
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	146 693	147 966	148 974	149 675
Differens i 1000-tal kronor	-15	-14	-18	-17
Differens i procent	0,0	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen för första kvartalet avseende utbetalningar ligger väl i linje med vad som prognosticerades i februariprognosen. Även antalet inkomna ansökningar har legat i nivå med vad som förväntats. Sammantaget leder detta till att prognosen lämnas i princip oförändrad jämfört föregående prognos.

4:4 Kostnader för statlig assistansersättning

4:4 Kostnader för statlig assistansersättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-637 847	-1 094 974
Anslag ³	25 043 066	24 590 527	25 634 428	27 476 062	28 558 033
Tilldelade medel	25 043 066	24 590 527	25 634 428	26 838 215	27 463 059
Utfall/Prognos	24 098 752	24 560 650	26 272 275	27 933 189	28 860 241
Avvikelse från anslag	944 314	29 877	-637 847	-457 127	-302 208
Avvikelse från tilldelade medel	944 314	29 877	-637 847	-1 094 974	-1 397 182
Högsta anslagskredit	1 252 153	1 229 526	1 281 721	1 373 803	1 427 901
Tillgängliga medel	26 295 219	25 820 053	26 916 149	28 212 018	28 890 960
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 24,6 miljarder kronor, vilket är 30 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Assistansersättning lämnas till personer som ingår i någon av de definierade personkretsarna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i sin dagliga livsföring med fler än i genomsnitt 20 timmar per vecka.

Personkretsindelningen är:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.
3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

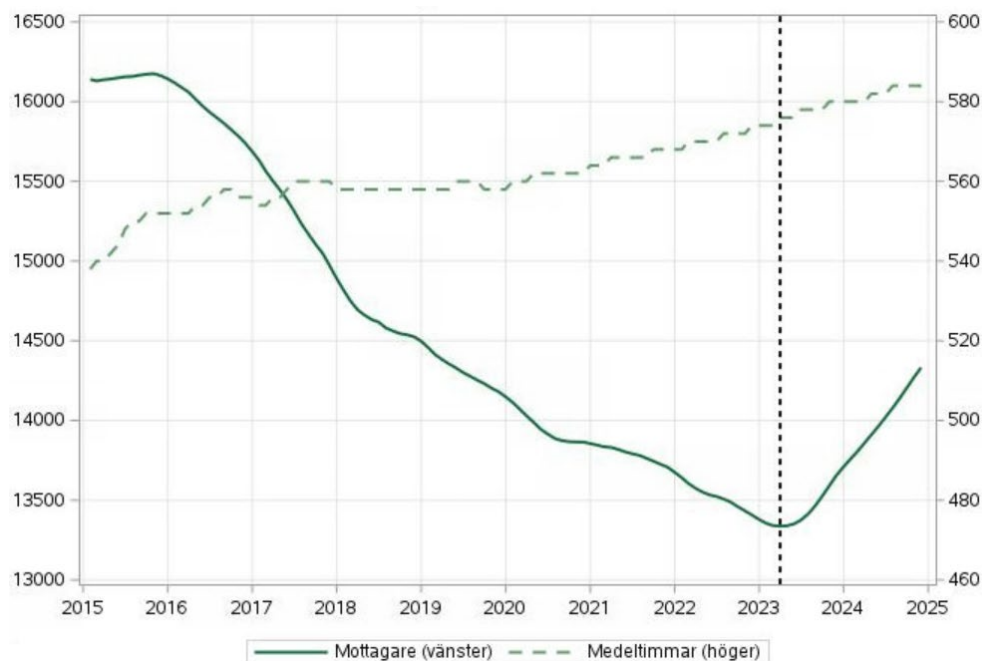
Assistansersättning betalas ut med ett timbaserat schablonbelopp. Om det finns särskilda skäl kan den ersättningsberättigade beviljas ersättning med ett högre belopp.

Analys

Inom assistansersättningen drivs utgifterna främst av tre variabler. Dessa är antalet mottagare av assistansersättningen, antalet assistanstimmar per individ samt nivån på ersättningen per timme. Antalet mottagare har under flera år minskat, samtidigt som antalet assistanstimmar har ökat. Den genomsnittliga timersättningen stiger i och med de årliga schablonhöjningarna och fortsätter att ligga något över timschablonen. Det beror på att vissa mottagare är beviljade ersättning med ett högre timbelopp. I diagrammet nedan illustreras antalet mottagare i ersättningen samt antalet medeltimmar som ett glidande 3-månaders medelvärde.

Antal mottagare och medeltimmar per mottagare och månad 2015–2024

Glidande 3-månaders medelvärden, prognos fr.o.m. april 2023

Anm. Fram till våren 2018 beräknas antalet medeltimmar utifrån periodbeslut. Därefter används en ny datakälla där antalet medeltimmar istället baserar sig på grundbeslut. Antalet medeltimmar varierar säsongsmässigt fram till slutet av våren 2018. Därefter upphör denna variation då antalet medeltimmar istället beräknas utifrån grundbeslutet

Mottagare av assistansersättning

Antalet mottagare ökade från införandet av assistansersättningen fram till 2015. Därefter har antalet mottagare minskat med varierande takt. Under andra halvåret 2020 stannade nedgången av och antalet mottagare var konstant under några månader. Våren 2021 började antalet mottagare återigen

minska. Denna minskning väntas brytas under våren 2023 när effekterna av de lagändringar som infördes den 1 januari 2023 blir tydliga.^{[3][4]} Utvecklingen av antalet mottagare bestäms av hur inflödet respektive utflödet utvecklas.

Inflöde

Inflödet till assistansersättningen minskade påtagligt fram till 2017. Det minskade inflödet förklaras av att antalet ansökningar gick ned och samtidigt sjönk andelen av de sökande som beviljades assistansersättning.⁵ Andelen avslag har ökat kontinuerligt sedan början av 2000-talet och denna utveckling förstärktes ytterligare 2015. Då kom en dom i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), som gällde det grundläggande hjälpbehovet *annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade*. Domen klargjorde att detta hjälpbehov endast avser personer med psykisk funktionsnedsättning. Avslagen ökade också efter att personlig hygien avgränsades till att hålla sig ren och liknande.⁶ Från 2017 till mitten av 2020 fortsatte inflödet att minska, men med en mycket långsammare takt.

Utvecklingen av inflödet har på senare tid påverkats av lagändringar kring rätten till assistans. Först infördes andning som ett grundläggande behov från 1 november 2019.⁷ Sedan den 1 juli 2020 gjordes även lagändringar som syftar till att alla hjälpmoment för hjälp med andning och måltider i form av sondmatning ska räknas som grundläggande behov.⁸ Det blev dessutom lättare att få rätt till assistans för dessa behov under tid i barnomsorg och skola samt att dessa hjälpbehov normalt sett inte ska ingå i föräldraansvaret. Inflödet har ökat för alla åldersgrupper men barn i låga åldrar har

³ Proposition 2021/22:214. Stärkt rätt till personlig assistans – grundläggande behov för personer som har en psykisk funktionsnedsättning och ökad rättssäkerhet för barn. Socialdepartementet.

⁴ Proposition 2021/22:244. Stärkt rätt till personlig assistans vid behov av egenvård. Socialdepartementet.

⁵ Försäkringskassan. Assistansersättning - inflöde, utflöde och konsekvenser av förändrad rättspraxis. Socialförsäkringsrapport (2017:14).

⁶ Försäkringskassan. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättningen. Svar på regeringsuppdrag dnr. 1381–2020.

⁷ Proposition 2018/19:145. Personlig assistans för hjälp med andning. Socialdepartementet

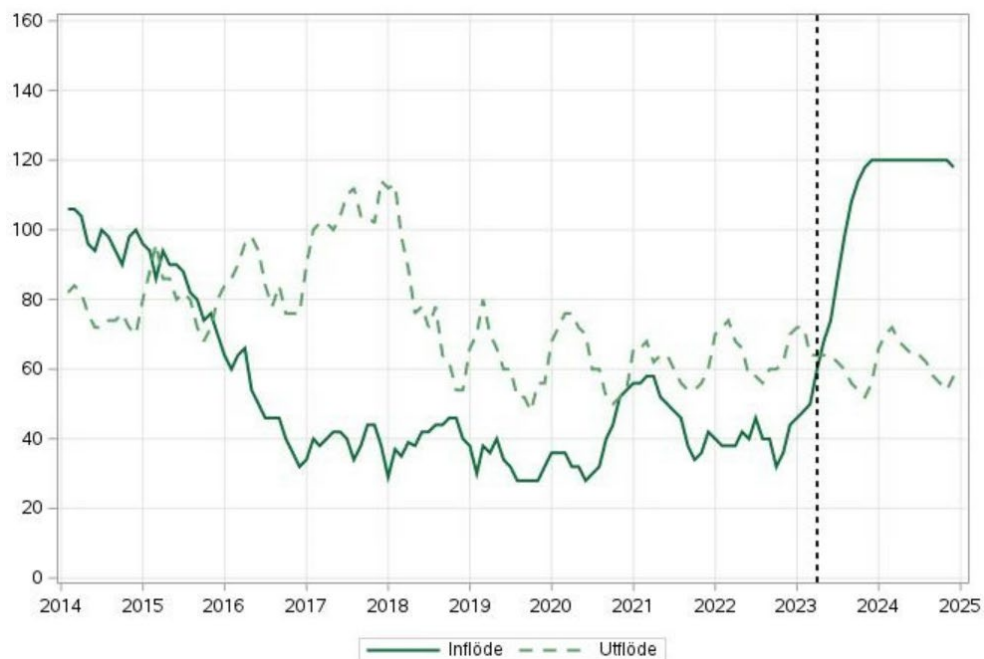
⁸ Proposition 2019/20:92. Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning sid. 38. Socialdepartementet.

haft högst procentuell ökning.^{[9][10]} Dessutom har andelen bifall varit högre för de ansökningar som inkluderar hjälp med andning och dessa ansökningar har i genomsnitt blivit beviljade fler timmar.¹¹

Sedan andra hälften av 2021 har inflödet minskat och är troligen en indikation på mättnad av det uppdämda behov som lagändringarna svarat mot. Utvecklingen under vintern var i linje med prognos och därför görs ingen förändring av den underliggande inflödesprognosen. På längre sikt brukade förväntningen vara att inflödet skulle växa i takt med befolkningen upp till 66 år. Men istället antas effekterna av nya lagändringar som trädde i kraft vid årsskiftet leda till ett kraftigt ökat inflöde under våren som kommer bestå under resten av prognosperioden. Se diagram nedan för utfall och prognos.

Inflöde och utflöde 2014–2025

Glidande 3-månadersmedelvärden, prognos fr.o.m. april 2023

Lagändringarna innebär i korthet vissa förändringar av de grundläggande behoven, reglering av egenvård samt schablonisering av föräldraansvaret. Dessutom föreslås att en person med psykisk funktionsnedsättning som behöver

⁹ Försäkringskassan. Indikatorer för att följa utvecklingen av assistansersättningen. Svar på regeringsuppdrag dnr FK 2021/000464.

¹⁰ Försäkringskassan. Assistansersättning – hjälp med andning och sondmatning, Korta analyser 2022:3.

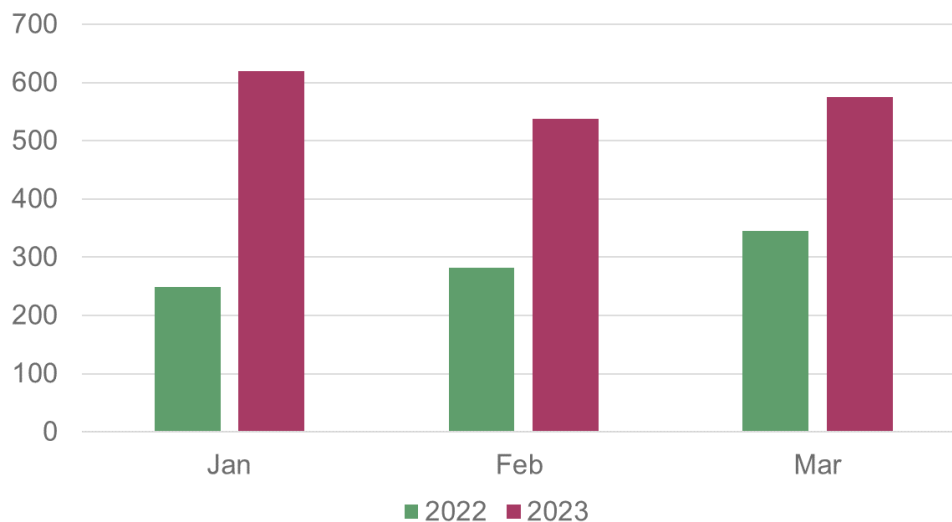
¹¹ Försäkringskassan. Rapport – Uppföljning av lagändring om andning som grundläggande behov, slutredovisning. Svar på regeringsuppdrag dnr. 1382–2020.

kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser för att själv kunna utföra de grundläggande behoven måltider, av- och påklädning, kommunikation och personlig hygien ska kunna få det beviljat som en del av hjälpen med det grundläggande behovet. Lagändringarna väntas leda till att 2000 fler personer kommer att få assistansersättning, men effekten är svårbedömd och denna uppskattning är behäftad med stor osäkerhet.

När denna prognos beräknas finns data om inkomna ansökningar och anmälningar om rätt till assistans för det första kvartalet. Hitintills har antalet inkomna ärenden varit ungefär dubbelt så högt som samma period förra året, se diagram nedan.

Ansökningar och anmälningar om rätt till assistans

Antal inkomna ärenden per vecka

Det finns ingen skillnad i hur olika åldersgrupper ansöker utan alla grupper har ungefär dubbelt så många ärenden för perioden. Det finns lite skillnader i hur stor ökningen är om man bara ser till enskilda månader men sammantaget är det ingen grupp som avviker. Dock har handläggningen av dessa nya ärenden gått fortare än vad som antogs i föregående prognos. Ungefär en tredjedel av inflödet under mars var personer som hade skicka in sin ansökan efter den 1a januari. Andelen fattade beslut som fått bifall är något högre efter årsskiftet men ännu är dataunderlaget tämligen begränsat. Tidpunkten för när inflödet ökar flyttas därför tillbaka i tid och ligger nära det antagande som gjordes i prognosen som lämnades i juli 2022. Det finns vid denna tidpunkt ingen anledning att ändra prognosen för det antalet extra personer som blir beviljade assistansersättning beroende av lagändringarna. Inflödet av ärenden ligger nära Försäkringskassans prognos. I dagsläget inkommer fler ansökningar än vad som hinner handläggas och köer byggs. Kapaciteten i handläggning motsvarar inte inflödet, se tidigare prognoser för mer resonemang kring det. Om inkomna ärenden fortsätter vara så samma höga nivå

finns risk för långa handläggningstider, stora ärendebalanser och sena utbetalningar.

Utflöde

Medan inflödet minskat sedan 2014 ökade utflödet under samma period och kulminerade 2017. Under 2018 upphörde tvåårsomprövningarna¹² vilket kraftigt minskade utflödet. Den tidigare ökningen av utflödet anses vara en effekt av att Försäkringskassans handläggning anpassats till den förändring av rättspraxis efter tidigare nämnda domar i HFD.¹³ Sedan 2018 är de flesta som lämnar assistansersättningen personer som avlider, vilket följer ett tydligt säsongsmönster under året och väntas utvecklas stabilt framöver. Föregående prognos överskattade utflödet, framförallt för januari. I prognosen finns redan ett säsongsmönster där flest mottagare väntas lämna ersättningen i januari. Det är möjligt att det höga utfallet i december 2022 var en förskjutning av detta. Men nivån på utflödet är trots allt något sänkt, vilket verkar ökande på prognosen för antalet mottagare.

Den sammanlagda effekten av inflödes- och utflödesprognoserna blir att minskningen av antalet mottagare upphör under våren. Antalet mottagare kommer därefter att öka för återstoden av prognosperioden.

Timutveckling

Antalet medeltimmar inom assistansersättning har länge ökat, med undantag för perioden 2018–2019. De personer som flödar in har i regel färre timmar i genomsnitt än de som varit mottagare under en längre tid. Det medför att i perioder kan sammansättningen av inflödet och utflödet påverka hur medeltimmarna utvecklas. Prognosen framöver bygger på den senaste utvecklingen och medeltimmarna beräknas öka svagt under hela prognosperioden. Föregående prognos träffade utfallen relativt väl och endast mindre justeringar har gjorts.

Schablonbeloppet ligger till grund för timersättningen och bestäms årligen av regeringen. Regeringen höjde schablonbeloppet för 2023 med 1,5 procent¹⁴, samma som för 2022. Den ökningstakten antas sedan fortgå eftersom den är densamma som under flera tidigare år. En mindre andel

¹² Försäkringskassan ska dock fortsätta att ompröva rätten till assistansersättning i de fall denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade.

¹³ Försäkringskassan. Assistansersättning - inflöde, utflöde och konsekvenser av förändrad rättspraxis. Socialförsäkringsrapport (2017:14).

¹⁴ SFS nr: 1993:1091

mottagare har en ersättning baserat på ett förhöjt belopp. Denna andel har länge varit låg och konstant och antas fortsätta vara så framöver.

Osäkerhetsanalys

En utredning kring assistansersättningens huvudmannaskap presenterades den första mars¹⁵. Där förordas att huvudmannaskapet för den personliga assistansen samlas hos staten. Kortfattat innebär förslaget att alla kommunala beslut om personlig assistans ska överföras till Försäkringskassan med start 2026. Därefter skall Försäkringskassan fatta beslut om och hantera finansieringen av den personliga assistansen. Sammantagen innebär utredningens förslag stora konsekvenser för utgifterna under många år framöver.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	24 286 983	25 608 428	27 450 062	28 518 033
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+273 667	+663 847	+483 127	+342 208
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	24 560 650	26 272 275	27 933 189	28 860 241
Differens i 1000-tal kronor	+273 667	+663 847	+483 127	+342 208
Differens i procent	+1,1	+2,6	+1,8	+1,2

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Inflödet har varit högre än prognos under det första kvartalet i år. Effekten på inflödet av lagändringarna den 1a januari väntas därför komma tidigare än vad föregående prognos antog. Utflödesprognosen är något sänkt. Prognosen för medeltimmarna är marginellt uppjusterat. Sammantaget bidrar alla tre förändringarna till ökade utgifter men där förändringen av inflödesprognosen är den enskilt mest betydande faktorn.

¹⁵ SOU 2023:9. Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans. Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	46 175 000	45 999 700	48 132 906	49 347 475	50 802 837
Därav					
1:1.21 Sjukpenning	40 448 184	40 977 239	41 916 718	43 095 591	44 286 879
1:1.19 Rehabiliteringspenning	852 811	905 876	1 052 752	1 082 360	1 135 561
1:1.20 Arbetshjälpmedel m.m.	94 905	110 010	114 010	118 010	122 010
1:1.15 Närståendepenning	169 346	198 230	217 371	223 472	229 677
1:1.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	215 643	224 114	222 157	219 686	214 209
1:1.5 Boendetillägg	275 711	288 231	289 549	287 558	283 160
1:1.18 Statlig ålderspensionsavgift för sjukpenning	4 040 400	3 187 000	4 193 538	4 193 515	4 409 511
1:1.17 Statlig ålderspensionsavgift för rehabiliteringspenning	61 000	91 000	110 334	106 239	99 149
1:1.16 Statlig ålderspensionsavgift för närståendepenning	17 000	18 000	16 477	21 044	22 681

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:1.21 Sjukpenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	-1 177 684	-237 468	-649 707	-2 229 425	-3 610 016
Anslag ³	41 388 400	40 565 000	40 337 000	41 715 000	43 068 000
Tilldelade medel	40 210 716	40 327 532	39 687 293	39 485 575	39 457 984
Utfall/Prognos	40 448 184	40 977 239	41 916 718	43 095 591	44 286 879
Avvikelse från anslag	940 216	-412 239	-1 579 718	-1 380 591	-1 218 879
Avvikelse från tilldelade medel	-237 468	-649 707	-2 229 425	-3 610 016	-4 828 895
Högsta anslagskredit	3 838 220	2 028 250	2 016 850	2 085 750	2 153 400
Tillgängliga medel	44 048 936	42 355 782	41 704 143	41 571 325	41 611 384
Överskridande av anslagskredit	0	0	212 575	1 524 266	2 675 495

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 41 miljarder kronor, vilket är 412 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 650 miljoner kronor högre än tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Syftet med sjukpenning är att ge ekonomisk trygghet vid nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. För att få ersättning krävs att sjukdomen sätter ner arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Sjukpenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning.

Sjukpenning på normalnivå kan i normalfallet betalas ut i maximalt 364 dagar under en period på 450 dagar. Efter det kan sjukpenning på fortsättningsnivå betalas ut.

Till en försäkrad som är arbetslös betalas hel sjuk- och rehabiliteringspenning ut med högst 543 kronor per dag.

Under coronapandemin har också tillfälliga regler införts som innebär att en person kan få ersättning för sin karens samt att personer som befinner sig i vissa särskilda riskgrupper för covid-19 och inte kan arbeta hemifrån kan få så kallad viss förebyggande sjukpenning. Från och med 11 mars till och med 31 maj 2020 var ersättningen för karensavdraget 700 kronor för anställda och 804 för egenföretagare. Från den 1 juni till och med den 31 december 2020 var ersättningen 804 kronor för båda grupperna, den 1 januari 2021 höjdes ersättningen till 810 kronor. De tillfälliga ersättningarna upphörde den 30 september 2021, men återinfördes för perioden 8 december 2021 till 31 mars 2022.

Analys

Utgifterna för första kvartalet uppgick till drygt 10 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med omkring 9 procent jämfört med motsvarande kvartal 2022. Antalet nettodagar ökade med 4 procent, resterande del av utgiftsökningen beror på en ökad medelersättning per sjukskriven. Utgifterna beräknas fortsätta öka under prognosperioden, men med en mer dämpad ökningstakt. Ökningen framöver drivs dels av ett ökat antal sjukskrivna, men främst utav ökade löner och priser.

Utgiften för sjukpenning bestäms av antalet pågående sjukfall tillsammans med deras ersättningsnivå. För prognosen beräknas antalet pågående sjukfall via inflödet och hur långa dessa startade sjukfall förväntas bli. Dessa storheter beskrivs mer ingående nedan.

Startade sjukfall

Under de senaste åren och har flera omvärldsfaktorer som har stor påverkan på inflödet förändrats. Förväntat kommer osäkerheten fortsätta framgent vilket gör att inflödesprognosen är associerad med stor osäkerhet. För att avgöra på vilken nivå inflödet kommer ligga de närmsta åren analyseras dels makrofaktorer men även dynamiken i inflödet. Avgörande är hur många som finns i riskpopulationen, vilket för sjukpenningen innebär arbetskraften och sysselsättningen.

Dynamiken i inflödet kan delas upp i korta och långa trend/trendförändringar. När det gäller den korta trenden används 14-dagarsgenomsnittet över inkomna ansökningar, se Figuren nedan.

Trend i totalt antal nyansökningar

Centrerat glidande medelvärde över 14 dagar, genomsnitt av vintrarna 17/18 och 18/19, vintrarna 20/21 och 21/22 samt nuvarande vintersäsong 22/23.

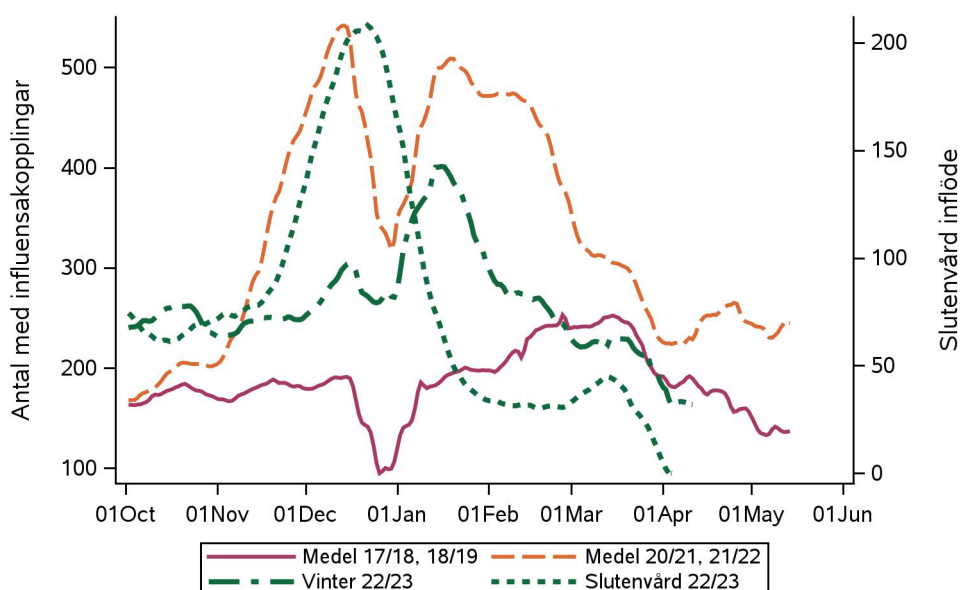
I Figuren ovan visas utvecklingen för den ovan beskrivna korta trenden just nu, vinter 2022/2023, samt motsvarande datum för pre-pandemiska genomsnitt över vintrarna 2017/2018 och 2018/2019, samt pandemiska vintrarna 2020/2021 och 2021/2022 (det vill säga att den extrema våren 2020 utesluts). Det är tydligt att den totala ansökningsvolymen innevarande vinter har varit på pre-pandemiska nivåer trots en ökning av ”riskpopulationen”, mätt som arbetskraften, med cirka 4–5 procent. I realiteten innebär det att sjukfallsintensiteten gått ner även om antalet är på ungefär samma nivåer i absoluta termer, det vill säga färre sjukfall per person i riskpopulationen. I och med att jämförelsen i figuren görs mot två par av medelvärden för två årsskiften så blir nedgången i ansökningstrycket inte lika lågt vid påsk för jämförelseperioderna, till exempel är det mer än tre veckor mellan pre-pandemiska påskarna. I genomsnittsserien för pandemiperioden är det nästan två veckor mellan årens påsk. Den omedelbara bilden att korta trenden är extremt låg kan därför vara något missvisande men indikationen är att korta trenden ligger precis på pre-pandemiska nivåer. Jämför man korta trenderna kring påsk för 2018 och 2019 med 2023 ser man att nuvarande nivån ligger ganska exakt på pre-pandemiska nivån.

För att se effekten av olika typer av sjukdomar på den korta trenden visas först de allra kortaste sjukfallen i Figuren nedan, vilka är de som har koppling till normala säsongsinfluensorna och/eller covid-19. Diagnoskapitlen som slagits ihop är *A, B, J, R*, de som saknar diagnos samt samtliga

diagnoskoder som avsatts för covid-19.¹⁶ I den korta trenden har ansökningsvolymen varit markant högre än pre-pandemiska nivåer till och med slutet på februari. Orsaken är förmodligen en låg immunitet mot majoriteten av alla virus som cirkulerar samt att covid-19 fortfarande är i spel om än med låg incidens. Noterbart är att precis som tidigare prognostiserats så verkar den normala säsongsinfluensan komma tidigt och klinga av tidigt. De som får covid-19 verkar också i stor utsträckning bli lindrigt sjuka alternativt inte vara i arbetskraften då stor smittspridning, mätt som antalet inlagda i slutenvård med covid-19, inte nämnvärt påverkar antalet ansökningar om sjukpenning, vare sig totalt sett eller i de relevanta diagnoskapitlen. Ökningen av sjukpenningfall november/december är endast cirka 25 procent medans ökningen av inlagda i slutenvården med covid-19 är i häradet 400 procent. Som förväntat blev det ingen influensatopp i februari/mars, vilket är normal säsongstopp, men före och efter den tidiga toppen i mitten på januari har influensatrycket varit på en relativt hög nivå

Trend i antal nyansökningar med koppling till influensa/covid-19

Centrerat glidande medelvärde över 14 dagar, genomsnitt av vintrarna 17/18 och 18/19, vintrarna 20/21 och 21/22 samt nuvarande vintersäsong 22/23. Som referens inkluderas även inflödet till slutenvård för covid-19 vintern 22/23.

Även om influensa/covid-19 medför många sjukskrivningar blir det en väldigt begränsad påverkan på de samlade utgifterna, detta just på grund av att de blir korta.¹⁷ Desto större betydelse för utgiften har däremot sjukfallen

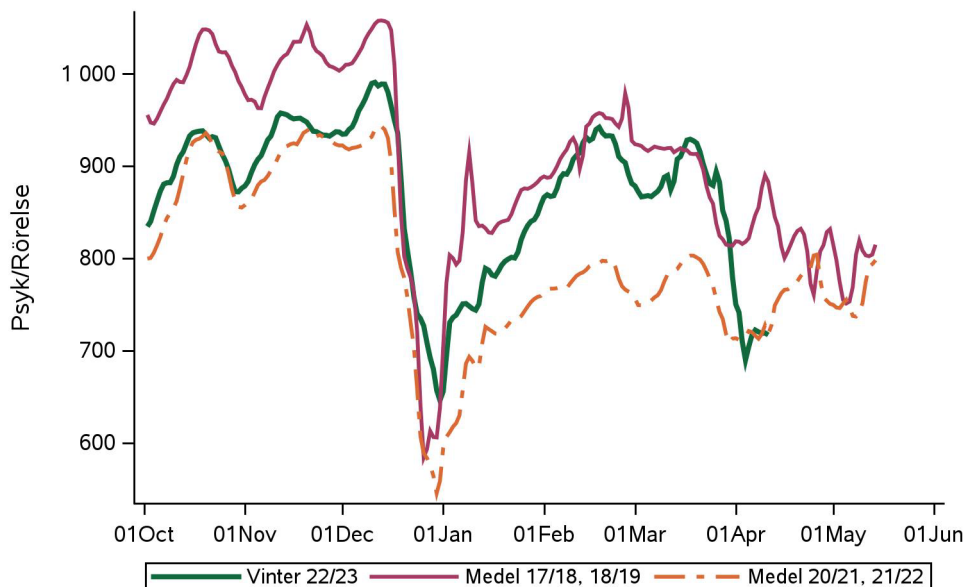
¹⁶ Se Socialstyrelsens dokumentation kring ICD-10 ([Klassifikationen ICD-10 - Socialstyrelsen](#)).

¹⁷ [Försäkringskassan, 2022, "Utgiftsprognos för budgetåren 2022-2026", \(Rapport 2022-11-23\). sid 19-28.](#)

med diagnoser ur diagnoskapiteln som tenderar att resultera i långa sjuk-skrivningar. Sett även till antal så är detta i huvudsak diagnoskapitel F, psykiatriska diagnoser, och diagnoskapitel M, rörelseorganens sjukdomar. I stort sett har den korta trenden för dessa diagnoser legat under de pre-pandemiska nivåerna de sista sex månaderna. Även om det är svårt att sia om framtiden så kan man misstänka att när påskeffekten för innevarande år klingar av så kommer nivån fortfarande vara under den för de sista åren innan pandemin. I Figuren nedan visas hur pandeminivån har varit markant lägre än de pre-pandemiska nivåerna i de diagnoskapitel där majoriteten av sjukfallen är längre. Ett undantag är maj/juni när incidensen för covid-19 under pandemin var låg, 2020 undantaget.

Trend i antal nyansökningar inom diagnoskapitel som ofta leder till långa sjukfall

Centrerat glidande medelvärde över 14 dagar, genomsnitt av vintrarna 17/18 och 18/19, vintrarna 20/21 och 21/22 samt nuvarande vintersäsong 22/23. Diagnoskapiteln är F, psykiatriska diagnoser, och M, rörelseorganens sjukdomar.

Från Figuren ovan kan vi utläsa att sedan oktober förra året så har nivån på ansökningar om sjukpenning med psykiatriska- eller rörelsedagnoser börjat återgå till pre-pandemiska nivåer. Detta är dock en relativt låg nivå givet att arbetskraften nu är drygt fyra procent större. Den stora nedgången i trendskiftet mars/april är till stor del på grund av påsken och är därför svårtolkad.

Sammantaget pekar korta trenden på att utgiftsmässigt befinner sig sjukpenningen på en någorlunda konservativ nivå: även om nivån ökar svagt så är det mot en historisk nivå med en lägre riskpopulation. Detta sett ur ett inflödesperspektiv. Skulle trenden i ansökningar avvika från historiska säsongs-mönster och fortsätta på en ökande bana istället för att börja falla mot utgången av april som är det normala ändras dock bilden. Noterbart är också

att den kritiska gruppen är de sjukfall som förväntas bli långa. Dessa har inte riktigt börjat falla ännu, utom på grund av påsken, och de genererar större effekt på utgifterna än de korta sjukfallen.

Genom att studera den långa trenden kan en djupare förståelse nås för dynamiken i inflödet. Figuren nedan visar den långa trenden uppdelad på årsbasis. I ett jämviktsläge där incidensen vare sig ökar eller minskar så ska linjerna i figuren vara mer eller mindre horisontella. I och med den ökande arbetskraften ska dock en mycket svag positiv lutning finnas vilket också då resulterar i ett litet parallellskift då högra änden år t ska bindas ihop med vänstra änden för år $t+1$.

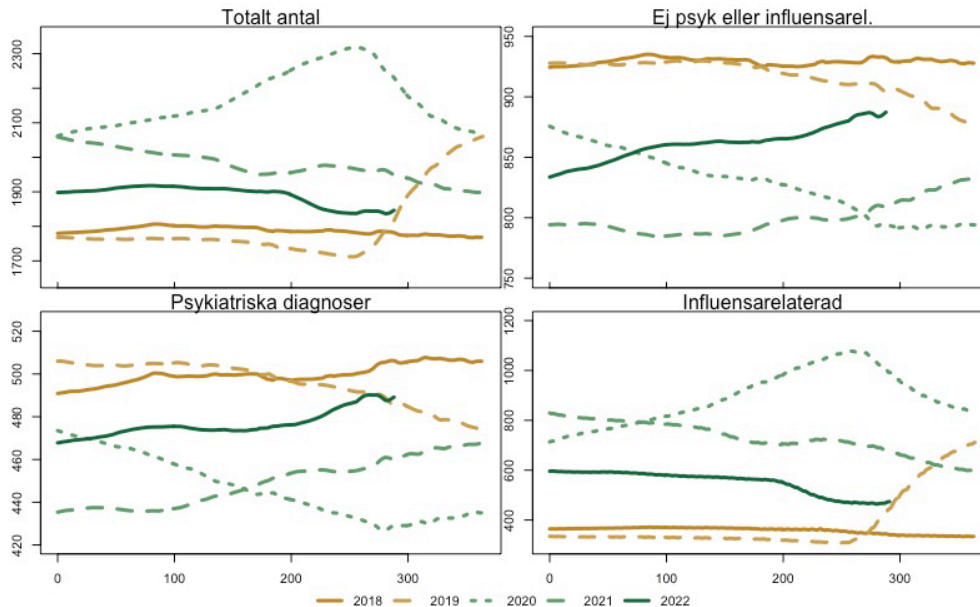
Figuren nedan visar årstrenden i fyra diagnoskategorier: *totalt, uppdelad på de diagnoskapitel som förväntas bli relativt långa men där psykiatriska diagnoser ej ingår, psykiatriska diagnoser samt de diagnoser som är associerade med covid-19 och influensa och som också förväntas bli relativt korta.* Det är påtagligt att totalt sett befann sig inflödet till sjukpenningen, mätt som nyansökningar, i jämvikt före pandemin. När totalen delas upp syns dock att psykiatriska diagnoser inte verkar ha befunnit sig i någon jämvikt. Under 2018 är ökningstakten i årstrenden per dag relativt hög, 3 procent. Under 2019 faller årstrenden per dag för sjukfall med psykiatriska diagnoser med 3 procent till och med augusti. För 2019 börjar sen årstrenden påverkas av coronapandemin och innehåller därför något där vi inte förväntar oss att inflödet i sjukpenningen ska vara opåverkat.

Sjukfallen inom diagnosområden som förväntas bli korta, inkluderat dem som saknar diagnoser, har en helt horisontell utveckling 2018 och 2019 till och med ungefär dag 250 då covid-19 gör entré i årstrenden. Den ökar hela 125 procent sista delen av 2019 och fortsätter till en nivå som låg 3,5 gånger högre än den jämviktsnivå som gällde före pandemin.

Nivån på årstrenden för sjukfallen som förväntas bli långa, men där psykiatriska diagnoser har rensats bort, har en relativt tydlig jämviktsnivå till och med mitten på 2019. Notera att formellt ska inte pandemin påverka årstrenden förrän ungefär dag 250 under 2019 men tydligt är att redan runt dag 180, det vill säga drygt två månader tidigare, börjar årstrenden falla kraftigt. På de drygt 2 månaderna innan pandemin formellt påverkar Sverige så faller trenden med drygt 1,6 procent. Detsamma sker för ansökningar med psykiatriska diagnoser som även de börja falla omkring dag 180 och också faller med 1,6 procent innan pandemin börjar påverka trenden för ansökningar som direkt beror av covid-19. Den tidiga nedgången i nivån på trenden för de normalt sett längre sjukfallen skulle kunna bero på någon relativ effekt att ju mer covid-19 sprider sig i resten av världen desto mindre förefaller ens egna åkommor vara. Det skulle även kunna bero på att man varit försiktig och kanske börjat dra ner på att träffa nya människor redan innan folkhälsomyndigheten började propagera för det och därmed inte "vågat" uppsöka läkare för att kunna påbörja en sjukskrivning.

Årstrenden per dag för nyansökningar

Centrerat glidande medelvärde över ett år. Förutom totala trenden delas ansökningarna in i diagnoser efter förväntad längd: psyk (de längsta), influensarelaterade (de kortaste), samt övriga.

För de startade sjukfallen med stark koppling till covid-19 och influensa steg årstrenden till och med mitten av september (drygt dag 250) under 2020 för att därefter falla tillbaka. I början föll årstrenden för dessa ansökningar snabbt men i avtagande takt, under första dryga halvan av 2022 var takten på fallet väldigt lågt. Men årstrenden har varit konsekvent fallande ända tills möjligtvis sista 3–4 dagarna som trenden kan beräknas baserat på utfall. Noterbart är dock att om, vilket det tycks, årstrenden för dessa förväntat korta sjukfallen har avstannat, tillfälligt eller permanent, så ligger en ny jämviktsnivå cirka 110 – 120 ansökningar per dag högre för närvarande och framåt i tiden. Eftersom dessa sjukfall normalt sett är väldigt korta så blir innebär detta en begränsad påverkan på utgifterna även om startade sjukfall skulle vara 30 procent högre i jämvikt. Högst troligt är dock att trenden kommer fortsätta att falla men att det sker i väldigt låg takt. Detta på grund av att nivåerna 365 dagar bakåt i tiden var relativt låga, vilket gör att faktiska nivåerna idag måste vara extremt låga för att generera ett stort fall i årstrenden.

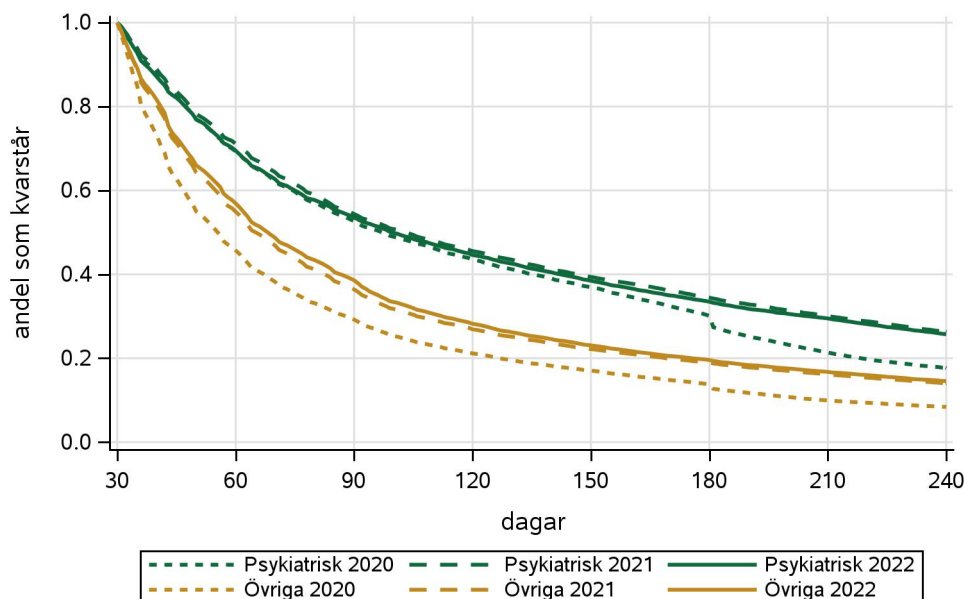
I nedre vänstra panelen i Figuren ovan framgår att ökningstakten för årstrenden för sjukfall med psykiatriska diagnoser ser ut att ha planat ut. Detta på en nivå tydligt under de historiska nivåerna, även om dessa inte var speciellt stabila. Även de övriga sjukfallen som förväntas bli långa (övre högra panelen) ser ut att ha en planande utveckling i årstrenden. Skulle årstrenderna plana ut på dessa nuvarande nivåer innebär det att trycket i utgiftsökningen i sjukpenningen på grund av de regel och policyförändringar som ökat varaktigheterna, vilket beskrivs mer ingående nedan, kommer begränsas av att inflödet är lägre. Totalt sett ser man att årstrenden i nya ansökningar planar ut

på en högre nivå än den historiska jämviktsnivån men att kompositionen just nu består av en större andel sjukfall med diagnoser som ger en förväntat kort sjukfallslängd, vilka ger en begränsad påverkan på utgifterna.

Sjukfallens varaktighet

Även sjukfallens varaktighet har varierat kraftigt över tid.¹⁸ Sedan omfattande regeländringar infördes 2020 och 2021 har dock varaktigheten stabiliserats på en högre nivå. För sjukfall startade under det andra kvartalet 2022 syns ingen signifikant skillnad jämfört med året före, men däremot en markant ökning jämfört mot 2020. Det kan även noteras att den förhöjda sannolikheten att ett sjukfall avslutas efter 180 dagar, som är tydlig i diagrammet nedan för år 2020, helt har försvunnit. Att färre sjukfall avslutas omkring 180 dagars sjukskrivning är den huvudsakliga anledningen till den ökade varaktigheten för sjukfall med psykiatriska diagnoser. Detta har gett en ökning av förväntad sjukfallslängd med 23 procent för sjukfall som har psykiatriska diagnoser eller diagnoser i rörelseorganens sjukdomar. För övriga diagnoser beror ökningen sedan 2020 i huvudsak på covid-19, under det andra kvartalet 2020 startades en stor andel sjukfall med covid-19, vilka generellt blir korta.

¹⁸ Se t.ex. [Försäkringskassan. Utgiftsprognos för budgetåren 2019–2022 \(2019-02-15, dnr 123–2019\)](#)

Överlevnad för sjukfall upp till 240 dagars fallängd. Andelen sjukfall som kvarstår efter olika fallängder (dagar)

Not: Startade sjukfall av sysselsatta personer under andra kvartalet som blev minst 30 dagar långa.

Anledningen till de stora förändringarna omkring dag 180 är de regeländringar som har skett under främst 2021 även om ytterligare undantag infördes 2022. Även Försäkringskassans förtydligande av beviskravet för sjukpenning under 2021 samt att helhetsbedömningar alltid ska göras kan ha påverkat.

Regeringen beslutade i december 2020 att tillfälligt stoppa bedömningarna mot normalt förekommande arbete mellan dag 181 och 364 i rehabiliteringskedjan. I mars 2021 infördes ett nytt undantag från bedömning mot normalt förekommande arbete, *övervägande skäl*.¹⁹ Ytterligare undantag infördes sedan 1 februari 2022.²⁰ Undantaget övervägande skäl används i stor utsträckning vilket innebär att väldigt få sjukfall avslutas vid dag 181 inom ramen för nu gällande regelverk.

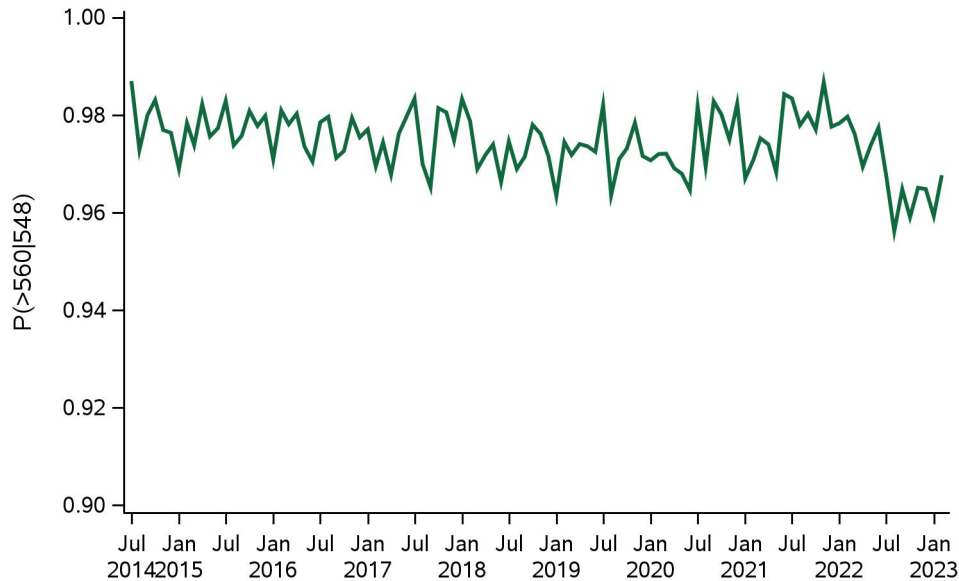
Från och med sjukskrivningsdag 550 kan inte längre undantaget om särskilda skäl, vilket infördes 1 februari 2022, tillämpas. Initialt såg vi inte någon tydlig effekt av reformen på sjukfallens avslutssannolikhet kring dag 550, men från och med andra halvåret 2022 kan en viss effekt skönjas, se diagram nedan.

¹⁹ [Extra ändringsbudget för 2021 - Vissa ändrade regler inom sjukförsäkringen, prop. 2020/21:78](#)

²⁰ [Budgetpropositionen för 2022. Prop. 2021/22:1](#)

Betingad sannolikhet att sjukfall passerar dag 550 över tid

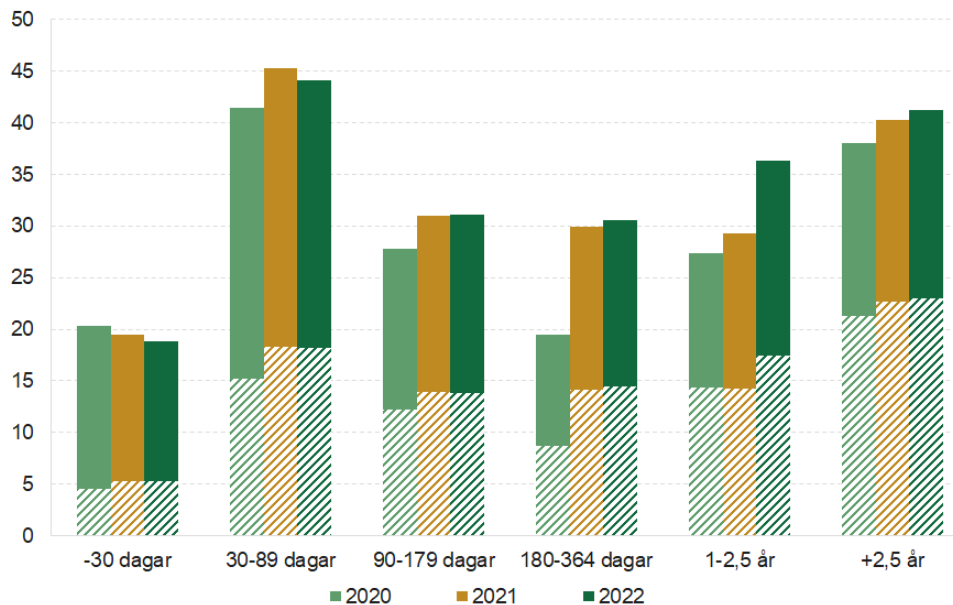
Månadsdata, utfall till och med februari 2023

Vi antar att effekten framöver blir på ungefär dagens nivå, det vill säga en relativt liten effekt som medför att få sjukfall kommer avslutas kring dag 550 på grund av att möjligheten att tillämpa särskilda skäl upphör.

Pågående sjukfall

Ökningarna av inflöde och varaktighet har inneburit en ökning i antalet pågående sjukfall. I diagrammet nedan visas antal pågående sjukfall i december månad 2020–2022, uppdelat på fallängd. Antalet pågående sjukfall har generellt ökat det senaste året. Sammantaget har antalet pågående sjukfall ökat från omkring 195 000 i december 2021 till 202 000 ett år senare. Ökningen är nästan helt koncentrerad till fallängdskategorin 1–2,5 år. Att de långa sjukfallen ökar är en effekt av de varaktighetsökningar som beskrivits ovan.

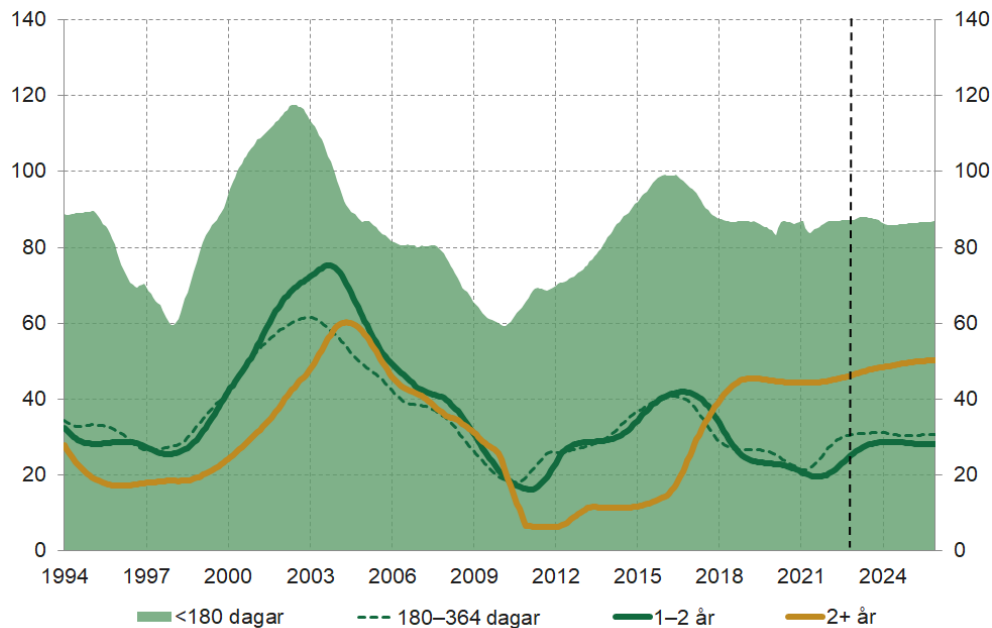
Pågående sjukfall i december respektive år. Tusental, psykiatriska diagnoser streckade.

Ökningen av antalet pågående sjukfall har drivits av både psykiatriska- och övriga diagnoser. Den sammanlagda andelen psykiatriska diagnoser har ökat svagt från 45,3 till 45,6 procent av sjukfallsbeståndet. Då sjukfall med psykiatriska diagnoser generellt blir längre än övriga diagnoser är andelen högre i de längre fallängdskategorierna ovan.

Sjukfrånvaron har under de senaste åren påverkats kraftigt av både coronapandemin och regeländringar. Pandemin har främst påverkat antalet startade sjukfall, vilka har ökat under smittspridningstoppar av covid-19. Samtidigt som det totala antalet startade sjukfall ökat under coronapandemin har startade sjukfall inom normalt stora diagnosgrupper (till exempel psykiatriska- och rörelsedialyser) minskat under pandemin. I takt med att pandemin klingat av har dessa sjukfall ökat. Ökningen inom psykiatriska diagnoser förefaller ha avstannat under de senaste månaderna och för helåren 2023 och 2024 beräknas dessa hamna ungefär i nivå med 2022. Därefter beräknas de öka med 2–3 procent årligen. Sjukfall med övriga diagnoser beräknas minska med cirka 4 procent i år på grund av lägre pandemipåverkan. Därefter beräknas de utvecklas stabilt med en svag årlig ökningstakt.

Efter de införda regeländringarna har sjukfallens varaktighet, definierad som månadsvisa kvarståendesannolikheter, stabiliserats. Inga stora förändringar i sjukfallens varaktighet förväntas under prognosperioden utan den hålls i princip konstant på dagens nivå för samtliga fallängder. Det innebär att sjukfallsbeståndets storlek i huvudsak beror på hur inflödet utvecklas. Då inflödet beräknas utvecklas relativt stabilt blir också sjukfallsbeståndet, sett ur ett historiskt perspektiv, relativt stabilt, se diagram nedan.

Pågående sjukfall uppdelat efter sjukfallslängd. 12-månaders glidande medelvärden i tusental

Sammantaget beräknas antalet sjukfall öka under prognosperioden, från 190 000 som årsgenomsnitt år 2022 till 197 000 år 2026.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	39 175 332	40 229 561	41 742 357	43 262 855
Överföring till/från andra anslagsposter	+15 553	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-1 178	+21 230	+118 619	+237 195
Volym- och strukturförändringar	+1 787 532	+1 665 927	+1 234 615	+786 829
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	40 977 239	41 916 718	43 095 591	44 286 879
Differens i 1000-tal kronor	+1 801 907	+1 687 157	+1 353 234	+1 024 024
Differens i procent	+4,6	+4,2	+3,2	+2,4

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Överföring till/från andra anslagsposter

Andelen sjukfall som får rehabiliteringspenning har justerats efter utfall under det första kvartalet. Anslagsposten rehabiliteringspenning sänks med motsvarande belopp.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt prognosen för timlöner och prisbasbelopp, vilket höjer prognosen för sjukpenning. För innevarande år blir det dock en viss sänkning trots höjda prognoser. Det beror på att sjukpenningmodellen är framtagen under stabilare förhållanden och vissa parametrar som tidigare har varit fasta har behövt justeras på grund av reallöneurholknigen. Det resulterar i en lägre andel sjukfall som nu beräknas ligga över ersättningstaket framöver än vid föregående prognos. Så även om makrovariablerna höjer faktorerna som driver medelersättningen så gör ändringen i kompositionen av sgi-nivåer att medelersättningen faller relativt föregående prognos.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen höjs, i huvudsak på grund av ett högre förväntat inflöde till förmanen. Både sjukfall med psykiatriska och övriga diagnoser har justerats upp. Vidare har medelersättningen höjts nivåmässigt, vilket står för 200–300 miljoner av volymhöjningen. Även sjukfallens förväntade varaktighet har justerats, i huvudsak med höjande effekt.

Försäkringskassan beräknade i prognosen som levererades i november 2022²¹ att en kommande lågkonjunktur skulle verka dämpande på sjukfrånvaron, detta baserat på kvantitativa analyser och kända (men svaga och ifrågasatta) historiska mönster. Vid prognosen som levererades i februari 2023 reviderades den bilden något och prognosen höjdes, men den huvudsakliga bedömningen om dämpning kvarstod. Vi kan konstatera att båda dessa prognoser varit för låga jämfört med utfallen hittills. Samtidigt har inkommande makroekonomiska data avseende arbetsmarknaden varit bättre än vad som förutsågs under hösten, och konjunkturinstitutet har reviderat upp prognoserna för antalet sysselsatta.²² Det finns indikatorer som tyder på att det finns ett visst procykliskt beteende i svensk sjukfrånvaro och att en stagflatorisk miljö kan verka ytterligare dämpande. Men det finns också argument för att sambandet mellan konjunktur och sjukfrånvaro har upphört. Vi väljer mot bakgrund av utfallen under första kvartalet ett mer defensivt förhållningssätt till dessa variabler och avvaktar fortsatt utveckling.

Den konjunkturrella utvecklingen och dess eventuella påverkan på sjukfrånvaron adderar därför ytterligare osäkerhet till den annars stora osäkerhet som alltid föreligger vid prognoser för sjukfrånvaron. Vidare är sjukfallens medelersättning svårprognostiserad för tillfället på grund av den höga inflationen, vilket visat sig genom stora revideringar under de senaste prognosomgångarna. Hög inflation innebär i regel också volatil inflation, vilket ger

²¹ se avsnittet om *konjunktur och sjukfrånvaro* (s. 67).

[Försäkringskassan, 2022, "Utgiftsprognos för budgetåren 2022-2026", \(Rapport 2022-11-23\)](#)

²² [Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget Mars 2023, \(Rapport 2023-03-29\)](#)

extra osäkerhet i prognoserna för sjukfallens medelersättning. Vi ser därför stor risk för större revideringar åt båda håll i kommande sjukpenningprognoser.

1:1.19 Rehabiliteringspenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	-18 445	-36 256	0	-70 752	-137 112
Anslag ³	835 000	1 011 000	982 000	1 016 000	1 065 000
Tilldelade medel	816 555	974 744	982 000	945 248	927 888
Utfall/Prognos	852 811	905 876	1 052 752	1 082 360	1 135 561
Avvikelse från anslag	-17 811	105 124	-70 752	-66 360	-70 561
Avvikelse från tilldelade medel	-36 256	68 868	-70 752	-137 112	-207 673
Högsta anslagskredit	41 750	50 550	49 100	50 800	53 250
Tillgängliga medel	858 305	1 025 294	1 031 100	996 048	981 138
Överskridande av anslagskredit	0	0	21 652	86 312	154 423

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 906 miljoner kronor, vilket är 105 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och 69 miljoner kronor lägre än tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Den som har nedsatt arbetsförmåga med minst en fjärdedel på grund av sjukdom och som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan få rehabiliteringspenning eller rehabiliteringspenning i särskilda fall. Rehabiliteringspenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning. Rehabiliteringspenningen är begränsad till ett visst antal dagar med olika nivåer av ersättningen på samma sätt som sjukpenningen. Den som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan även få ett särskilt bidrag för vissa merkostnader som den försäkrade får till följd av rehabiliteringen, till exempel bidrag till resor till och från rehabiliteringen.

Analys

Utgifterna för rehabiliteringspenning uppgick till cirka 220 miljoner kronor det första kvartalet 2023, en ökning med cirka 15 miljoner jämfört med

motsvarande kvartal 2022. Under de sista åren har andelen rehabiliteringspenning relativt sjukpenningen ökat svagt. Men utgifterna beräknas framöver följa utgifterna för sjukpenningen, dock med en något högre andel av sjukpenningen.

Andel rehabiliteringspenning av sjukpenning

Andelen rehabiliteringspenning relativ sjukpenning, dels andelen av utgiften, dels andelen av nettodagarna i procent

Sedan 2020 har andelen rehabiliteringspenning relativt sjukpenningen ökat svagt. Senaste månaderna har dock andelen minskat vilket vi bedömer beror på främst en hög nivå av influensa och annan kort sjukfrånvaro där det inte är aktuellt med rehabiliteringspenning. Prognosen är därför att den ökande andelen fortsätter till en nivå om 2,90 procent av nettodagarna och 2,20 procent av utgifterna från år 2023. Därefter beräknas andelarna öka ytterligare, till 3,15 procent av nettodagarna och 2,45 procent av utgifterna.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	881 245	1 010 379	1 048 373	1 109 304
Överföring till/från andra anslagposter	-15 553	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-26	+533	+2 979	+6 082
Volym- och strukturförändringar	+40 210	+41 840	+31 008	+20 175
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	905 876	1 052 752	1 082 360	1 135 561
Differens i 1000-tal kronor	+24 631	+42 373	+33 987	+26 257
Differens i procent	+2,8	+4,2	+3,2	+2,4

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Överföring till/från andra anslagposter

Se sjukpenningavsnittet.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Se sjukpenningavsnittet.

Volym- och strukturförändringar

Se sjukpenningavsnittet.

1:1.15 Närståendepenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-2 371	-6 843
Anslag ³	182 000	199 000	215 000	219 000	223 000
Tilldelade medel	182 000	199 000	215 000	216 629	216 157
Utfall/Prognos	169 346	198 230	217 371	223 472	229 677
Avvikelse från anslag	12 654	770	-2 371	-4 472	-6 677
Avvikelse från tilldelade medel	12 654	770	-2 371	-6 843	-13 520
Högsta anslagskredit	9 100	9 950	10 750	10 950	11 150
Tillgängliga medel	191 100	208 950	225 750	227 579	227 307
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	2 370

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 198 miljoner kronor, vilket är 800 tusen kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Närståendepenning betalas ut till en person som avstår från förvärvsarbete för att vårda en nära anhörig som är svårt sjuk. Antalet ersättningsdagar är, i de flesta fall, högst 100 dagar för varje person som vårdas. Närståendepenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning.

Ersättningsnivån för närståendepenning är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Inkomsttaket vid beräkning av den försäkrades SGI höjdes från 7,5 till 8 prisbasbelopp den 1 juli 2018 och höjdes igen till 10 prisbasbelopp 1 januari 2022.

Analys

Utgifterna för det första kvartalet 2023 uppgick till 42 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 4 miljoner kronor (10 procent) jämfört med 2022. Utgiftsökningen beror både på ökat användande av förmånen och ökad medelersättning. Användandet av närståendepenning har varit väldigt stabilt under det senaste decenniet, undantaget under coronapandemin då användandet minskade betydligt. Minskningen kan förklaras av bland annat periodvisa besöksförbud på äldreboenden och allmänna rekommendationer om att inte träffa äldre närstående. Coronapandemin beräknas fortfarande

medföra en viss dämpande inverkan, vilket sänker utgifterna för 2023 något. Från och med hösten 2023 beräknas användandet återgå till normalnivå, här definierad som genomsnittet för åren 2013–2019. Utgifterna prognostiseras att öka för hela prognosperioden på grund av ökande löner och priser.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	206 373	216 620	221 723	227 371
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+3 836	+750	+1 749	+2 306
Volym- och strukturförändringar	-11 979	+1	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	198 230	217 371	223 472	229 677
Differens i 1000-tal kronor	-8 143	+751	+1 749	+2 306
Differens i procent	-3,9	+0,3	+0,8	+1,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser. Överföring till/från andra anslagsposter

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt prognoserna för timlöner och prisbasbelopp, vilket höjer prognosen för närståendepenning.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen överskattade utgifterna för det första kvartalet och prognosen sänks därför för innevarande år. Prognosen lämnas dock oförändrad på sikt, vilket innebär en återgång till nivån som rådde före pandemin.

1:1.20 Arbetshjälpmedel m.m.

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-1 805	0	-11 000	-22 000
Anslag ³	93 100	90 050	103 010	107 010	111 010
Tilldelade medel	93 100	88 245	103 010	96 010	89 010
Utfall/Prognos	94 905	110 010	114 010	118 010	122 010
Avvikelse från anslag	-1 805	-19 960	-11 000	-11 000	-11 000
Avvikelse från tilldelade medel	-1 805	-21 765	-11 000	-22 000	-33 000
Högsta anslagskredit	6 155	4 502	5 150	5 350	5 550
Tillgängliga medel	99 255	92 747	108 160	101 360	94 560
Överskridande av anslagskredit	0	17 263	5 850	16 650	27 450

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 110 miljoner kronor, vilket är 20 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 22 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 17 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Arbetsgivaren och den försäkrade kan vardera få bidrag till arbetshjälpmedel med högst 50 000 kronor. Bidrag till datorbaserade hjälpmedel får dock beviljas med högre belopp än 50 000 kronor. Om det finns synnerliga skäl, kan Försäkringskassan medge att bidrag till arbetshjälpmedel även i ett annat fall lämnas med ett högre belopp.

Merkostnader för arbetsresor kan beviljas när en försäkrad som är sjuk kan arbeta, men inte kan ta sig till och från arbetet på vanligt sätt. Försäkringskassan kan då istället för sjukpenning betala ut ersättning för de merutgifter som uppkommer på grund av att den försäkrade måste använda sig av ett dyrare färd sätt.

Analys

Utfallet under januari–mars blev 33 miljoner kronor. Det är 10 miljoner kronor mer än motsvarande period förra året. En möjlig förklaring till det högre utfallet är att utgifterna för bidrag till arbetshjälpmedel ökar på grund av att fler ansöker om bidraget och att kostnaderna för produkter ökat till följd av

inflationen. Även utgifter för arbetsresor som ingår i Övrigt ökar. Utgifterna som rör bidrag till arbetshjälpmedel var totalt 90 miljoner kronor under 2019 och de bedöms för 2023 bli totalt 50 miljoner kronor. Det är en minskning med 44 procent. Försäkringskassan utgår i prognosen från att kostnaderna för Försäkringsmedicinska utredningar förblir låga i enlighet med förbrukningen 2021. Detta förutsätter att regionerna sänder in fördjupade medicinska utredningar under anslag 10:1.6 *Bidrag för sjukskrivningsprocessen* och att Försäkringskassan endast i undantagsfall köper medicinska utredningar och utlåtanden under anslaget *Arbetshjälpmedel m.m.* För 2023 bedömer Försäkringskassan att utgifterna för Bidrag till arbetshjälpmedel ökar till 50 miljoner kronor och sedan ökar till följd av den generella prisökningen och av en utveckling mot att man använder mer avancerade hjälpmedel. Utgifterna för posten Övrigt (inklusive arbetsresor) bedöms fortsätta öka under prognosperioden. Sammantaget bedöms utgifterna öka från 110 miljoner kronor 2023 till 122 miljoner kronor 2026.

Fördelning av utgifter 2023–2026

Tusental kronor

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Totalt	110 010	114 010	118 010	122 010
FMU	10	10	10	10
Bidrag till arbetshjälpmedel	50 000	53 000	56 000	59 000
Övrigt	60 000	61 000	62 000	63 000

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	99 010	103 010	107 010	111 010
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+11 000	+11 000	+11 000	+11 000
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	110 010	114 010	118 010	122 010
Differens i 1000-tal kronor	+11 000	+11 000	+11 000	+11 000
Differens i procent	+11,1	+10,7	+10,3	+9,9

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för Bidrag till arbetshjälpmedel, som lämnades i februari 2023, bedöms vara för låg och höjs därför med 7 miljoner kronor årligen. Prognosen för Övrigt bedöms också vara för låg och höjs med 4 miljoner kronor årligen.

1:1.5 Boendetillägg

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	-2 448	-10 502	0	0	0
Anslag ³	267 657	276 888	291 713	293 583	293 777
Tilldelade medel	265 209	266 386	291 713	293 583	293 777
Utfall/Prognos	275 711	288 231	289 549	287 558	283 160
Avvikelse från anslag	-8 054	-11 343	2 164	6 025	10 617
Avvikelse från tilldelade medel	-10 502	-21 845	2 164	6 025	10 617
Högsta anslagskredit	12 632	13 844	14 585	14 679	14 688
Tillgängliga medel	277 841	280 230	306 298	308 262	308 465
Överskridande av anslagskredit	0	8 001	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 288 miljoner kronor, vilket är 11 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 22 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 8 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Boendetillägget är ett tillägg till sjukpenning, sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning och rehabiliteringspenning i särskilda fall. Den som har rätt till bostadstillägg har inte rätt till boendetillägg.

Boendetillägget kan uppgå till högst 84 000 kronor per år till en ensamstående försäkrad och till högst 42 000 kronor per år till en försäkrad som är gift eller sambo. Till hushåll med ett barn, två barn respektive tre eller flera barn är beloppen 12 000, 18 000 respektive 24 000 kronor högre.

Analys

Utfallet för det första kvartalet 2023 blev 71 miljoner kronor, en ökning med omkring 8 procent jämfört med motsvarande kvartal 2022. Ökningen beror på att fler personer fick boendetillägg, medan medelersättningen var relativt oförändrad. En stor del av dem som erhåller boendetillägg har *sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall* varför utgifterna följer förändringstakten i stocken av dessa.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	290 010	291 713	293 583	293 777
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-1 779	-2 164	-6 025	-10 617
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	288 231	289 549	287 558	283 160
Differens i 1000-tal kronor	-1 779	-2 164	-6 025	-10 617
Differens i procent	-0,6	-0,7	-2,1	-3,6

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Föregående prognos överskattade utvecklingen för det första kvartalet, prognosen sänks därför. På längre sikt blir sänkningen större då antalet personer med *sjukpenning i särskilda fall* beräknas minska på dessa prognoshorisonter.

1:1.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	-6 400	-1 530	0	-3 741	-5 750
Anslag ³	220 513	207 161	218 416	217 677	214 947
Tilldelade medel	214 113	205 631	218 416	213 936	209 197
Utfall/Prognos	215 643	224 114	222 157	219 686	214 209
Avvikelse från anslag	4 870	-16 953	-3 741	-2 009	738
Avvikelse från tilldelade medel	-1 530	-18 483	-3 741	-5 750	-5 012
Högsta anslagskredit	9 475	10 358	10 920	10 883	10 747
Tillgängliga medel	223 588	215 989	229 336	224 819	219 944
Överskridande av anslagskredit	0	8 125	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 224 miljoner kronor, vilket är 17 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 18 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 8 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall kan en försäkrad få som blivit av med sin aktivitetsersättning på grund av att hen fyllt 30 år eller fått tidsbegränsad sjukersättning maximal tid. Ett villkor är att hen inte har någon sjukpenninggrundande inkomst eller att den är mindre än 80 300 kronor per år.

Sjuk- och rehabiliteringspenning i särskilda fall uppgår till högst 160 kr per dag.

Analys

Utfallet för det första kvartalet blev 55 miljoner kronor, vilket är en ökning med 9 procent jämfört med motsvarande kvartal 2022. Utgifterna för Sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall har under en lång tid varit ökande. Den senaste tiden har dock denna ökningstakt mattats av. Den minskande ökningstakten för utgifterna beror på att antalet personer som har

ersättningen ökar i långsammare takt än tidigare år. Utgifterna beräknas minska något efter 2023 på grund av ett lägre beräknat inflöde till förmånen. Detta då antalet personer som beräknas lämna aktivitetsersättningen på grund av att de fyller 30 år beräknas minska.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	218 922	218 416	217 677	214 947
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+5 192	+3 741	+2 009	-738
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	224 114	222 157	219 686	214 209
Differens i 1000-tal kronor	+5 192	+3 741	+2 009	-738
Differens i procent	+2,4	+1,7	+0,9	-0,3

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen höjs framför allt i år och nästa år på grund av att föregående prognos var för hög för det första kvartalet.

1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	42 031 688	46 023 486	49 820 940	48 585 165	48 383 201
Därav					
1:2.5 Aktivitets- och sjukersättningar	32 014 044	35 041 834	37 960 625	37 187 507	36 968 773
1:2.6 Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar	5 510 644	5 951 652	6 510 734	6 351 560	6 496 889
1:2.8 Statlig ålderspensionsavgift för aktivitets- och sjukersättningar	4 507 000	5 030 000	5 349 581	5 046 098	4 917 539

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:2.5 Aktivitets- och sjukersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	-785 024	-1 078 568	-1 474 402	-1 621 027	-1 277 534
Anslag ³	31 720 500	34 646 000	37 814 000	37 531 000	37 541 000
Tilldelade medel	30 935 476	33 567 432	36 339 598	35 909 973	36 263 466
Utfall/Prognos	32 014 044	35 041 834	37 960 625	37 187 507	36 968 773
Avvikelse från anslag	-293 544	-395 834	-146 625	343 493	572 227
Avvikelse från tilldelade medel	-1 078 568	-1 474 402	-1 621 027	-1 277 534	-705 307
Högsta anslagskredit	1 586 525	1 732 300	1 890 700	1 876 550	1 877 050
Tillgängliga medel	32 522 001	35 299 732	38 230 298	37 786 523	38 140 516
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 35 miljarder kronor, vilket är 396 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 1,5 miljarder kronor högre än tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Aktivitetsersättning kan beviljas försäkrade i åldrarna 19–29 år. Ersättningen är alltid tidsbegränsad och kan beviljas för maximalt tre år i taget. Aktivitetsersättningen kan beviljas till personer som under minst ett års tid har en nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. Ersättningen kan även beviljas till personer med förlängd skolgång, som på grund av en funktionsnedsättning inte har avslutat sin utbildning på grundskole- eller gymnasienivå.

Försäkrade i åldrarna 19–65 år som har en stadigvarande nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning kan ha rätt till sjukersättning. Försäkrade med sjukersättning kan dels vara personer som har beslut enligt de regler som gällde före 1 juli 2008, dels vara personer som har beslut enligt det nya regelverket som gäller från och med 1 juli 2008. De som omfattas av det gamla regelverket har möjlighet att arbeta enligt reglerna för steglös avräkning. Personer som beviljas sjukersättning enligt det nya regelverket omfattas istället av regler för vilande sjukersättning.

Aktivitets- och sjukersättningar kan betalas ut i form av inkomstrelaterad ersättning och garantiersättning. Den inkomstrelaterade ersättningen är 64,7 procent av den försäkrades antagandeinkomst, som är ett genomsnitt av inkomsten åren innan inträdet till aktivitets- eller sjukersättning, innan arbetsförmågan blev nedsatt. Hel garantinivå för den som är mellan 30 och 65 år motsvarar 2,78 gånger årets prisbasbelopp. För yngre varierar garantinivån mellan 2,48 och 2,73 prisbasbelopp och ökar med personens ålder. Såväl inkomstrelaterad ersättning som garantiersättning följer prisbasbeloppets utveckling. Aktivitets- och sjukersättning kan ges som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning

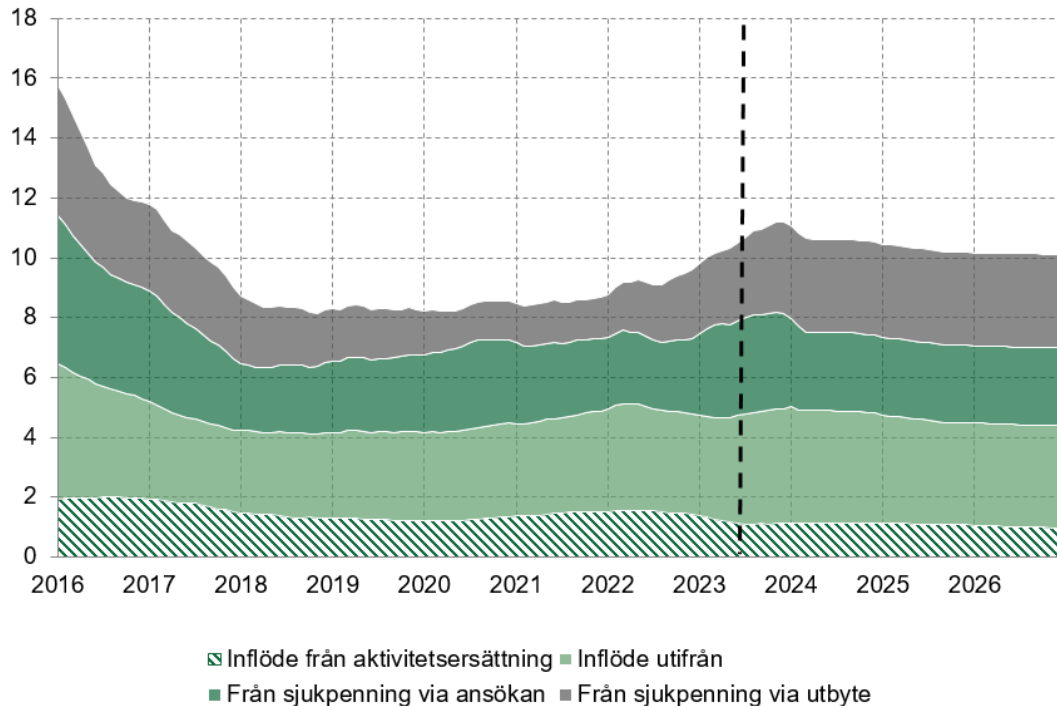
Analys

Sjukersättning

Antalet personer med sjukersättning har successivt minskat sedan mitten av 2005 och förväntas fortsätta att minska under prognosperioden, med undantag för 2023 och 2026, då den övre åldersgränsen höjs. Regeländringens effekt beskrivs mer utförligt i nästa avsnitt. Under 2022 minskade antalet personer med sjukersättning med cirka 11 000 och uppgick i december 2022 till ungefär 215 000 personer. I december 2023 förväntas antalet ha ökat till 220 000 personer, för att sedan minska till 204 000 i december 2026. Att antalet personer minskar under prognosperioden beror främst på att många som uppbär sjukersättning kommer att lämna förmånen till följd av att de uppnår högsta tillåtna ålder samt att den nuvarande, förhållandevis låga nivån av nybeviljanden förväntas bestå prognosperioden ut.

Inflödet av nya personer med sjukersättning har varierat kraftigt det senaste decenniet. Från 2011, då cirka 12 000 personer beviljades sjukersättning, ökade antalet personer till cirka 20 000 år 2014. De senaste åren har inflödet minskat betydligt och under 2022 påbörjades omkring 9 000 sjukersättningar. Regeländringar som beräknas höja inflödet trädde i kraft den 1 september 2022. Detta diskuteras närmare senare i avsnittet.

Inflöde sjukersättning, tusental, R12

Anm. Inflödet delas upp i fyra kategorier. Inflöde från sjukpenning är ärenden där antingen Försäkringskassan initierar ett utbyte av sjukpenning till sjukersättning, eller där den försäkrade ansöker om sjukersättning under pågående period med sjukpenning. Inflöde utifrån innefattar ansökningar från personer som när de blir beviljade sjukersättning inte har sjukpenning eller aktivitetsersättning. Inflöde från aktivitetsersättning är personer som beviljas sjukersättning under pågående eller nyligen avslutad period av aktivitetsersättning.

Den 26 mars 2020 beslutade regeringen att utreda regelverket i sjuk- och aktivitetsersättningen.²³ Resultatet av utredningen publicerades i september 2021.²⁴ Bland förslagen till regeländringar ingår bland annat att vid bedömningen av arbetsförmågan för personer i åldrarna 19–59 år ska samma bedömning användas som idag tillämpas i sjukpenningen, det vill säga ”mot arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden, eller mot annat lämpligt arbete som är tillgängligt”. För personer i åldrarna 61–65 år föreslogs särskilda regler där arbetsförmågan endast prövas mot arbeten i yrken

²³ Regeringen. Dir. 2020:31

²⁴ SOU:2021:69 En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet

som de har erfarenhet av, samt andra lämpliga arbeten som är tillgängliga. Dessa regler kommer under prognosperioden anpassas på det sättet att intervallet förskjuts med ett år när åldersgränserna i sjukersättningen justeras, vilket beskrivs senare i avsnittet.

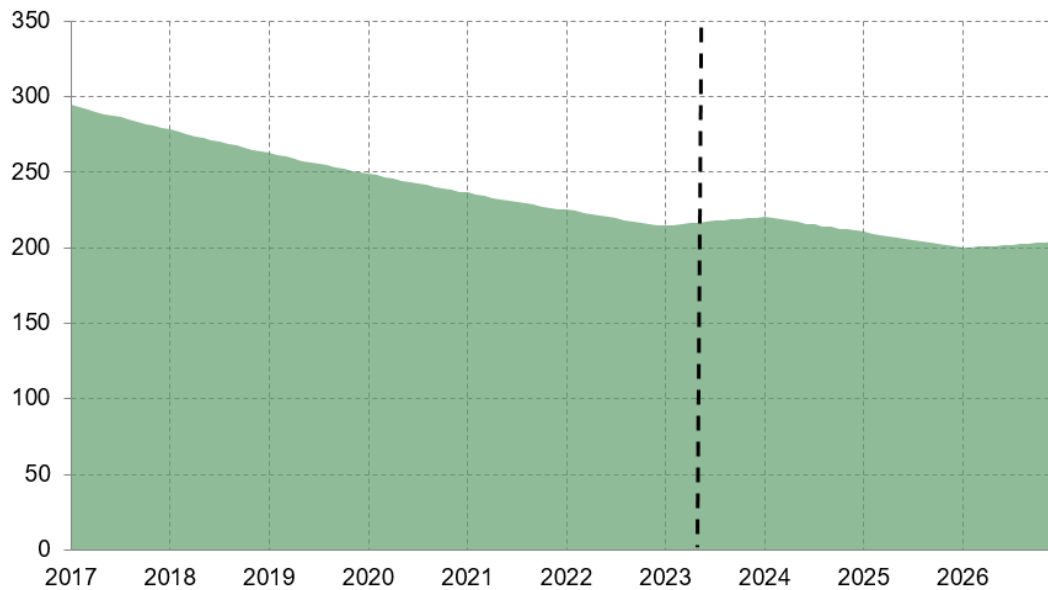
Särskilda regler för personer mellan 61 och 65 år

De nya reglerna för personer mellan 61 och 65 har gällt sedan 1 september 2022. Reglerna förväntas påverka inflödet till sjukersättningen från sjukpenningen samt inflödet till sjukersättningen utifrån. De senaste månadsutfallen för inkomna ansökningsärenden samt nybeviljade sjukersättningar innebär att regeländringens effekt för inflödet tidigareläggs något. Antalet utbytesärenden ökade under 2021 men har under 2022 minskat. De befinner sig dock på en nivå som är högre än 2020 och åren dessförinnan. Generellt gällande övergångar från sjukpenning till sjukersättning är det osäkert hur denna regeländring harmoniserar med de nyligen införda regeländringarna inom sjukpenningen, där både inkomsttakets höjts och bedömningsgrunderna ändrats för äldre sjukskrivna. Det kan vara så att individens incitament att gå från sjukpenning till sjukersättning försvagats, givet nämnda regeländringar inom sjukpenningen.

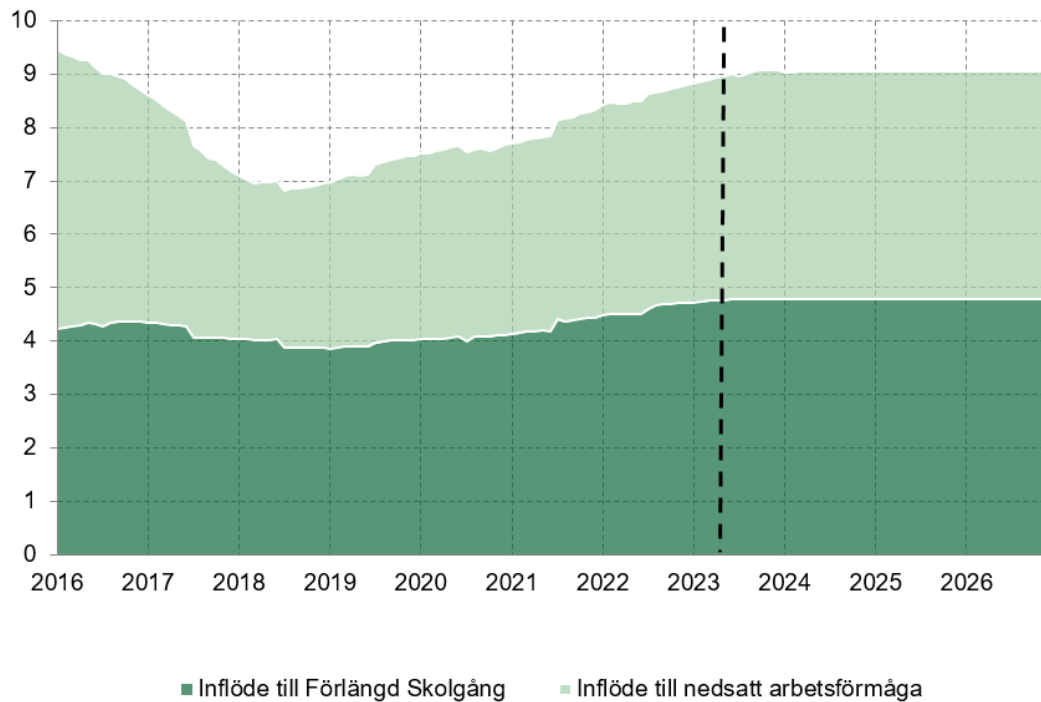
Höjd åldersgräns i sjukersättningen

Ändringarna i pensionssystemet innebär att åldersgränserna i socialförsäkringen anpassas.²⁵ För sjukersättningen höjs den högsta tillåtna åldern från 64 till 65 år från och med januari 2023. Sammantaget innebär regeländringen en ökning av utgifterna med ungefär 900 miljoner kronor under året. Utgiftsökningen blir till största del ett resultat av ett betydligt lägre utflöde. Under år 2024 ökar utgifterna med ungefär 1,9 miljarder kronor. Effekten blir lite mer än dubbel när ytterligare en ålderskohort förblir i förmånen året ut samtidigt som prisbasbeloppet bedöms bli högre för 2024. Regeländringen innebär alltså att antalet personer med sjukersättning ökar under 2023 för att sedan återgå till att minska från och med år 2024. Från och med 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern vilket innebär att den högsta tillåtna åldern höjs ytterligare, från 65 till 66 år. Effekten under 2026 förväntas på det stora hela bli ungefär densamma som under 2023 i fråga om antalet personer som påverkas. För utgifterna beror mycket på prisbasbeloppets utveckling. Regeländringens effekt på antalet personer med sjukersättning visas i bilden nedan.

²⁵ DS 2019:2 Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem

Bestånd Sjukersättning, tusental

Aktivitetsersättning

Till skillnad från utvecklingen inom sjukersättningen har antalet personer med aktivitetsersättning ökat under många år. Under 2017 och 2018 skedde dock ett trendbrott och antalet personer minskade med ungefär 10 000 mellan december 2016 och december 2019, se diagram nedan. Antalet personer som får ersättningen förväntas fortsätta minska under prognosperioden, om än mer avtagande mot slutet av perioden. Den tidigare minskningen beror till viss del på att hel sjukersättning från och med den 1 mars 2017 kan beviljas till personer mellan 19 och 29 år. Sedan regeländringen har ungefär 3 500 personer med aktivitetsersättning för nedsatt arbetsförmåga blivit beviljade sjukersättning innan de hunnit fylla 30 år. Majoriteten av övergångarna har skett under juli månad åren 2017–2021, då flertalet försäkringsperioder löpte ut. Dessa övergångar påverkar varken det samlade antalet personer med aktivitets- och sjukersättningar eller utgifterna, då ersättningen är lika stor oavsett vilken av förmånerna personen får. Det är fortfarande osäkert hur många övergångar denna regeländring faktiskt kommer att resultera i. Under prognosperioden förväntas de att fortsätta i en avtagande takt.

Inflöde aktivitetsersättning, tusental, R12

Anm. I bilden visas det externa inflödet till aktivitetsersättning. Övergångar mellan de två delförmånerna visas inte.

Ytterligare en orsak till att antalet personer med aktivitetsersättning har minskat de senaste åren är att inflödet minskade mellan 2015 och 2018. Det förhållandevis låga inflödet kan delvis förklaras av den rättsliga kvalitetsuppföljning som presenterades i slutet av 2016.²⁶ I uppföljningen påträffades brister i handläggningen, både i utredning och bedömning av rätten till aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga. Under 2019 ökade dock inflödet något och 7 400 aktivitetsersättningar påbörjades (7 procent fler jämfört med 2018). Inflödet till aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga har fortsatt att öka under 2021 och 2022. En förklaring kan vara den nya rättspraxis som ett utfall i Högsta förvaltningsdomstolen fört med sig.²⁷

Det totala inflödet till aktivitetsersättningen blev omkring 8 500 personer under 2022, vilket är en ökning med ungefär 2,5 procent jämfört med 2021. Under 2022 har ökningen varit aningen mer avtagande och från och med år 2023 bedöms inflödet stabilisera sig vid en nivå på ungefär 8 700 personer årligen.

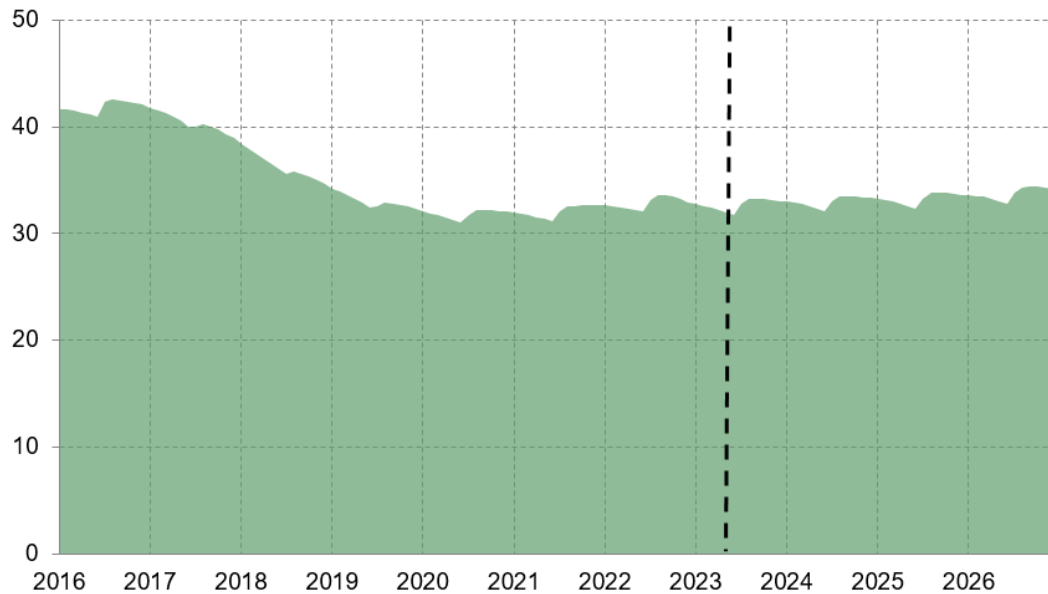
²⁶ Försäkringskassan. Aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga. Rättslig uppföljning (2016:6)

²⁷ HFD 2019 ref. 48 Mål: 707-19

Utflödet från förmånen bedöms hamna på en nivå strax under inflödet och antalet personer med aktivitetsersättning prognostiseras till ungefär 32 000 i december 2023, en ökning med ungefär 300 personer jämfört med december 2022. På lång sikt förväntas större delen av de personer som får aktivitetsersättning, men som är berättigade till sjukersättning, ha bytt förmån. I december 2026 beräknas ungefär 34 00 personer få aktivitetsersättning, se diagram nedan.

Bestånd aktivitetsersättning, tusental

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	34 867 146	37 222 573	36 079 855	35 865 547
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	+529 068	+826 389	+751 907
Volym- och strukturförändringar	+174 688	+208 984	+281 263	+351 319
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	35 041 834	37 960 625	37 187 507	36 968 773
Differens i 1000-tal kronor	+174 688	+738 052	+1 107 652	+1 103 226
Differens i procent	+0,5	+2,0	+3,1	+3,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt prognosen för prisbasbeloppet under åren 2024 – 2026. Till följd av det höjs prognosen för dessa år.

Volym- och strukturförändringar

Varaktigheten för personer med aktivitetsersättning bedöms bli längre än under föregående prognosomgång vilket höjer prognosen. Även antalet utbytesärenden, d.v.s. personer som får sin sjukpenning utbytt till sjukersättning, uppskattas bli något fler än tidigare, vilket även det höjer prognosen något.

1:2.6 Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	-116 782	-148 526	0	-101 734	-153 294
Anslag ³	5 478 900	5 746 161	6 409 000	6 300 000	6 491 000
Tilldelade medel	5 362 118	5 597 635	6 409 000	6 198 266	6 337 706
Utfall/Prognos	5 510 644	5 951 652	6 510 734	6 351 560	6 496 889
Avvikelse från anslag	-31 744	-205 491	-101 734	-51 560	-5 889
Avvikelse från tilldelade medel	-148 526	-354 017	-101 734	-153 294	-159 183
Högsta anslagskredit	273 945	287 308	320 450	315 000	324 550
Tillgängliga medel	5 636 063	5 884 943	6 729 450	6 513 266	6 662 256
Överskridande av anslagskredit	0	66 709	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 6 miljarder kronor, vilket är 205 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 354 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 67 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar är ett skattefritt inkomstprövat tillägg. Bostadstilläggets storlek påverkas av bostadskostnaden och inkomsten. Ersättningen uppgår till 96 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ensamstående. För boendekostnader från 5 000 kronor upp till 7 500 kronor ersätts 70 procent av bostadskostnaden. Om personen är gift eller sambo räknas hälften av bostadskostnaden.

Åren 2018–2021 var taket 5 600 kronor per månad för den som är ensamstående och 2 800 kronor för den som är gift eller sambo. Under den perioden var ersättningen 70 procent för delen som överstiger 5 000 respektive 2 500 kronor.

Analys

En klar majoritet av dem som har bostadstillägg har det i kombination med sjukersättning. Antalet personer med sjukersättning och bostadstillägg minskade med 2,3 procent under 2022 och bedöms fortsätta minska under prognosperioden, med undantag för 2023 och 2026 då åldersgränsen i sjukersättningen höjs. Även antalet personer med bostadstillägg i kombination med aktivitetsersättning har minskat under en längre tid. År 2022 ökade däremot antalet mottagare av aktivitetsersättning och bostadstillägg med en halv procentenhet. Det totala antalet personer med bostadstillägg har minskat de senaste åren, men i betydligt långsammare takt än vad det totala beståndet med aktivitets- och sjukersättning har gjort. Detta förklaras av att en större andel av bestånden fått bostadstillägg de senaste åren. Under prognosperioden kommer åldersgränsen i sjukersättningen att höjas stegvis under 2023 och 2026. Det gör att antalet mottagare av bostadstillägg bedöms stiga något under prognosperioden.

Höjd åldersgräns i sjukersättningen

Högsta tillåtna ålder i sjukersättningen är höjd från 64 till 65 år sedan 1 januari 2023. Det innebär att antalet personer med bostadstillägg förväntas öka under 2023. Effekten av regeländringen blir procentuellt inte lika stor för bostadstillägget som den blir för förmånen sjukersättning. Det förklaras av att en förhållandevis liten andel av de äldsta som uppstår sjukersättning har det i kombination med bostadstillägg. Från och med 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern vilket innebär att högsta tillåtna ålder höjs ytterligare, från 65 till 66 år. Effekten under 2026 förväntas på det stora hela bli ungefär densamma som under 2023.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	5 923 710	6 295 894	6 206 846	6 366 819
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-571	+93 644	+70 385	+76 959
Volym- och strukturförändringar	+28 513	+121 196	+74 329	+53 111
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	5 951 652	6 510 734	6 351 560	6 496 889
Differens i 1000-tal kronor	+27 942	+214 840	+144 714	+130 070
Differens i procent	+0,5	+3,4	+2,3	+2,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosen höjs till följd av att Pensionsmyndighetens prognos för boendekostnader är höjd från och med 2024. Effekten dämpas något på grund av att Konjunkturinstitutet har höjt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2024 – 2026.²⁸

Volym- och strukturförändringar

Medelstorleken på bostadstillägget har de senaste månaderna ökat och det kan till en grad förklaras av förändrade makroekonomiska variabler som t ex högre hyror/boendekostnader. I prognosen hålls det dock för sannolikt att en del av ökningen även beror på att bostadstillägg har omräknats i större utsträckning än tidigare och en större andel av det totala berättigade beloppet bedöms därför betalas ut framöver.

²⁸ Fribeloppet för beräkning av bostadstillägg indexeras mot prisbasbeloppet. Det medför att personer med enbart garantiersättning får oförändrat bostadstillägg vid en höjning av prisbasbeloppet medan de försäkrade med inkomstrelaterad ersättning får minskat bostadstillägg.

1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	1 304 624	1 344 000	1 430 000	1 419 000	1 393 000
Därav					
1:3:1					
Handikappersättningar	971 144	942 000	898 000	781 000	652 000
1:3:2					
Merkostnadsersättning	333 480	402 000	532 000	638 000	741 000

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:3:2 Merkostnadsersättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	369 000	425 000	552 000	671 000	784 000
Tilldelade medel	369 000	425 000	552 000	671 000	784 000
Utfall/Prognos	333 480	402 000	532 000	638 000	741 000
Avvikelse från anslag	35 520	23 000	20 000	33 000	43 000
Avvikelse från tilldelade medel	35 520	23 000	20 000	33 000	43 000
Högsta anslagskredit	18 450	21 250	27 600	33 550	39 200
Tillgängliga medel	387 450	446 250	579 600	704 550	823 200
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 402 miljoner kronor, vilket är 23 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Merkostnadsersättning infördes i januari 2019. Den riktar sig till föräldrar till barn med funktionsnedsättning och vuxna med funktionsnedsättning. Endast kostnader som beror på funktionsnedsättningen kan ersättas och det finns fem ersättningsnivåer: 30, 40, 50, 60 och 70 procent av prisbasbeloppet.

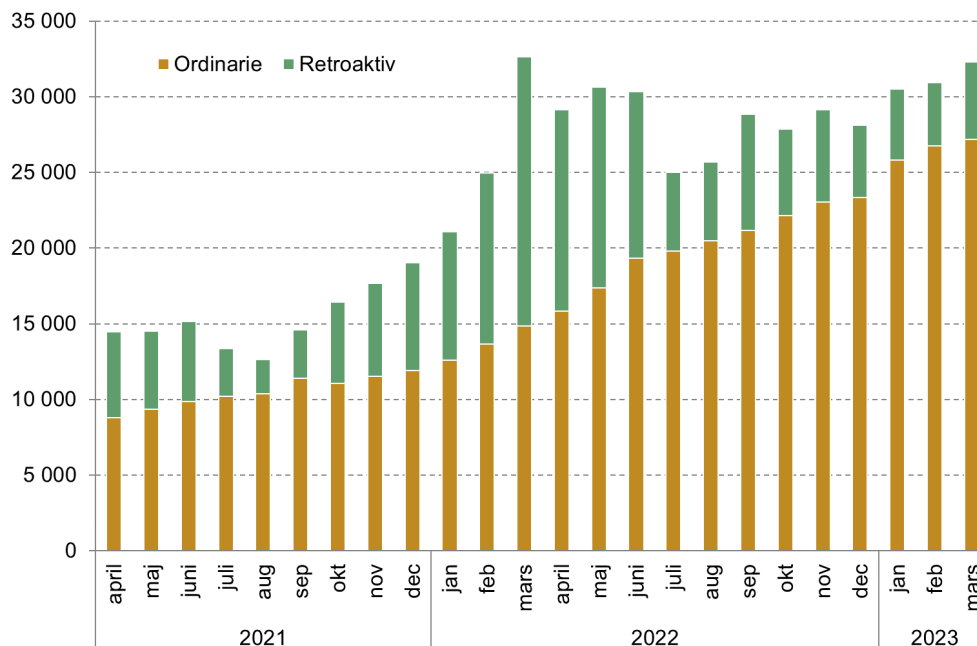
Analys

Utgifterna för merkostnadsersättning drivs av antal mottagare, mottagarnas ersättningsnivåer samt prisbasbeloppet. Sedan förmånens införande i 2019 har utgifterna ökat stadigt. Utfallet för 2022 blev 333 miljoner kronor där 89 procent av utgifterna var merkostnadsersättning för vuxna. Antalet mottagare av merkostnadsersättning för vuxna har ökat till cirka 11 800. Detta är nästan en fördubbling jämfört med antal mottagare året innan. Antal mottagare av merkostnadsersättning för barn har ökat i svagare takt från cirka 1 200 mottagare 2021 till 1 300 år 2022. Den vanligaste ersättningsnivån för vuxna mottagare är 40 procent medan den vanligaste ersättningsnivån för barn är 30 procent.

Från oktober 2021 har det varit ökade insatser på handläggningen av merkostnadsersättning för vuxna. Det har därför blivit högre retroaktiva utbetalningar under första halvåret av 2022. Därefter minskade de. Nedan visas diagram över utgifterna som månadsdata uppdelade i ordinarie och retroaktiva utbetalningar för perioden april 2021 till och med mars 2023.

Utgifter för merkostnadsersättning fördelade på ordinarie och retroaktiva utbetalningar för perioden april 2021 – mars 2023

Tusental kronor

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	417 000	543 000	645 000	749 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	+7 000	+14 000	+15 000
Volym- och strukturförändringar	-15 000	-18 000	-21 000	-23 000
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	402 000	532 000	638 000	741 000
Differens i 1000-tal kronor	-15 000	-11 000	-7 000	-8 000
Differens i procent	-3,6	-2,0	-1,1	-1,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2024–2026. Det har en höjande effekt på prognosen för dessa år.

Volym- och strukturförändringar

Antalsprognosen för merkostnadsersättningar för vuxna har justerats upp till följd av att åldersgruppen ändrats (se avsnittet nedan Förändring av

prognosmodell). Det har en höjande effekt på prognosen. Det blev ett större negativt prognosfel på utfallet för mars. Andelen retroaktiva utbetalningar bedöms bli lägre framöver. Prognosen justeras därför ner för hela prognosperioden. En ny prognosmetod i beräkningen av merkostnadsersättning för barn har i den här prognosomgången införts (se avsnitt nedan Förändring av prognosmodell). Det har en höjande effekt på prognosen.

Förändring av prognosmodell

I den här prognosomgången har metoden att beräkna utgifterna av merkostnadsersättning avseende barnen ändrats. Tidigare användes en faktor som beräknades fram med en bedömd andel av utgifterna som utgör merkostnadsersättning avseende barnen. Nu beräknas utgifterna med antaganden hur andelarna flickor och pojkar i olika åldersklasser som merkostnads-ersättning avser utvecklas över prognosperioden. Andelarna används i beräkningen av antalet mottagare av merkostnadsersättning för barn. Metoden är dock under utveckling. I beräkningen av antalsprognosen för vuxna används istället befolkningsprognosen 19–65 år istället för 19–64 år då pensionsåldern höjts från 65 år till 66 år.

1:3:1 Handikappersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	-10 000	-15 000	-8 000
Anslag ³	982 000	932 000	893 000	788 000	663 000
Tilldelade medel	982 000	932 000	883 000	773 000	655 000
Utfall/Prognos	971 144	942 000	898 000	781 000	652 000
Avvikelse från anslag	10 856	-10 000	-5 000	7 000	11 000
Avvikelse från tilldelade medel	10 856	-10 000	-15 000	-8 000	3 000
Högsta anslagskredit	49 100	46 600	44 650	39 400	33 150
Tillgängliga medel	1 031 100	978 600	927 650	812 400	688 150
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 942 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Sedan januari 2019 går det inte att ansöka om handikappersättning om den sökande inte haft det tidigare. Enligt övergångsbestämmelser är det möjligt för den som tidigare haft handikappersättning att beviljas handikappersättning i högst 18 månader till, om hans handikappersättning upphört under perioden januari 2019 – juni 2021. Handikappersättning kan beviljas för vuxna personer med nedsatt funktionsförmåga om de i sin dagliga livsföring behöver tidskrävande hjälp av någon annan, behöver hjälp för att kunna förvärvsarbeta eller har betydande merkostnader.

Handikappersättning kan beviljas till personer från och med juli månad det år hen har fyllt 19 år. Utifrån hjälpbehovets eller merkostnadernas storlek kan handikappersättning beviljas med 69 procent, 53 procent eller 36 procent av prisbasbeloppet.

Analys

Utfallet under januari–mars 2023 blev 245 miljoner kronor. Det är 9 miljoner kronor lägre jämfört med samma period förra året. Antalet mottagare av handikappersättning har i år fortsatt att minska. I december 2022 var antalet mottagare ungefär 43 000 och i mars 2023 cirka 41 000. Även antalet mottagare på respektive ersättningsnivå har minskat under perioden januari–mars 2023.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	936 000	879 000	758 000	633 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	+12 000	+17 000	+13 000
Volym- och strukturförändringar	+6 000	+7 000	+6 000	+6 000
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	942 000	898 000	781 000	652 000
Differens i 1000-tal kronor	+6 000	+19 000	+23 000	+19 000
Differens i procent	+0,6	+2,2	+3,0	+3,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2024–2026. Det har en höjande effekt på prognosen för dessa år.

Volym- och strukturförändringar

Antalsprognosen har ändrats då skillnaden mellan antalet mottagare för respektive nivå i mars 2023 och mars 2022 används i beräkningen. I föregående prognos användes skillnaden för respektive nivå i december 2022 och december 2021. Det har en sänkande effekt på prognosen. Utfallen under perioden januari–mars blev högre än prognosen som lämnades till regeringen i februari 2023. Prognosen justeras därför upp för alla åren.

1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	2 209 348	2 309 523	2 258 415	2 122 998	2 073 075
Därav					
1:4.5 Arbetskadelivränta	2 061 648	2 146 523	2 098 063	1 962 919	1 911 468
1:4.4 Statlig ålderspensionsavgift för arbetskadelivränta	147 700	163 000	160 352	160 079	161 607

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:4.5 Arbetsskadelivränta

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-29 063	-74 982
Anslag ³	2 104 300	2 153 000	2 069 000	1 917 000	1 857 000
Tilldelade medel	2 104 300	2 153 000	2 069 000	1 887 937	1 782 018
Utfall/Prognos	2 061 648	2 146 523	2 098 063	1 962 919	1 911 468
Avvikelse från anslag	42 652	6 477	-29 063	-45 919	-54 468
Avvikelse från tilldelade medel	42 652	6 477	-29 063	-74 982	-129 450
Högsta anslagskredit	105 215	107 650	103 450	95 850	92 850
Tillgängliga medel	2 209 515	2 260 650	2 172 450	1 983 787	1 874 868
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	36 600

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 2,1 miljarder kronor, vilket är 6 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Anslagsposten innehåller utgifter för egenlivräntor, efterlevandelivräntor, särskilda hjälpmedel, begravningshjälp, sjukvård utom riket, tandvård och arbetsskadesjukpenning. Ersättningar enligt äldre lagstiftning ingår också i anslagsposten.

En försäkrad kan ha rätt till livränta om hen har fått sin arbetsförmåga nedsatt med minst en femtondel till följd av en arbetsskada och om nedsättningen kan antas bestå under minst ett år. Livräntan täcker den inkomstförlust som uppkommer och kan maximalt bli 7,5 prisbasbelopp. Livräntan räknas årligen upp med ett särskilt tal som påverkas av både KPI och inkomstindex. Indexeringen för livräntor enligt äldre lagstiftning följer endast prisbasbeloppet.

Om en person har avlidit till följd av en arbetsskada kan de efterlevande ha rätt till begravningshjälp och efterlevandelivränta.

Analys

Historiskt sett har beståndet minskat, då antalet nya skador inte väger upp för bortfallet av gamla skador. Denna trend väntas fortsätta, och de närmaste åren kommer en stor del av beståndet flöda ut på grund av åldersgränsen i

ersättning. Detta bromsas av ändrade pensionsregler 2023 och 2026, vilket minskar utflödet dessa år.

Vad gäller utgifterna bromsas dock effekten av ett minskande bestånd till viss del av makroekonomiska faktorer såsom inkomster och inflation, då ersättningarna per mottagare är bundna till inkomst- och prisindex.

Det pågår för närvarande en undersökning, *En översyn av arbetskadeförsäkringen*, där regeringen beslutade att en särskild utredare ska undersöka hur väl livräntan fyller sin funktion vid arbetsskador, och huruvida män och kvinnor påverkas olika av nuvarande upplägg. Nyligen har uppdragets breddats i tillägget *Tilläggsdirektiv till Arbetskadeutredningen*, där man nu även vill undersöka hur man kan via att justera finansieringen kan ge arbetsgivare incitament att minska risken för arbetsskador. Uppdraget ska redovisas 1 augusti 2023.

Osäkerhetsanalys

Inflationen har varit ovanligt hög och det finns en stor osäkerhet i hur den kommer att utvecklas framöver. Detta har en påverkan på osäkerheten både direkt och indirekt, då andra makroekonomiska faktorer såsom inkomster kan påverkas av den allmänna prisnivån.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	2 076 463	2 020 117	1 880 207	1 817 328
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+37 264	+46 339	+45 075	+49 300
Volym- och strukturförändringar	+32 796	+31 607	+37 637	+44 841
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	2 146 523	2 098 063	1 962 919	1 911 468
Differens i 1000-tal kronor	+70 060	+77 946	+82 712	+94 141
Differens i procent	+3,4	+3,9	+4,4	+5,2

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

KPI är högre samtliga år. Som en konsekvens är prisbasbeloppet högre för 2024–2026. Inkomstindex är högre 2024, men lägre 2025 - 2026. De ändrade makroekonomiska antagandena har sammantaget en höjande effekt på prognosen.

Volym- och strukturförändringar

En viss höjning, då ökningen av medelersättningen vid årsskiftet var större än prognostiserat.

1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	33 973	35 551	34 785	33 769	32 669
Därav					
1:5.3 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	32 105	33 778	33 010	32 330	30 999
1:5.4 Statlig ålderspensionsavgift för ersättning inom det statliga personskadeskyddet	1 868	1 773	1 775	1 439	1 670

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:5.3 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	-1 039	0	0	-633	-1 381
Anslag ³	34 781	34 019	32 377	31 582	30 146
Tilldelade medel	33 742	34 019	32 377	30 949	28 765
Utfall/Prognos	32 105	33 778	33 010	32 330	30 999
Avvikelse från anslag	2 676	241	-633	-748	-853
Avvikelse från tilldelade medel	1 637	241	-633	-1 381	-2 234
Högsta anslagskredit	1 739	1 700	1 618	1 579	1 507
Tillgängliga medel	35 481	35 719	33 995	32 528	30 272
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	727

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 34 miljoner kronor, vilket är 200 tusen kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Ersättning inom det statliga personskadeskyddet kan lämnas till

i) de som tjänstgör enligt lagen om totalförsvarspåbudsplikt, inställer sig till mönstring eller genomgår militär utbildning inom Försvarsmakten som rekryter

ii) de som medverkar i räddningstjänst samt

iii) de som är intagna för vård i kriminalvårdsanstalt, förvar i häkte eller polisarrest, vård i ett hem enligt lagen om vård av unga eller lagen om vård av missbrukare eller till dem som utför ungdomstjänst eller samhällstjänst enligt brottsbalken eller oavlönat arbete med intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Ersättningarna som betalas ut överensstämmer i stor utsträckning med arbetsskadeersättningen. Om den försäkrade har rätt till arbetsskadeersättning för sin skada, lämnas ersättning primärt från denna och anslaget för arbetsskadeersättning belastas. I de fall ersättningen blir högre genom reglerna för det statliga personskadeskyddet, betalas denna istället ut enligt det statliga personskadeskyddet.

Utgifterna för anslaget delas in i utgifter för äldre skador, skadeståndslivräntor och utgifter enligt gällande regelverk.

Analys

Riksdagen röstade i december 2020 ja till regeringens förslag om en avsevärd förmågeökning av totalförsvaret för åren 2021–2025. En ökning av försvarsförmågan har skett under 2021 och 2022. Sedan det skärpta säkerhetsläget relaterat till kriget i Ukraina har regeringen utlovat att öka försvarsanslaget till 2 procent av BNP, och senare även ansökt om medlemskap i NATO. Regeringen har gått ut med att man vill öka värnplikten från nuvarande cirka 5 000 till 6 000 personer per år till 10 000 personer per år någon gång mellan 2030 och 2035. Det har även skett en markant ökning av ansökningar till Hemvärnet sedan kriget i Ukraina bröt ut. Det pågår dessutom för närvarande en större militärövning, Aurora 23, som kan antas orsaka ett visst antal skador i närtid.

De militära satsningarna väntas ha en höjande effekt på prognosen. Denna effekt blir dock marginell på kortare sikt, då enbart nya skador påverkas, och merparten av utgifterna är relaterade till befintliga mottagare.

Det har varit hög inflation, vilket höjt utgifterna för prognosen framåt, då medelersättningarna höjs när inflationen ökar.

Historiskt sett har det varit en fallande trend, vilket innebär att de tidigare nämnda faktorerna vägs mot den historiska minskande trenden.

Osäkerhetsanalys

Det skärpta säkerhetsläget innebär en mycket stor osäkerhet för prognosen. Regeringen har utlovat ökade satsningar på försvaret för att nå NATO-kravet på 2 procent till 2026. Det finns dock en osäkerhet angående hur mycket av de ökade satsningarna som kanaliseras i övningar kontra generell beredskap, vilket har en stor påverkan på antalet skador. Vidare finns en osäkerhet relaterat till huruvida Sveriges ansökan till NATO kommer att godkännas eller ej.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	33 269	32 377	31 582	30 146
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+509	+633	+748	+853
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	33 778	33 010	32 330	30 999
Differens i 1000-tal kronor	+509	+633	+748	+853
Differens i procent	+1,5	+2,0	+2,4	+2,8

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Endast smärre justeringar har gjorts, baserade på utfallen.

1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	1 289 730	1 525 000	1 488 000	1 488 000	1 488 000
Därav					
1:6.3 Finansiell samordning genom samordningsförbund	334 560	339 000	339 000	339 000	339 000
1:6.4 Medicinsk service	51 929	55 000	55 000	55 000	55 000
1:6.5 Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen	642 518	737 000	700 000	700 000	700 000
1:6.8 Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd	61 798	150 000	150 000	150 000	150 000
1:6.9 Försäkringsmedicinska utredningar	198 925	244 000	244 000	244 000	244 000

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

1:6.3 Finansiell samordning genom samordningsförbund

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Tilldelade medel	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Utfall/Prognos	334 560	339 000	339 000	339 000	339 000
Avvikelse från anslag	4 440	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	4 440	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 339 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Finansiell samordning bedrivs av samordningsförbund och är en frivillig samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, en eller flera regioner samt en eller flera kommuner. Syftet med den finansiella samordningen är att göra det möjligt att identifiera individernas totala behov av rehabilitering, vilket kan vara svårt för en enskild aktör. Målgruppen är individer som behöver samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete. Anslaget finansierar bidrag till samordningsförbunden och Försäkringskassans administrativa kostnader till följd av arbetet med samordningsförbundens verksamhet.

Analys

Utfallet för det första kvartalet 2023 blev drygt 84,5 miljoner kronor vilket är 1 miljon mer jämfört med motsvarande period förra året. Anslaget bedöms förbrukas i sin helhet för år 2023.

Alla fyra parterna; Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunerna och regionerna, måste arbeta för att frigöra resurser och identifiera individer som har behov av insatser som finansieras av samordningsförbunden för att

förbunden ska nå målgruppen och inte skapa ett högt eget kapital. Försäkringskassan följer utvecklingen av Arbetsförmedlingen samt inom kommuner och regioner och hur det påverkar samverkan genom samordningsförbund.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023.

1:6.5 Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Tilldelade medel	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Utfall/Prognos	642 518	737 000	700 000	700 000	700 000
Avvikelse från anslag	57 482	-37 000	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	57 482	-37 000	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Överskridande av anslagskredit	0	37 000	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 737 miljoner kronor, vilket är 37 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel. Ingen anslagskredit finns för anslagsposten. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska i samverkan se till att fler personer ges nödvändigt stöd för återgång i arbete eller omställning till ett nytt arbete. Sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning ska så tidigt som möjligt få tillgång till insatser inom ramen för myndigheternas rehabiliteringssamverkan för att utveckla eller återfå arbetsförmågan och därmed kunna återgå i, eller få, arbete. Personerna i fråga ska ges individuellt anpassade förutsättningar för övergången från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen och myndigheternas samverkan ska bidra till att förhindra att individer förlorar sin sjukpenninggrundande inkomst i anslutning till övergången mellan myndigheterna.

För år 2023 har det slutits en nationell överenskommelse mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om hur medlen ska fördelas på de tre huvudområdena: 261 miljoner kronor för Försäkringskassans förvaltningskostnader och 370 miljoner kronor för Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader. Förvaltningsmedlen finansierar arbetet som myndigheternas medarbetare utför som stöd till individen. Anslagna medel används för gemensam rehabiliteringssamverkan och möten för omställning. Till Arbetsförmedlingen fördelas även 69 miljoner kronor avseende kostnader för upphandlade arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser och aktivitetsstöd till deltagare i det förstärkta samarbetet.

Analys

Under årets första tre månader blev utfallet cirka 183 miljoner kronor. Det är cirka 39 miljoner kronor mer jämfört med motsvarande period förra året. Utfallet i mars blev betydligt högre än prognosen som lämnades i februari på grund av att rekvisition från Arbetsförmedlingen avseende januari och februari erhöles först i mars.

Enligt Arbetsförmedlingen kommer anslagsposten överskrida ramen med 37 miljoner kronor. Det beror på att 2023 belastades anslagsposten med kostnader som avsåg verksamhet 2022.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	700 000	700 000	700 000	700 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+37 000	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	737 000	700 000	700 000	700 000
Differens i 1000-tal kronor	+37 000	0	0	0
Differens i procent	+5,3	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Under årets första tre månader blev utfallet cirka 183 miljoner kronor. Det är cirka 39 miljoner kronor mer jämfört med motsvarande period förra året. Utfallet i första kvartalet blev högre än prognosen som lämnades i februari. Det beror på att anslagsposten belastades med kostnader om 37 miljoner kronor för verksamhet utförd 2022. Prognosen höjs med motsvande belopp år 2023.

1:6.8 Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Tilldelade medel	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Utfall/Prognos	61 798	150 000	150 000	150 000	150 000
Avvikelse från anslag	88 202	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	88 202	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 150 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Arbetsgivare kan få statligt bidrag för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete. Bidraget kan täcka utgifter för att utreda, planera, initiera, genomföra och följa upp arbetsplatsinriktade åtgärder. Syftet med bidraget är att förebygga sjukfall och att öka arbetstagares möjligheter att återgå i arbete vid pågående sjukfall, genom att stödja arbetsgivare att vidta tidiga och anpassade åtgärder. Bidrag lämnas till arbetsgivare för halva det belopp som denne har betalat för ett arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd av godkänd anordnare, dock med högst 10 000 kronor för en arbets-tagare och med högst 200 000 kronor per arbetsgivare och år.

Analys

Utfallet under januari–mars 2023 blev 37 miljoner kronor. Det är nästan 23 miljoner kronor mer jämfört med motsvarande period förra året. Jämfört med det första kvartalet 2022 har utgifterna ökad med 159 procent. Ökningen av utgifterna kan vara en effekt av den informationsinsats rörande

arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd som Försäkringskassan gjorde i april 2022.

Även om bidraget funnits länge, är det relativt få små företag som söker trots att det kan göra skillnad för både hälsa och ekonomi. Hypotesen är att företagen inte känner till bidraget och därför kommer Försäkringskassan i maj-juni 2023 ha en informationskampanj, som riktar sig till små och medelstora företag likt den kampanj som genomförts de senaste 4 åren (det sker även en mindre insats i höst). Syftet är att öka kännedomen om bidraget med målet att fler ska söka. Merparten av ansökningarna väntas komma efter halvårsskiftet och i början på nästa år. Utfallet från årets informationsinsats i form av antal ansökningar kan därför ses tidigast i juni 2024.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023.

1:6.9 Försäkringsmedicinska utredningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	244 000	244 000	244 000	244 000	244 000
Tilldelade medel	244 000	244 000	244 000	244 000	244 000
Utfall/Prognos	198 925	244 000	244 000	244 000	244 000
Avvikelse från anslag	45 075	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	45 075	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	244 000	244 000	244 000	244 000	244 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 244 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

När det behövs för bedömningen av rätt till ersättning får Försäkringskassan begära att den försäkrade genomgår en utredning enligt lagen (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar. Utredningsformerna teambaserad medicinsk utredning (TMU) och särskilt läkarutlåtande (SLU) har fasats ut under 2018 och från och med den 1 januari 2019 är aktivitetsförmågeutredning (AFU) den enda utredningsform som Försäkringskassan kan begära. Förutom att finansiera bidrag till regionerna används anslaget även till att finansiera Försäkringskassans kostnader för att utveckla metoden för aktivitetsförmågeutredningar och för att tillhandahålla utbildningar till personal som ska utföra försäkringsmedicinska utredningar.

Analys

Utfallet för årets första tre månader blev cirka 62 miljoner kronor. Det är ungefär 5 miljoner lägre jämfört med motsvarande period förra året. Anslaget bedöms förbrukas i sin helhet för år 2023.

Försäkringskassan beräknar att utfallet för 2023 kommer att bli högre än det för 2022 då det finns en eftersläpning i regionernas begäran om ersättning. Det finns inte någon tidsgräns då regionerna måste begära ersättning efter att de levererat en utredning men Försäkringskassan för löpande dialog med regionerna för att detta ska ske så skyndsamt som möjligt.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023.

1:6.4 Medicinsk service

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	55 000	55 000	55 000	55 000	55 000
Tilldelade medel	55 000	55 000	55 000	55 000	55 000
Utfall/Prognos	51 929	55 000	55 000	55 000	55 000
Avvikelse från anslag	3 071	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	3 071	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0	0	0
Tillgängliga medel	55 000	55 000	55 000	55 000	55 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 55 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bidrag kan ges till anordnare av företagshälsovård för köp av medicinsk service. Med medicinsk service avses undersökning och analys inom laboratoriemedicin, radiologi samt klinisk fysiologi, som utgör ett led i bedömningen av en anställds arbetsförmåga.

Analys

I mars utbetalades cirka 54,8 miljoner kronor och det förväntas att resten av anslaget betalas under april månad. Anslaget bedöms förbrukas i sin helhet för 2023 och kommande år. Eftersom anslagna medel inte får överskridas är endast en lägre utbetalning möjlig. Utifrån tidigare års erfarenhet av utbetalningar till medicinsk service är det sannolikt att alla medlen eller en stor del av medlen kommer att förbrukas.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023.

1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader

1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-231 357	-584 445
Anslag ³	13 207 000	809 604	2 058 542	2 085 654	2 104 494
Tilldelade medel	13 207 000	809 604	2 058 542	1 854 297	1 520 049
Utfall/Prognos	11 751 065	1 604 371	2 289 899	2 438 742	2 597 260
Avvikelse från anslag	1 455 935	-794 767	-231 357	-353 088	-492 766
Avvikelse från tilldelade medel	1 455 935	-794 767	-231 357	-584 445	-1 077 211
Högsta anslagskredit	370 350	40 480	102 927	104 282	105 224
Tillgängliga medel	13 577 350	850 084	2 161 469	1 958 579	1 625 273
Överskridande av anslagskredit	0	754 287	128 430	480 163	971 987

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 1,6 miljarder kronor, vilket är 795 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 754 miljoner kronor. I Vårändringsbudgeten för 2023 föreslår regeringen att anslaget ökas med 800 miljoner kronor. Försäkringskassan begär därför inte om en utökad anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Ersättning för höga sjuklönekostnader är en kompensation för den del av sjuklönekostnaden som överstiger en viss andel av arbetsgivarens totala lönekostnad. Syftet med ersättningen är att minska den börda som arbetsgivarens sjuklönekostnader kan utgöra. Det är särskilt de mindre arbetsgivarna med höga sjuklönekostnader som ska avlastas.

Till följd av coronapandemin har regeringen beslutat att kompensera alla arbetsgivare för sina förhöjda sjuklönekostnader under delar av 2020–2022. Detta skedde i flera steg. Sammanlagt har anslaget höjts till 21 miljarder kronor för år 2020, 20 miljarder kronor för 2021 och 13 miljarder kronor för 2022.

Regeländringarna under pandemin har lett till att utgiften för 2023 beräknas utifrån arbetsgivarnas lönekostnader och sjuklönekostnader för perioden april – december 2022. För 2024 och framåt beräknas utgiften för samma uppgifter under hela det föregående året, det vill säga samma regler som innan pandemin.

Analys

Utgifterna för ersättning för höga sjuklönekostnader ökade kraftigt under pandemin, från drygt 1 miljard 2019 till 18 miljarder 2020 och 14 miljarder för 2021. De höga utgifterna förklaras av regeringens beslut att tillfälligt ersätta arbetsgivarna för hela eller större delar av sjuklönekostnaden under pandemin.

Under år 2022 uppgick utgifterna till knappt 12 miljarder kronor. De fortsatt höga utgifterna berodde på ytterligare en regelförändring som innebär att Försäkringskassan ersatte arbetsgivarna med en större andel än normalt även under perioden december 2021 – mars 2022. När dessa regler var i kraft betalades ersättningen ut innevarande år, medan de nu betalas ut året efter, liknande hur reglerna såg ut före pandemin. Dessutom var sjuklönekostnaderna betydligt högre i januari och februari jämfört med tidigare år.

Prognosen för 2023 är 1,6 miljarder kronor, vilket också är klart högre än innan pandemin med tanke på att ersättningsperioden enbart omfattar nio månader (april-december). Utgifterna för 2023 är baserat på ett av Försäkringskassan kontrollerat värde efter att företag skickat in uppgifter till Skatteverket. Ökningen beror troligen på att fler arbetsgivare fått kännedom om förmånen under pandemin.

För 2024 och framåt höjs prognosen ytterligare med tanke på att utgifterna då beräknas på ett helt år. För 2025 – 2026 väntas utgifterna öka, som ett resultat av den kumulativa effekten av att fler företag känner till förmånen. Effekten väntas dock ej vara så stor som den varit historiskt, då ett stort antal företag torde ha fått kunskap om förmånen under pandemin, och att informationseffekten därför kan antas till viss del vara mättad.

Osäkerhetsanalys

Det stora trendbrottet med pandemin innebär en viss osäkerhet i hur utvecklingen kommer att se ut framöver. Då utvecklingen troligtvis har drivits av företags kunskapsnivå om förmånen och det är osäkert till vilken grad företag numera är medvetna om att förmånen finns, så är det därigenom osäkert hur trenden kommer se ut framåt.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	1 439 234	2 058 542	2 085 654	2 104 494
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+165 137	+231 357	+353 088	+492 766
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	1 604 371	2 289 899	2 438 742	2 597 260
Differens i 1000-tal kronor	+165 137	+231 357	+353 088	+492 766
Differens i procent	+11,5	+11,2	+16,9	+23,4

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen har höjts då Försäkringskassans beräknade värde för 2023 var högre än värdet estimerat från arbetsgivarnas inrapporterade uppgifter om lönekostnader och sjuklönekostnader. Vidare har värdena för senare år höjts för att reflektera en ökande trend som troligtvis är ett resultat av att företag kumulativt får kunskap om förmånen och sedan nyttjar den.

Förändring av prognosmodell

De långsiktiga värdena extrapoleras ej längre med Konjunkturinstitutets värden för antalet sysselsatta, då värdena historiskt ej har korresponderat mot dessa. Istället justeras värdena framåt med en konstant relativ ökning. Denna ökningstakt är dock lägre än den historiska ökningstakten före pandemin, då kunskapseffekten som antas ha drivit utvecklingen antas vara mer mättad.

2:1 Förvaltningsmedel

2:1 Förvaltningsmedel

Prognos anslagspost 2:1. Beloppen anges i tusentals kronor

	2022	2023 ¹	2024 ¹	2025 ¹	2026 ¹
Ingående överföringsbelopp	237 903	79 847	-643 309	-743 863	-501 789
Anslag ³	9 313 366	9 276 970	9 541 546	9 890 074	10 114 699
Tilldelade medel	9 551 269	9 356 817	8 898 237	9 146 211	9 612 910
Utfall/Prognos	9 471 422	10 000 126	9 642 100	9 648 000	9 850 000
Avvikelse från anslag	-158 056	-723 156	-100 554	242 074	264 699
Avvikelse från tilldelade medel	79 847	-643 309	-743 863	-501 789	-237 090
Högsta anslagskredit	276 372	278 309	286 246	296 702	303 440
Tillgängliga medel	9 827 641	9 635 126	9 184 483	9 442 913	9 916 350
Överskridande av anslagskredit		365 000	457 617	205 087	-66 350

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 10 000 miljoner kronor, vilket är 723 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 643 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 365 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära en utökad anslagskredit för 2023.

Analys

Försäkringskassan bedömer att myndighetens utgifter år 2023 kommer att ligga på 10 00 miljoner kronor. Myndigheten har fortsatt en hög personalomsättning och kan konstatera att svårigheterna att rekrytera och behålla nyanställda kvarstår. Detta påverkar bland annat vår förmåga att utveckla vår it-miljö i den takt som behövs och efterfrågas.

Under pandemin har uttag av tillfällig föräldrapenning ökat kraftigt. Det höga uttaget fortsätter inom förmånen. Läs mer under Utgiftsområde 12, anslagspost 1.2. Hittills har vi hanterat detta genom tillfälliga regeländringar, overtidsarbete och neddragningar inom allt utom själva ärendehandläggningen. Men nu har de tillfälliga reglerna upphört att gälla, och en arbetssituation med ständig overtid och så hårda prioriteringar är i längden ohållbar. För att bibehålla kvaliteten i handläggningen och samtidigt göra de kontrollinsatser som behövs för att minska de felaktiga utbetalningarna är ett tillskott av resurser nödvändigt.

Den regelförändring för assistansersättningen som infördes den 1 januari 2023 förväntas påverka inflödet kraftigt. Läs mer om assistansersättningen under utgiftsområde 9, anslagspost 4.4. Vi bedömer också att det initiala inflödet av ansökningar sannolikt kommer att vara relativt stort, och att

ökningen kommer att ske under två år, snarare än under en femårsperiod som anges i lagrådsremissen. Hitintills har antalet inkomna ärenden varit ungefär dubbelt så högt som samma period förra året.

Även regeländringarna inom sjukförsäkringen påverkar vår handläggning. Läs mer hur sjukpenningen påverkas under Utgiftsområde 10 anslagspost 1.1. Undantaget övervägande skäl används i stor utsträckning vilket innebär att väldigt få sjukfall avslutas vid dag 181 inom ramen för nu gällande regelverk och att bedömningen av personens arbetsförmåga måste göras flera gånger under ett och samma sjukfall. Det innebär i sin tur att det behövs samordningsinsatser och prövning av rätten till ersättning i fler ärenden än tidigare.

Den ökade hotbilden i omvärlden sätter press på myndigheten att i en snabbare takt än planerat hantera säkerhetsåtgärder för att minska riskerna för avbrott i verksamheten. Även myndighetens förmåga att bidra till totalförsvaret behöver öka. Detta har lyfts i underlaget som skickades till MSB i augusti 2022.

Försäkringskassans uppdrag att hantera utbetalningarna av elstöd, kommer att påverka verksamheten under 2023 och sannolikt även under 2024. Det är i nuläget svårt att överblicka samtliga konsekvenser. De beräknade kostnaderna påverkar inte prognosen då dessa rekvireras från svenska kraftnät och rapportering sker i särskild ordning.

Inrättande av Utbetalningsmyndigheten och de förändringar i kostnadsbilden som kommer att uppstå i samband med detta har inte beaktats i prognosen. Under 2023 blir det smärre kostnadsökningar för Försäkringskassan och för perioden 2024–2026 är behovet totalt 314 miljoner kronor, se Försäkringskassans kompletterande budgetunderlag 2024–2026.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023.

Jämförelse med föregående prognos. Beloppen anges i tusentals kronor.

	2023 ¹	2024 ¹	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognosbelopp	9 635 126	9 642 100	9 648 000	9 850 000
Överföring till/från andra anslagsposter	0	0	0	0
Ändrade makroekonomiska antaganden	0	0	0	0
Volym- och strukturförändringar	0	0	0	0
Regelförändringar	0	0	0	0
Övrigt	365 000	0	0	0
Ny prognos	10 000 126	9 642 100	9 648 000	9 850 000
Differens	365 000	0	0	0
Differens i procent	3,8%	0,0%	0,0%	0,0%

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Övrigt

Ökningarna under 2023 beror främst på ökade lönekostnader, räntekostnader, indexregleringar av hyror och ökade konsultkostnader. Ökningen beror också på underfinansiering bland annat inom förmånerna omställningsstudiestöd och stärkt rätt till personlig assistans.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:1 Barnbidrag

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	33 306 072	33 151 178	33 134 860	33 150 064	33 168 969
Därav					
1:1.1 Allmänt barnbidrag	29 309 245	29 174 969	29 173 742	29 203 632	29 238 479
1:1.2 Flerbarnstillägg	3 691 317	3 665 118	3 645 220	3 625 466	3 605 713
1:1.3 Förlängt barnbidrag	276 416	278 610	280 990	283 358	285 726
1:1.4 Tilläggsbelopp vid familjeförmån	29 094	32 481	34 908	37 608	39 051

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:1.1 Allmänt barnbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	-19 317
Anslag ³	29 379 439	29 352 478	29 231 141	29 184 315	29 179 233
Tilldelade medel	29 379 439	29 352 478	29 231 141	29 184 315	29 159 916
Utfall/Prognos	29 309 245	29 174 969	29 173 742	29 203 632	29 238 479
Avvikelse från anslag	70 194	177 509	57 399	-19 317	-59 246
Avvikelse från tilldelade medel	70 194	177 509	57 399	-19 317	-78 563
Högsta anslagskredit	1 469 171	1 467 623	1 461 557	1 459 215	1 458 961
Tillgängliga medel	30 848 610	30 820 101	30 692 698	30 643 530	30 618 877
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 29,2 miljarder kronor, vilket är 178 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Allmänt barnbidrag betalas ut för barn från och med månaden efter barnets födelse. Allmänt barnbidrag är 1 250 kronor i månaden per barn och är skattefritt. Föräldrar har rätt till allmänt barnbidrag för barn som är bosatta i Sverige till och med det kvartal då barnet fyller 16 år.

Analys

Allmänt barnbidrag står för ungefär 88 procent av utgifterna för hela anslaget för barnbidrag. Utgifterna för allmänt barnbidrag drivs av antalet barn, 0–16 år, i befolkningen. Under det senaste året har utgifterna minskat på grund av att antalet födda barn minskat samtidigt som antalet 16-åringar ökat. Antalet barnbidrag för nollåringar prognostiseras att minska utifrån SCB:s befolkningsprognos²⁹.

²⁹ SCB:s befolkningsprognos 2022

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	29 259 744	29 231 141	29 184 315	29 179 233
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-84 775	-57 399	+19 317	+59 246
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	29 174 969	29 173 742	29 203 632	29 238 479
Differens i 1000-tal kronor	-84 775	-57 399	+19 317	+59 246
Differens i procent	-0,3	-0,2	+0,1	+0,2

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för det allmänna barnbidraget under januari-mars 2023 blev 7 miljoner kronor (0,1 procent) lägre än det prognostiserade värdet under denna perioden och ackumulerat överskattning under hela året kan bli högre och därför sänks prognosen framöver med 0,3 procent.

1:1.2 Flerbarnstillägg

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	3 735 695	3 721 730	3 695 994	3 689 438	3 682 881
Tilldelade medel	3 735 695	3 721 730	3 695 994	3 689 438	3 682 881
Utfall/Prognos	3 691 317	3 665 118	3 645 220	3 625 466	3 605 713
Avvikelse från anslag	44 378	56 612	50 774	63 972	77 168
Avvikelse från tilldelade medel	44 378	56 612	50 774	63 972	77 168
Högsta anslagskredit	186 784	186 086	184 799	184 471	184 144
Tillgängliga medel	3 922 479	3 907 816	3 880 793	3 873 909	3 867 025
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 3,7 miljarder kronor, vilket är 57 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel. Utgifterna förväntas därefter minska svagt sett över resterande del av prognosperioden.

Bakgrundsfakta

En förälder som får allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag eller studehjälp för två eller fler barn får också flerbarnstillägg. Flerbarns-tillägget höjdes från och med 1 januari 2017 med 126 kronor per månad för det tredje barnet. Flerbarnstillägget är 150 kronor per månad för andra barnet, 580 kronor för det tredje barnet, 1 010 kronor för det fjärde barnet. Från och med det femte barnet lämnas 1 250 kronor för varje ytterligare barn.

Analys

Utgifterna för flerbarnstillägget minskade 2022 jämfört med året innan. Antalet barn i befolkningen beräknas minska varje år under hela prognosperioden enligt SCB:s befolkningsprognos. Antalet familjer med fler än ett barn prognostiseras däremot att öka men inte i tillräcklig takt för att vända på den nedgående trenden. Den svagt nedåtgående trenden antas därför bestå under hela prognosperioden.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognosbelopp	3 702 551	3 695 994	3 689 438	3 682 881
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-37 433	-50 774	-63 972	-77 168
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	3 665 118	3 645 220	3 625 466	3 605 713
Differens i 1000-tal kronor	-37 433	-50 774	-63 972	-77 168
Differens i procent	-1,0	-1,4	-1,7	-2,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för flerbarnstillägg under januari-mars 2023 blev 16 miljoner kronor (1,7 procent) lägre än det prognostiserade värdet under samma period och prognosen för 2023 sänks med 1 procent.

Förändring av prognosmodell (endast om något ändrats)

1:1.3 Förlängt barnbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-1 071	-2 321
Anslag ³	280 374	284 317	279 919	282 108	284 298
Tilldelade medel	280 374	284 317	279 919	281 037	281 977
Utfall/Prognos	276 416	278 610	280 990	283 358	285 726
Avvikelse från anslag	3 958	5 707	-1 071	-1 250	-1 428
Avvikelse från tilldelade medel	3 958	5 707	-1 071	-2 321	-3 749
Högsta anslagskredit	14 018	14 215	13 995	14 105	14 214
Tillgängliga medel	294 392	298 532	293 914	295 142	296 191
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 279 miljoner kronor, vilket är 6 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel. Sammanlagt prognostiseras utgifterna öka med cirka 0,8 procent per år fram till 2026.

Bakgrundsfakta

Från och med kvartalet efter att barnet fyller 16 år kan föräldern få så kallat förlängt barnbidrag så länge barnet går i grundskolan eller motsvarande. Förlängt barnbidrag betalas även ut för barn som går i gymnasiesärskola eller specialskola.

Det finns ingen övre åldersgräns för rätten till förlängt barnbidrag. Bidraget är detsamma som för det allmänna barnbidraget på 1 250 kronor per barn och månad och betalas ut till och med den månad barnet slutför den utbildning som gett rätt till förlängt barnbidrag eller avbryter studierna.

Analys

De som får förlängt barnbidrag kan delas in i två grupper. Den första och största gruppen består av de som fyller 16 år under första kvartalet varje år och som istället för allmänt barnbidrag får förlängt barnbidrag tills de går ut grundskolan. Den andra gruppen består av ungdomar och unga vuxna som av olika skäl går kvar i grundskolan eller motsvarande, samt gymnasie-särskola eller specialskola. Majoriteten av dem är i åldrarna 17–21 år. Utgifterna för förlängt barnbidrag utgår från nuvarande nivåer av barn som fått förlängt barnbidrag. På längre sikt ökar utgifterna i takt med befolkningsutvecklingen för barn och unga vuxna mellan 16 och 20 år. Enligt SCB:s befolkningsprognoser³⁰ förväntas ökningen av unga vuxna pågå under hela prognosperioden. Detta leder till att utgifterna stiger succesivt.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	277 730	279 919	282 108	284 298
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+880	+1 071	+1 250	+1 428
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	278 610	280 990	283 358	285 726
Differens i 1000-tal kronor	+880	+1 071	+1 250	+1 428
Differens i procent	+0,3	+0,4	+0,4	+0,5

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för förlängt barnbidrag under januari-mars 2023 blev 0,7 miljoner kronor högre än det prognostiserade värdet under samma period och prognosen för alla år höjs med 0,4 procent i snitt.

³⁰ SCB:s befolkningsprognos 2022

1:1.4 Tilläggsbelopp vid familjeförmån

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-1 457	-3 663
Anslag ³	30 969	30 730	33 451	35 402	37 377
Tilldelade medel	30 969	30 730	33 451	33 945	33 714
Utfall/Prognos	29 094	32 481	34 908	37 608	39 051
Avvikelse från anslag	1 875	-1 751	-1 457	-2 206	-1 674
Avvikelse från tilldelade medel	1 875	-1 751	-1 457	-3 663	-5 337
Högsta anslagskredit	1 348	1 536	1 672	1 770	1 868
Tillgängliga medel	32 317	32 266	35 123	35 715	35 582
Överskridande av anslagskredit	0	215	0	1 893	3 469

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 32 miljoner kronor, vilket är 2 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 200 tusen kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelserna från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Anslaget Barnbidrag belastar tilläggsbeloppet vid EU-familjeförmåner som Försäkringskassan i vissa fall ska betala ut. De familjeförmåner som omfattas är allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, flerbarns-tillägg, de särskilda bidragen inom bostadsbidrag, studiebidrag och extra tillägg till studiebidrag samt efterlevandestöd.

Analys

I prognosen för 2023 beräknas utgifterna bli cirka 32,5 miljoner kronor. Utgifterna för denna anslagspost har haft stora historiska variationer, och ingen korrelation med antalet barn i befolkningen. De stora variationerna beror på att utbetalningar inom tilläggsbeloppet kan betalas ut retroaktivt när ett beslut fattats. De stora variationerna över månader skapar osäkerhet i

prognosen, men en stigande trend avseende utgifterna prognostiseras för samtliga år under prognosperioden.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	31 342	33 451	35 402	37 377
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+1 139	+1 457	+2 206	+1 674
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	32 481	34 908	37 608	39 051
Differens i 1000-tal kronor	+1 139	+1 457	+2 206	+1 674
Differens i procent	+3,6	+4,4	+6,2	+4,5

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifter för tilläggsbeloppet visar på en starkare uppgåendetrend än vad som prognosticerades i februariprognosen. Detta leder till att prognosen har höjts.

1:2 Föräldraförsäkring

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	47 312 871	48 721 191	51 289 829	54 628 807	58 132 747
Därav					
1:2.9 Föräldrapenning	32 461 219	33 924 342	36 275 266	38 755 624	41 802 997
1:2.11 Tillfällig föräldrapenning	9 569 263	9 955 653	9 838 416	10 171 141	10 535 000
1:2.12 Graviditetspenning	1 187 787	656 251	676 494	692 380	710 917
1:2.8 Statlig ålderspensionsavgift för tillfällig föräldrapenning	827 832	856 908	1 101 005	1 070 669	1 087 189
1:2.4 Statlig ålderspensionsavgift för föräldrapenning	3 191 618	3 261 432	3 235 485	3 834 080	3 930 965
1:2.10 Statlig ålderspensionsavgift för graviditetspenning	75 152	66 605	163 163	104 913	65 679

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:2.9 Föräldrapenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-390 127	0	0	0
Anslag ³	32 071 092	35 340 756	38 245 398	40 161 058	42 322 734
Tilldelade medel	32 071 092	34 950 629	38 245 398	40 161 058	42 322 734
Utfall/Prognos	32 461 219	33 924 342	36 275 266	38 755 624	41 802 997
Avvikelse från anslag	-390 127	1 416 414	1 970 132	1 405 434	519 737
Avvikelse från tilldelade medel	-390 127	1 026 287	1 970 132	1 405 434	519 737
Högsta anslagskredit	1 603 554	1 767 037	1 912 269	2 008 052	2 116 136
Tillgängliga medel	33 674 646	36 717 666	40 157 667	42 169 110	44 438 870
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 33,9 miljarder kronor, vilket är 1,4 miljarder kronor lägre än anslagsbeloppet och 1 miljard kronor lägre än tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Föräldrapenning betalas ut i samband med ett barns födelse eller adoption i maximalt 480 dagar per barn.

För barn födda från och med den 1 januari 2014 kan föräldrapenning tas ut fram till dess att barnet fyller 12 år eller när barnet slutar femte klass. Efter barnets fyraårsdag kan föräldrapenning tas ut under högst 96 dagar fram till barnet fyller 12 år.

För barn som är födda före den 1 januari 2014 kan föräldrapenning tas ut till och med när barnet har avslutat det första året i grundskolan eller till och med den dag som barnet fyller 8 år.

För föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn har föräldrarna rätt till hälften var av de 480 föräldrapenningdagarna. För barn födda från och med den 1 januari 2016 är det 90 föräldrapenningdagar med grund- eller sjukpenningnivå som inte kan avstås till den andra föräldern.

Av de 480 föräldrapenningdagarna kan förmånen lämnas på sjukpenningnivå eller grundnivå för 390 dagar. För resterande 90 dagar utges föräldrapenning på lägstanivå, som uppgår till 180 kronor per dag, före skatt.

Om den sjukpenninggrundande inkomsten är tillräckligt hög har föräldern rätt att ta ut dagar på sjukpenningnivå. Om inkomsten dessutom når taket på 10 prisbasbelopp blir ersättningen på maximal nivå.

Föräldrar som saknar sjukpenninggrundande inkomst, som har för låg inkomst eller inte uppfyller kvalificeringsvillkoren, kan ansöka om föräldrapenning på grundnivå, som uppgår till 250 kronor per dag, före skatt.

Lägstånivådagar har alla föräldrar möjlighet att ta ut, som uppfyller de grundläggande villkoren för föräldrapenning.

Föräldrapenning kan betalas ut på hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels förmånsnivå, på samtliga ersättningsnivåer.

Analys

Uttag enligt gammalt och nytt regelsystem

Utgifterna för föräldrapenning påverkas bland annat av antalet barn i befolkningen, arbetskraftsdeltagande och löneutveckling. Kostnaderna beror även på prisbasbeloppets utveckling och regelverkets utformning.

Antalet uttagna föräldrapenningdagar har minskat de senaste fyra åren, främst på grund av att nyttjandet är lägre för barn mellan 5 och 8 år i det nya regelsystemet än i det gamla. Mellan åren 2021 och 2022 minskade det totala uttaget med 2,9 procent, från 50,0 till 48,6 miljoner dagar. Minskningen mellan dessa två år beror på att de barn som fyllde 8 år under år 2021 ingick i det gamla regelsystemet, medan åttaåringarna år 2022 följde det nya. Minskningen förklaras även av att antalet födda barn sjönk kraftigt år 2022. Barnafödandet antas minska även i år, men i en långsammare takt, för att sedan övergå till att öka istället, från och med nästa år. På grund av minskningen i antal födda barn i år beräknas det totala antalet nyttjade föräldrapenningdagar att minska tillfälligt, men förväntas därefter att öka åren 2024–2026 och uppgå till 51,6 miljoner dagar år 2026. Ökningen förklaras av att antalet årskullar utökas med en för varje år. Även år 2023 läggs en årskull till, men ökningen i dagar som dessa barn genererar, väger inte upp mot minskningen till följd av ett lägre antal födda barn.

Utgifterna för föräldrapenning prognostiseras att öka från 32,5 miljarder kronor år 2022 till 41,8 miljarder år 2026. Höjningen förklaras till 71 procent av att ersättningen för sjukpenningnivådagar ökar, vilket i sin tur är en följd av lönehöjningar och en positiv trend för prisbasbeloppet. Resten av höjningen beror på att en årskull tillkommer för varje år och de extra dagar som dessa barn genererar.

Hittills har antalet uttagna dagar per barn och ålder i det nya regelsystemet legat på en relativt stabil nivå och förväntas att fortsätta göra det under hela prognosperioden. Uttaget för barn i åldrarna 9–11 år antas likna uttaget för

åldrarna 5–8 år i samma system. Under det kalenderår som barnet fyller 12 år, beräknas antalet nyttjade dagar per barn vara högre än i närmast föregående åldrar. Antagandet om att uttaget ökar under det sista möjliga uttagsåret i det nya regelsystemet, baseras på att vi såg ett sådant mönster för åttaåringar i det gamla systemet.

Under januari–mars i år har knappt 11,5 miljoner föräldrapenningdagar nyttjats, vilket är en minskning med cirka 370 000 dagar (3,1 procent) jämfört med motsvarande period förra året. En trolig förklaring till minskningen är att det fötts färre barn i år än under första kvartalet år 2022. Födelseantalet för januari 2023 från SCB är 7 procent lägre än för motsvarande månad 2022, vilket indikerar en minskning. Trots ett minskande antal uttagna dagar har de totala utgifterna ökat under första kvartalet, på grund av högre ersättningsnivåer.

Kraftig höjning av prisbasbeloppet ger fler sjukpenningnivådagar under maximal ersättning

Mellan åren 2022 och 2023 höjdes prisbasbeloppet med 4 200 kronor, från 48 300 till 52 500 kronor (8,7 procent). Året därpå förväntas det bli en ännu kraftigare höjning, om 4 900 kronor (9,3 procent). Under de senaste 15 åren har det inte skett någon sådan stor absolut eller procentuell förändring av prisbasbeloppet. Det närmaste vi kan komma nivån på höjningarna 2022 och 2023, är den på 1 800 kronor som skedde år 2009 (4,4 procent).

För perioden 2008–2022 kan vi se ett samband mellan förändringar i prisbasbeloppet och förändringar i fördelningen av dagar på sjukpenningnivå med och under maximal ersättning. En höjning av prisbasbeloppet med 1 procent har givit en ökning av andelen dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning med mellan 0,96 och 0,99 procent. Andelen sjukpenningnivådagar under maximal ersättning avser den nivåns andel av det totala antalet sjukpenningnivådagar. Sambandet har använts i prognosen, vid fördelningen av dagar på sjukpenningnivå med och under maximal ersättning.

Under perioden 2014–2022 steg lönerna i en jämn takt om cirka 2,5 procent per år. Framöver antas lönenivån öka i något snabbare takt, om i genomsnitt 3,8 procent per år. Med beaktning av utfallen för nyttjade dagar under första kvartalet i år, har motsvarande förändringstakt som nämns ovan skattats till 0,95 procent och används för hela prognosperioden. Den höjda löneökningstakten kan vara en orsak till att förändringen i andelen sjukpenningdagar under maximal ersättning inte ser ut att bli lika stor som under 2014–2022, då förändringstakten var på cirka 0,98.

De föräldrar som vid en höjning av prisbasbeloppet inte längre når upp till maxnivå, hamnar istället på sjukpenningnivå under maximal ersättning. Det innebär att antalet uttagna maxnivådagar minskar, samtidigt som antalet nyttjade dagar på sjukpenningnivå under max ökar. De flyttade dagarna har en högre ersättningsnivå än genomsnittet för övriga dagar under maxnivå

och höjer därför medelersättningen för den ersättningsnivån. En ny modell har använts vid beräkningen av medelersättningen för dessa dagar, vilken beskrivs i avsnittet *Förändring av prognosmodell*.

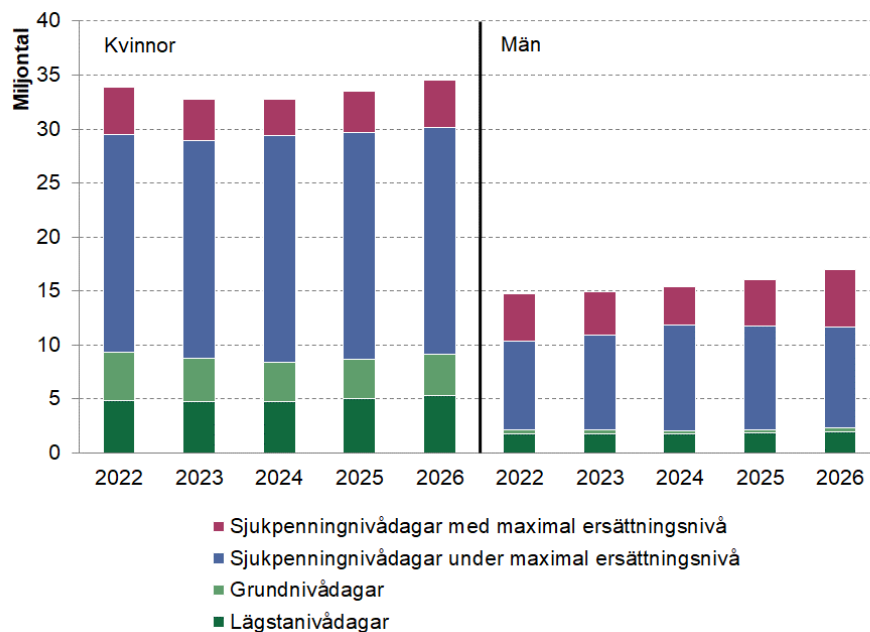
Antalet dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning förväntas att öka under åren 2023 och 2024 istället för att minska som under de senaste åren, på grund av den kraftiga höjningen av prisbasbeloppet i förhållande till timlöneutvecklingen dessa två år. Samtidigt beräknas antalet dagar med maximal ersättning, som tidigare ökat, att istället minska 2023 och 2024, av samma orsak. Därefter förväntas åter en minskning för dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning och en ökning för dagar med maximal ersättning.

Föräldrapenningdagar uppdelade på kvinnor och män

Föräldrapenning används i störst omfattning av kvinnor, men männens andel av dagarna ökar. Mellan åren 2022 och 2026 beräknas männens andel att öka från 30,3 procent till 32,9 procent. Antalet dagar som tas ut av kvinnor beräknas att öka från 33,8 miljoner dagar år 2022 till 34,5 miljoner dagar år 2026, se diagram nedan. Det är framförallt dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning som väntas öka, men även lägstanivådagar. Männens nyttjande av dagar prognostiseras också att öka, från 14,7 miljoner dagar år 2022 till 17,0 miljoner dagar år 2026. För männen väntas ökningen främst gälla dagar på sjukpenningnivå med respektive under maximal ersättning.

Medelersättningen för en dag på sjukpenningnivå för kvinnor, där de som når upp till maximal ersättning är exkluderade, beräknas att öka från 732 kronor år 2022 till 858 kronor år 2026. Samtidigt prognostiseras motsvarande ersättning för män att öka från 806 till 981 kronor. Ersättningen för en dag på sjukpenningnivå med maximal ersättning följer utvecklingen för prisbasbeloppet och förväntas att öka från 1 027 kronor till 1 254 kronor under prognosperioden.

Antal föräldrapenningdagar fördelade på ersättningsnivå och mottagarnas kön, 2022–2026. Prognos från och med år 2023

Osäkerhetsanalys

Kriget i Ukraina är fortsatt en osäkerhetsfaktor för utgifterna inom föräldrapenning. De flesta personer som flytt kriget har skydd under EU:s massflyktsdirektiv. Detta direktiv ger mycket begränsad rätt till svensk socialförsäkring. Direktivet är förlängt till mars 2024 och det finns möjlighet till ytterligare ett års förlängning. Migrationsverket har infört ett beslutsstopp i asylärenden för sökande från Ukraina, på grund av den osäkra situationen i landet. Om beslutsstoppet hävs och personerna som nu har skydd under massflyktsdirektivet söker och får asyl, kommer det ge betydande påverkan, men det är inte något vi räknar med i våra prognoser. Regeringens annonserade omläggning av migrationspolitiken skulle kunna påverka utgifterna inom föräldrapenning, men ännu är förslagen inte tillräckligt detaljerade för att kunna beaktas.

Den 14 april i år publicerade Regeringskansliet promemorian *Större flexibilitet i föräldrapenningen – utökade möjligheter att använda dubbeldagar*³¹. I denna föreslår socialdepartementet att nuvarande 30 dubbeldagar utökas till 60 dagar. De föreslår även att dubbeldagarna ska kunna tas ut fram till barnet är 15 månader, istället för som tidigare, under de första 12 månaderna. Dubbeldagarna ger föräldrar möjlighet att ta ut föräldrapenning samtidigt för samma barn. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

³¹ Regeringskansliet. *Större flexibilitet i föräldrapenningen – utökade möjligheter att använda dubbeldagar*. Promemoria S2023/01375.

Förslagen om lagändringar gällande uttaget av dubbeldagar har inte beaktats i föreliggande prognos, eftersom promemorian publicerades så nära in på leveransdatumet för prognosen. Om lagändringen går igenom skulle detta kunna innebära ökade utgifter för föräldrapenning efter ikraftträdandet. Utökningen av dubbeldagarna skulle kunna leda till ett högre totalt nyttjande av föräldrapenning och därmed ökade kostnader för staten. Den skulle också kunna innebära att dagar som annars tagits ut av kvinnor istället tas ut av män. Eftersom män i genomsnitt har en högre medelersättning än kvinnor, hade det också inneburit ökade utgifter. En annan möjlig konsekvens av lagändringarna är att män tidigarelägger sitt uttag genom att ta ut fler dubbeldagar under barnets första 15 månader, vilket i så fall orsakar att även utgifterna tidigareläggs.³²

Dubbeldagarna nyttjas inte av alla föräldrar. Exempelvis använde 16 000 av dem som blev förstagångsföräldrar år 2019 dubbeldagar någon gång under barnets första levnadsår. Det motsvarar en tredjedel av förstagångsföräldrarna. Av dessa föräldrar, som tog ut dubbeldagar, var det 12 procent som nyttjade alla 30 dagar. Andelen mottagare av dubbeldagar per år har i stort sett varit oförändrad sedan möjligheten infördes år 2012.³³ Om rätten att ta ut 30 dubbeldagar utökas till 60 dagar, är det troligt att en del av dem som annars tagit ut 30 dagar, istället tar ut fler än 30 dagar.³⁴

³² Regeringskansliet. *Större flexibilitet i föräldrapenningen – utökade möjligheter att använda dubbeldagar*. Promemoria S2023/01375.

³³ Försäkringskassan. *Föräldrar som använder dubbeldagar delar mer jämställt på föräldrapenningen*. Korta analyser 2022:5. FK-nr: 116-32.

³⁴ Regeringskansliet. *Större flexibilitet i föräldrapenningen – utökade möjligheter att använda dubbeldagar*. Promemoria S2023/01375.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	34 279 685	36 666 269	38 278 466	40 313 252
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+21 923	+165 647	+397 387	+528 865
Volym- och strukturförändringar	-620 645	-1 298 059	-624 152	+317 926
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	+243 379	+741 409	+703 923	+642 954
Ny prognos	33 924 342	36 275 266	38 755 624	41 802 997
Differens i 1000-tal kronor	-355 343	-391 003	+477 158	+1 489 745
Differens i procent	-1,0	-1,1	+1,2	+3,7

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt ökningstakten i prognosen för timlöneutvecklingen för hela prognosperioden. Detta innebär att ersättningsnivån för sjukpenningnivådagar under maximal nivå höjs. De har även justerat upp prognosen över prisbasbeloppet 2024–2026, vilket har en höjande effekt på ersättningen för dagar på maximal ersättningsnivå dessa år.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för perioden januari–mars 2023 blev 277 miljoner kronor lägre än väntat. Troligen beror detta på att färre barn fötts hittills i år än väntat. Befolkningsprognosen från den 18 april 2023 har använts denna prognosomgång, vilket föranleder en sänkning av utgifterna under prognosperioden. Det är framförallt antalet barn 0–3 år som har justerats ned i den nya befolkningsprognosen.

Effekten av det höjda prisbasbeloppet på fördelningen av dagar på sjukpenningnivå under och med maximal ersättningsnivå har dämpats något, vilket innebär att antalet dagar på maxnivå blir högre och antalet dagar under maxnivå blir lägre än vid föregående prognostillfälle. Detta har en höjande effekt på utgifterna 2023–2026.

Övrigt

Bytet av modell för att prognostisera medelersättningen för dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning, har inneburit en höjning av medelersättningen och därmed prognosen.

Förändring av prognosmodell

I tidigare prognosberäkningar har Konjunkturinstitutets prognos över timlöneutvecklingen använts som ökningstakt för kvinnornas respektive mäns ersättning för dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning. Den metoden har fungerat bra under tider när procentuella förändringar i prisbasbeloppet inte skilt sig så mycket från löneökningstakten. Nu när förhållandena förväntas att ändras och skillnaderna öka, har en ny modell tagits fram för att prognostisera medelersättningen för dessa dagar.

I modellen delas förändringen i medelersättningen under ett givet år upp i två delar. Den ena delen har med prisbasbeloppets (PBB) förändring att göra och orsakar ett nivåskifte i medelersättningen vid årsskiftet. Den andra delen kan kopplas till den kontinuerliga löneutvecklingen (timlon i ekvationen) under året, beroende på att olika löneavtal gäller från olika datum.

I prognosen har följande modeller använts vid beräkningen av medelersättningen (M) för dagar på sjukpenningnivå under maximal ersättning, för kvinnor (kv) respektive män (m):

$$Mkv_t = \left(Mkvnd_{t-1} \left(1 + 0,15 \left(\frac{PBB_t}{PBB_{t-1}} - 1 \right) \right) + 0,005 \right) (1 + (0,93 \Delta timlon_t - 0,006))^{1/2}$$

$$Mmnd_t = \left(Mmnd_{t-1} \left(1 + 0,41 \left(\frac{PBB_t}{PBB_{t-1}} - 1 \right) \right) + 0,005 \right) (1 + (1,34 \Delta timlon_t - 0,024))^{1/2}$$

Modellerna som använts för att beräkna medelersättningen för perioden november–december (nd) ser ut enligt följande:

$$Mndkv_t = \left(Mkvnd_{t-1} \left(1 + 0,15 \left(\frac{PBB_t}{PBB_{t-1}} - 1 \right) \right) + 0,005 \right) (1 + (0,93 \Delta timlon_t - 0,006))$$

$$Mndm_t = \left(Mmnd_{t-1} \left(1 + 0,41 \left(\frac{PBB_t}{PBB_{t-1}} - 1 \right) \right) + 0,005 \right) (1 + (1,34 \Delta timlon_t - 0,024))$$

1:2.11 Tillfällig föräldrapenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-12 616	0	-150 557	-337 502
Anslag ³	9 556 647	9 446 783	9 687 859	9 984 196	10 291 841
Tilldelade medel	9 556 647	9 434 167	9 687 859	9 833 639	9 954 339
Utfall/Prognos	9 569 263	9 955 653	9 838 416	10 171 141	10 535 000
Avvikelse från anslag	-12 616	-508 870	-150 557	-186 945	-243 159
Avvikelse från tilldelade medel	-12 616	-521 486	-150 557	-337 502	-580 661
Högsta anslagskredit	631 028	472 339	484 392	499 209	514 592
Tillgängliga medel	10 187 675	9 906 506	10 172 251	10 332 848	10 468 931
Överskridande av anslagskredit	0	49 147	0	0	66 069

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 10 miljarder kronor, vilket är 509 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 521 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 49 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

En förälder som behöver stanna hemma från sitt arbete för att tillfälligt vårda ett sjukt barn har rätt till tillfällig föräldrapenning.

Ersättningsnivån för tillfällig föräldrapenning är knappt 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Ersättningen kan betalas ut med hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels omfattning. Inkomsttaket för tillfällig föräldrapenning är 7,5 prisbasbelopp.

Tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn (VAB) kan betalas ut till den som avstår från att arbeta för att vårda ett sjukt barn som inte har fyllt 12 år (i vissa fall 16 år). Ersättningen kan betalas ut under maximalt 120 dagar för varje barn och år.

Föräldrar till ett allvarligt sjukt barn som inte fyllt 18 år kan få ersättning för ett obegränsat antal dagar.

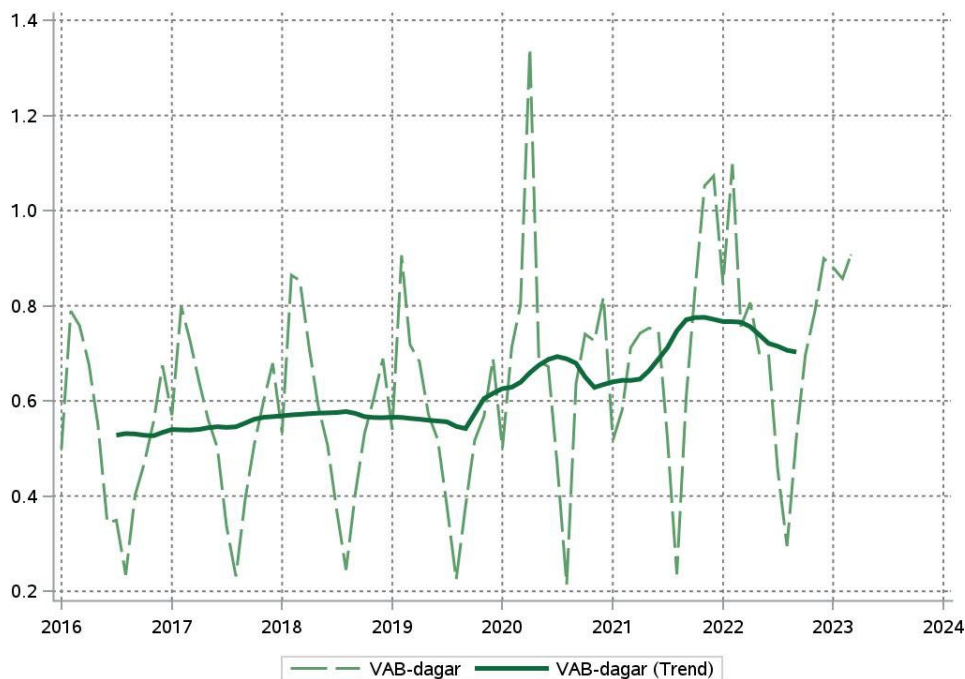
Föräldrar till barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan få tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar för ett barn som inte fyllt 16 år. Ersättningen betalas ut för högst 10 kontaktdagar per år tills barnet fyller 16 år.

I samband med barns födelse har den förälder som inte föder barnet rätt till 10 dagars ersättning när hen avstår från arbete. Vid adoption har föräldrarna rätt till fem dagar vardera om de inte kommer överens om annat.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under 10 dagar per förälder när ett barn under 18 år avlider. Flera föräldrar kan använda ersättningen samtidigt då de avstår från förvärsarbete.

Analys

Pandemin har inneburit ett kraftigt ökat uttag av tillfällig föräldrapenning. Jämfört med 2019, det sista året innan pandemin, var antalet utbetalda dagar för vård av barn 24 procent högre 2020. Uttaget har sedan dess fortsatt att öka. Med samma jämförelse var uttaget 2021 drygt 25 procent högre än innan pandemin och 2022 nära 28 procent högre.

VAB-dagar, miljonerMånadsdata, utfall och trend³⁵

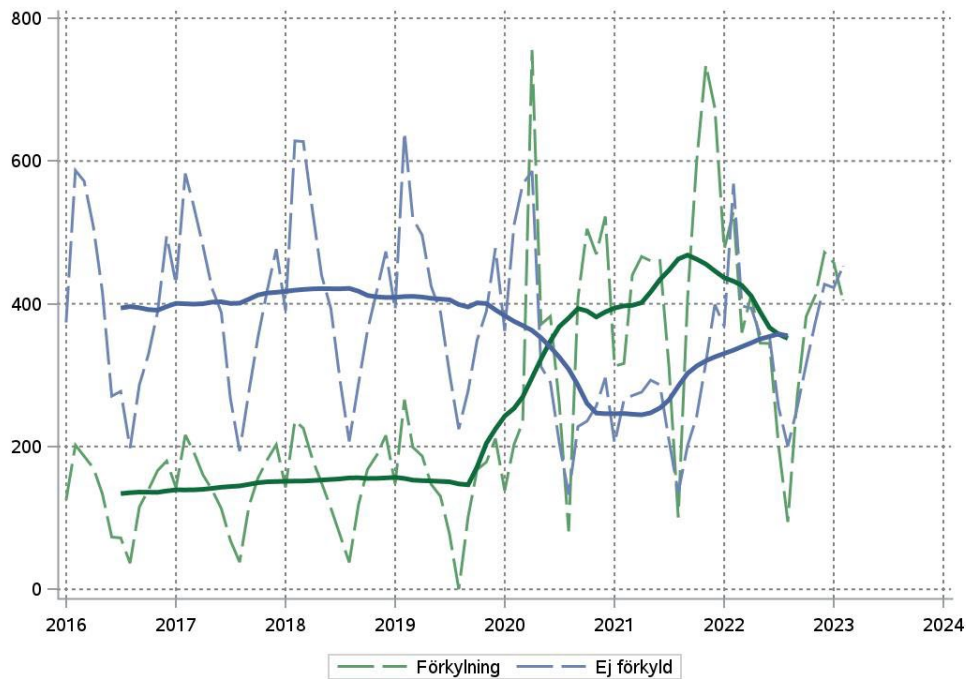
Försäkringskassan har sedan början av 2020 sett en markant ökning i ansökningar om vård av barn där förkylningssymptom anges som anledningen till att barnet hålls hemma från förskola eller skola. Det vill säga de symptom som vanligast associeras med misstänkt covid. Det ökade uttaget har sin troliga förklaring i att många skolor och förskolor skärpt sina regler kring förkylningssymptom på grund av pandemin. I och med pandemins början mer än fördubblades antalet VAB-dagar då föräldrarna uppgav förkylning som anledning till att barnet hölls hemma.

Samtidigt minskade ansökningarna om vård av barn för övriga sjukdomar, en möjlig effekt av minskade sociala interaktioner och andra åtgärder för att minska smittspridning. Antalet övriga VAB-dagar där förkylning inte angavs som anledning minskade kraftigt under 2020 och 2021, men har sedan dess börjat återvända till mer normala nivåer. Detta samtidigt som förkylningsrelaterad VAB ligger kvar på förhöjda nivåer. En utveckling som kan förklara att uttaget av VAB ökar samtidigt som pandemins effekt på samhället avtar. Alla dessa observationer grundar sig på självrapporterade uppgifter och bör därför betraktas med viss försiktighet.

³⁵ Glidande centrerat 12-månders medelvärde.

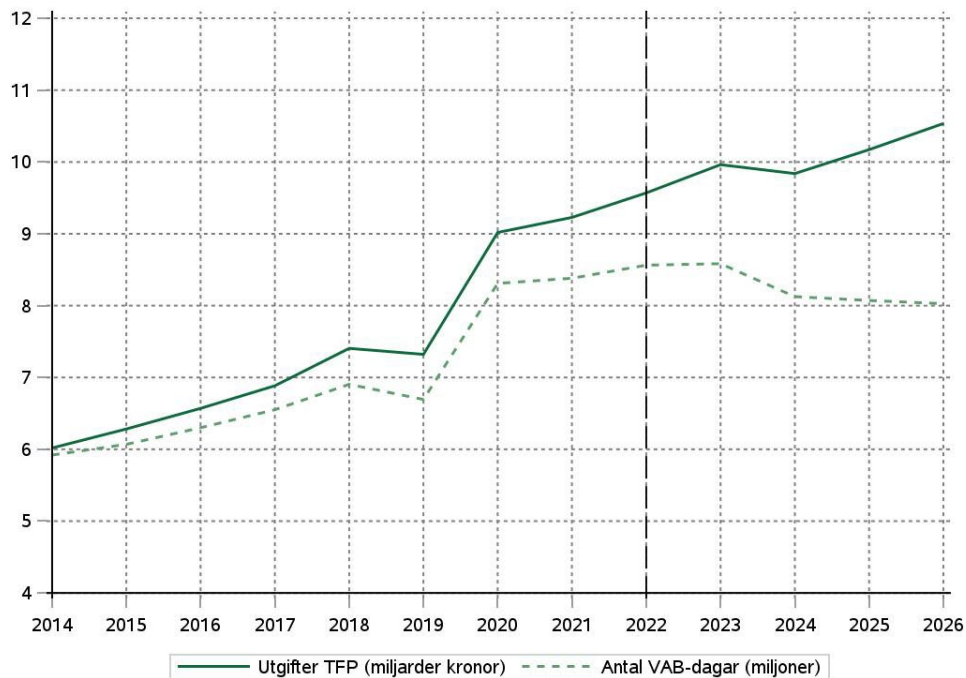
Uppdelade VAB-dagar, tusental

Månadsdata, utfall och trend

Tillfällig föräldrapenning framöver

Utvecklingen av utgifterna inom tillfällig föräldrapenning drivs av antalet barn i befolkningen, ersättningsnivån per dag och benägenheten att använda förmånen. Prognosen för antal barn hämtas från SCB:s befolkningsprognos och medelersättningen tas fram med hjälp av Konjunkturinstitutets prognoser för timlöneutveckling och prisbasbelopp. Benägenheten att använda förmånen baseras på uttaget de senaste åren, där pandemiutbrottet i början av 2020 och smitt-toppen i slutet av 2021 exkluderas.

Antal utbetalda VAB-dagar (miljoner) och utgifter totalt (miljarder kronor)

Sammantaget beräknas utgifterna för tillfällig föräldrapenning öka från 10 miljarder kronor 2023 till 10,5 miljarder kronor 2026. Utgiftsökningen beror på att ersättningsnivåerna stiger när inkomsterna i samhället ökar och taket i ersättningen stiger när prisbasbeloppet höjs. Antalet utbetalda VAB-dagar prognostiseras däremot minska kommande år, men under prognosperioden fortsätta ligga på förhöjda nivåer jämfört med innan pandemin. Detta då föräldrar antas fortsätta hålla sina barn hemma vid förkylningssymptom i en högre utsträckning än innan pandemin. Det finns dock en stor osäkerhet kring vad pandemin får för långsiktig effekt på föräldrars nyttjande av ersättningen. Även om ett förhöjt uttag av vård av barn även kommande år är troligt, är den exakta nivån högst osäker.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	9 409 089	9 640 782	9 919 275	10 234 789
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+6 746	+16 370	+65 790	+108 362
Volym- och strukturförändringar	+539 818	+181 264	+186 076	+191 849
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	9 955 653	9 838 416	10 171 141	10 535 000
Differens i 1000-tal kronor	+546 564	+197 634	+251 866	+300 211
Differens i procent	+5,8	+2,0	+2,5	+2,9

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt prognosen för timlöneutvecklingen samt prisbasbeloppet vilket höjer prognosen för tillfällig föräldrapenning.

Volym- och strukturförändringar

Uttaget av VAB första kvartalet var högre än vad som prognosticerades i februari. Prognoshöjningen innevarande år är främst en följd av detta. Prognosen för första kvartalet kommande år har även justerats upp till följd av de höga utfallen.

1:2.12 Graviditetspenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-5 463	-10 575
Anslag ³	1 218 547	690 209	671 031	687 268	703 415
Tilldelade medel	1 218 547	690 209	671 031	681 805	692 840
Utfall/Prognos	1 187 787	656 251	676 494	692 380	710 917
Avvikelse från anslag	30 760	33 958	-5 463	-5 112	-7 502
Avvikelse från tilldelade medel	30 760	33 958	-5 463	-10 575	-18 077
Högsta anslagskredit	159 024	34 510	33 551	34 363	35 170
Tillgängliga medel	1 377 571	724 719	704 582	716 168	728 010
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 656 miljoner kronor, vilket är 34 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Graviditetspenning kan betalas ut om den försäkrade har ett fysiskt ansträngande arbete eller risker i arbetsmiljön som gör att hen inte kan arbeta under graviditeten. Ersättningsnivån för graviditetspenning är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Den kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning. Inkomsttaket för graviditetspenning uppgår till 7,5 prisbasbelopp.

Analys

Graviditetspenning var innan utbrottet av covid-19 en förmån med trögrörsliga förändringar och ett tydligt säsongsmönster, vilket innebar att utgifterna och därmed också prognoserna var stabila. Sedan slutet av februari 2021 anses gravida vara i riskgrupp för covid-19 från och med graviditetsvecka 20. Gravida som löper risk att smittas av covid-19 på arbetet kan ansöka om graviditetspenning. Detta har givit upphov till kraftigt förhöjda utgifter för graviditetspenning under 2021 och 2022. Utgifterna har dock gradvis minskat och nyttjandet av förmånen har nu återgått till nivåer liknande dem innan covid-19, se figur nedan.

Antal utbetalda dagar inom graviditetspenning

Månadstata, utfall och prognos

År 2022 betalade Försäkringskassan ut ersättning för 1,8 miljoner dagar inom graviditetspenning, vilket är betydligt lägre än de 2,5 miljoner dagar som betalades ut 2021. I år prognostiseras antalet utbetalda dagar minska ytterligare, till 1,0 miljoner dagar, för att därefter återgå till att följa den svagt minskande trend som rådde innan pandemin.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	659 002	667 770	682 799	699 516
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	+200	+865	+3 040	+6 267
Volym- och strukturförändringar	-2 951	+7 859	+6 541	+5 134
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	656 251	676 494	692 380	710 917
Differens i 1000-tal kronor	-2 751	+8 724	+9 581	+11 401
Differens i procent	-0,4	+1,3	+1,4	+1,6

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Sedan Försäkringskassans februariprognos har Konjunkturinstitutet höjt prognosen för timlöneutvecklingen och prisbasbeloppet, vilket har en höjande effekt på den prognostiserade medelersättningen inom graviditetspenning.

Volym- och strukturförändringar

Den prognostiserade medelersättningen höjs ytterligare, då utfallen första kvartalet visar på en högre medelersättning än väntat. Till skillnad från den del av revideringen av medelersättningen som är en följd Konjunkturinstitutets prognos, redovisas den del av revideringen som är en följd av utfall som volym och struktur. Medelersättningen förklarar volym och strukturförändringen 2024–2026. Sänkningen år 2023 är en följd av färre utbetalda nettodagar än väntat.

1:3 Underhållsstöd

1:3 Underhållsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	-106 439	0	0	0	0
Anslag ³	2 838 365	2 897 838	2 842 914	2 916 967	2 971 576
Tilldelade medel	2 731 926	2 897 838	2 842 914	2 916 967	2 971 576
Utfall/Prognos	2 725 699	2 750 259	2 817 186	2 890 731	2 952 866
Avvikelse från anslag	112 666	147 579	25 728	26 236	18 710
Avvikelse från tilldelade medel	6 227	147 579	25 728	26 236	18 710
Högsta anslagskredit	141 918	144 891	142 145	145 848	148 578
Tillgängliga medel	2 873 844	3 042 729	2 985 059	3 062 815	3 120 154
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 2,8 miljarder kronor, vilket är 148 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Anslaget för underhållsstöd består av delarna, utfyllnadsbidrag, förlängt underhållsstöd och fullt underhållsstöd.

Underhållsstöd i form av utfyllnadsbidrag beviljas från Försäkringskassan, för barn med särlevande föräldrar där den bidragsskyldiga av olika anledningar inte betalar något underhållsbidrag alls eller betalar ett belopp som är lägre än det beslutade underhållsstödet. Det gäller även när föräldrarna har gemensam vårdnad. Utfyllnadsbidrag betalas också ut för barn där en ensam förälder adopterat barn eller när ett faderskap inte är fastställt trots att modern medverkat i att få det fastställt.

Förlängt underhållsstöd beviljas till och med den månad då barnet fyller 18 år. För studerande ungdomar kan förlängt underhållsstöd beviljas från och med månaden efter att de fyllt 18 år till och med juni det år då de fyller 20 år, om ungdomen bedriver studier som ger rätt till förlängt barnbidrag eller till studiehjälp.

När fullt underhållsstöd beviljas ska den bidragsskyldige föräldern återbetala en beräknad del av underhållsstödet till staten. Betalningsskyldigheten beräknas på inkomster enligt den senaste taxeringen. Underhållsstödet är:

- 1 673 kronor (från och med juli 2021) i månaden till och med månaden när barnet fyller 11 år (från och med augusti 2022 till och med den månad barnet fyller 7 år),
- 1 823 kronor (från och med juli 2021) i månaden till och med månaden när barnet fyller 15 år (från och med augusti 2022 även för barn som senast i juli 2022 har fyllt 7 år) och
- 2 223 kronor (från och med juli 2021) från och med månaden efter att barnet har fyllt 15 år.

Underhållsstöd finansieras delvis genom statsbudgeten, via detta anslag och delvis via inbetalningar från bidragsskyldiga.

Analys

Utgifterna för underhållsstöd drivs av

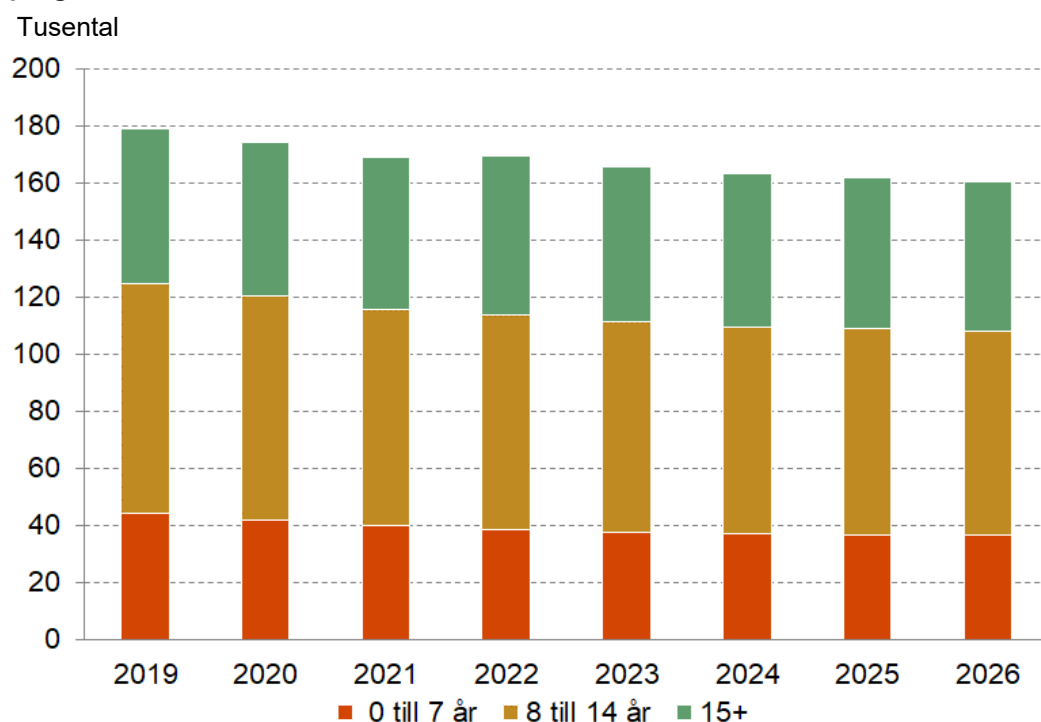
- antalet barn med beslutat underhållsstöd
- summan som betalas ut per barn
- summan som betalas in till Försäkringskassan.

Antal barn

Antal barn med underhållsstöd har minskat kontinuerligt mellan åren 1999 och 2021 men år 2022 ökade antalet barn marginellt jämfört med 2021. Under 2023 förväntas antalet barn återigen minska vilket bidrar till ökad osäkerhet under restende prognosperiod.

Antalet barn med underhållsstöd har minskat med i genomsnitt 3,9 procent de senaste tre åren. Minskningen antas framförallt bero på att fler föräldrar sköter underhållsbidraget utan Försäkringskassans inblandning. Det beror även på att underhållsstöd vid växelvist boende har fasats ut och upphörde i sin helhet i januari 2021. Mängden barn med underhållsstöd var 3,4 procent (5 900 barn) lägre under det första kvartalet 2023 än motsvarande period 2022. Minskningen gäller för samtliga barn med underhållsstöd i åldrarna 15–21 år (med undantag för 11 åringar). Det totala antalet barn med underhållsstöd förväntas i år bli cirka 165 900 och därefter gradvis minska till 160 800 år 2026.

Antalet barn med underhållsstöd i tre ålderskategorier, utfall t.o.m. 2022 och prognos 2023–2026.

Utbetalningar

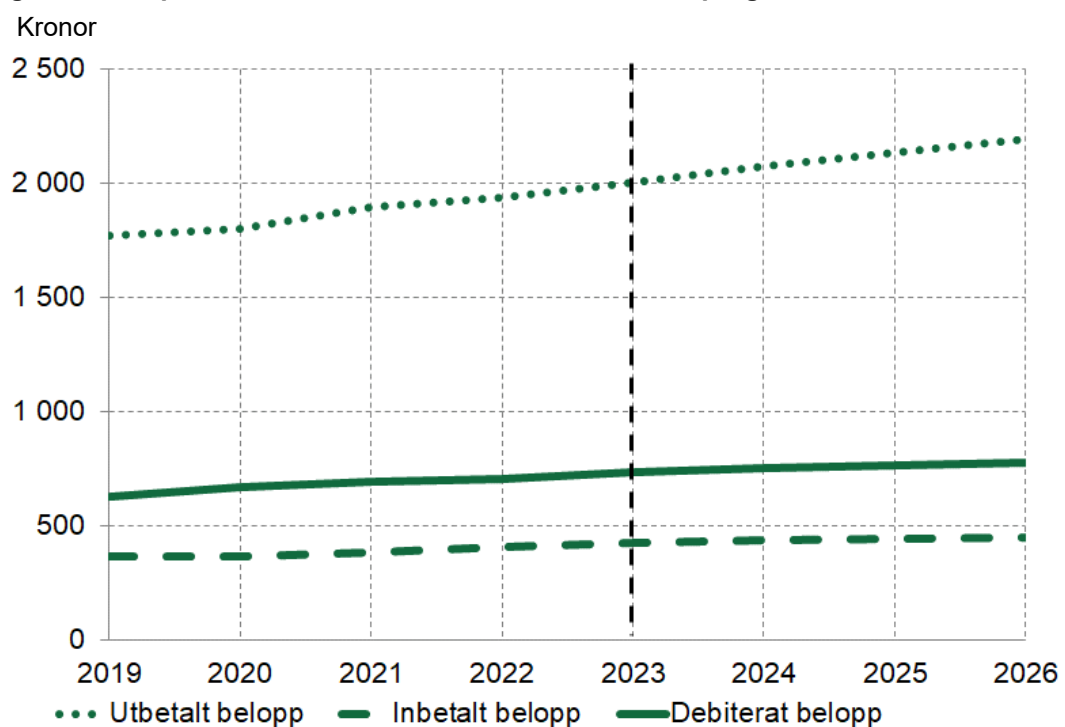
Utbetalningsbeloppet per barn och månad ökade kraftigt efter juli 2021 och har från och med augusti 2022 ökat ytterligare. Anledningen är regeländringar som ger höjda ersättningsnivåer per barn och månad samt att fler barn får fullt underhållsstöd. Beloppet beräknas öka från 1 940 kronor i genomsnitt per barn och månad år 2022 till 2 193 kronor år 2026.

Inbetalningar

Fler föräldrar beslutar själva om underhållsbidrag och behöver därför inte underhållsstöd. Därmed minskade både de direkta inbetalningarna till Försäkringskassan och debiterat belopp per barn och månad mellan år 2016 och 2018. Debiterat belopp från bidragsskyldiga beräknas i genomsnitt öka

från 707 kronor per barn och månad år 2022 till 779 kronor år 2026. Det totala debiterade beloppet beräknas öka från drygt 1,4 miljarder kronor år 2022 till drygt 1,5 miljarder kronor år 2026. Inbetalningsgraden, den andel av det debiterade beloppet som blir inbetalt från bidragsskyldiga, beräknas bli 58 procent per år under prognosperioden. Inbetalningsgraden har minskat från 66,3 procent år 2015 till 55,6 procent år 2021. De direkta inbetalningarna från bidragsskyldiga till Försäkringskassan beräknas däremot öka år 2023 från i genomsnitt 425 kronor per barn och månad till 451 kronor år 2026. De totala inbetalningarna beräknas öka från 836 miljoner kronor 2022 till 871 miljoner 2026.

Inbetalning från bidragsskyldiga och debiterat belopp samt utbetalt belopp i genomsnitt per barn och månad, utfall t.o.m. 2022 och prognos 2023–2026.

Utöver de inbetalningar som görs direkt av de bidragsskyldiga tillkommer inbetalningar från Kronofogden. De består av de fordringar som Försäkringskassan lämnat till Kronofogden för indrivning. Det kan alltså röra sig om gamla skulder som betalas i efterhand och där själva skulden (debiteringen) härstammar från tidigare år. Bidragsskyldigas inbetalningar av skulder till Kronofogden uppskattas till 396 miljoner kronor i år och beräknas öka till 408 miljoner kronor år 2026.

Sammantaget beräknas utgifterna för underhållsstödet öka under prognosperioden. Ökningen beror på den höjda ersättningsnivån per barn och månad som trädde ikraft i augusti 2022.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	2 788 981	2 842 914	2 916 967	2 971 576
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-38 722	-25 728	-26 236	-18 710
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	2 750 259	2 817 186	2 890 731	2 952 866
Differens i 1000-tal kronor	-38 722	-25 728	-26 236	-18 710
Differens i procent	-1,4	-0,9	-0,9	-0,6

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna under januari–mars i år var 24 miljoner kronor lägre än beräknat i förhållande till föregående prognos. Anledningen är att antalet barn var lägre under det första kvartalet än prognostiserat. Mängden barn har därför justerats ned vilket leder till en sänkning av prognosen för de förväntade utgifterna under 2023–2026. Det bör noteras att det finns osäkerhet i prognosen över antalet barn under 2024–2026.

1:4 Adoptionsbidrag

1:4 Adoptionsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	14 784	14 784	14 784	14 784	14 784
Tilldelade medel	14 784	14 784	14 784	14 784	14 784
Utfall/Prognos	8 100	8 250	8 100	8 100	8 100
Avvikelse från anslag	6 684	6 534	6 684	6 684	6 684
Avvikelse från tilldelade medel	6 684	6 534	6 684	6 684	6 684
Högsta anslagskredit	443	443	443	443	443
Tillgängliga medel	15 227	15 227	15 227	15 227	15 227
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 8 miljoner kronor, vilket är 7 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

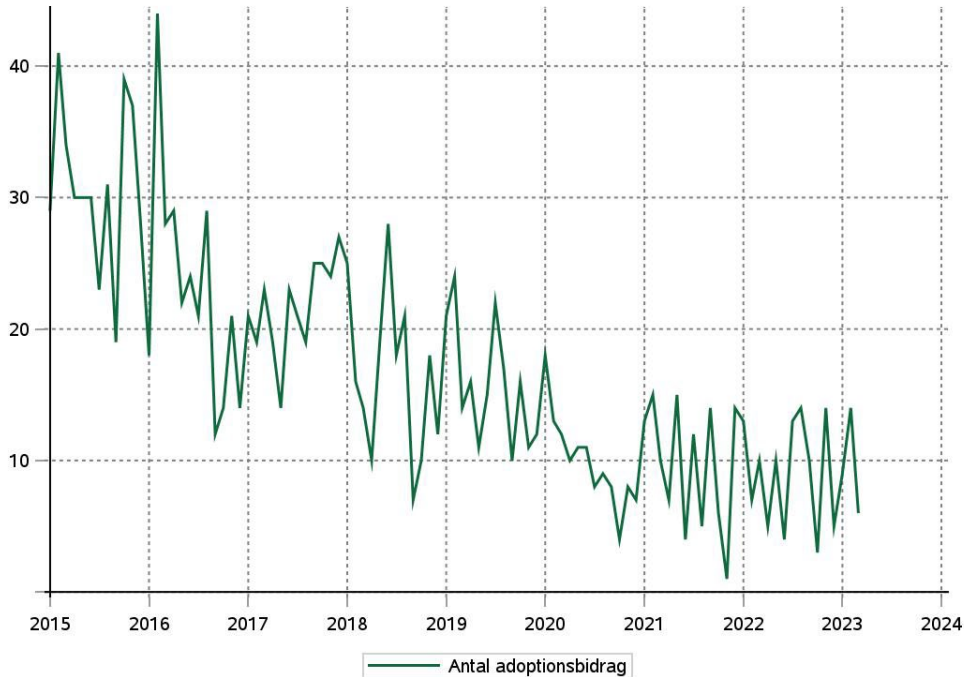
Adoptionsbidrag betalas ut till föräldrar för att täcka en del av kostnaden för att adoptera ett barn yngre än 10 år från ett annat land. För att kunna ansöka om adoptionsbidrag ska adoptionen vara förmedlad av en organisation som är auktoriserad av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Bidraget är på 75 000 kronor. Det går bara att få ett bidrag per barn och det går att ansöka om bidraget från det datum barnet anlänt till och med ett år efter.

Analys

Utgifterna för adoptionsbidraget är låga jämfört med Försäkringskassans övriga förmåner. År 2022 betalades det ut 108 adoptionsbidrag på totalt 7,6 miljoner kronor. Utgifterna drivs av hur många barn som adopteras från andra länder till Sverige och när de nya föräldrarna ansöker om bidraget.

Internationella adoptioner har länge minskat vilket har lett till färre adoptionsbidrag. Sedan början av 2021 tycks dock antalet utbetalda bidrag ha stabiliserats på omkring 9 bidrag per månad

Antal utbetalda adoptionsbidrag per månad

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	7 575	7 200	7 200	6 300
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+675	+900	+900	+1 800
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	8 250	8 100	8 100	8 100
Differens i 1000-tal kronor	+675	+900	+900	+1 800
Differens i procent	+8,9	+12,5	+12,5	+28,6

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Till följd av något högre utfall än väntat höjs prognosen med 1 ytterligare adoptionsbidrag per månad perioden 2023–2025. Mot slutet av prognosperioden höjs prognosen med 2 adoptionsbidrag per månad. Givet hur få bidrag som betalas ut ger detta en relativt stor förändring mätt i procent.

1:6 Omvårdnadsbidrag och vårbidrag

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Hela anslaget	4 083 302	4 647 704	4 875 423	5 179 324	5 385 842
Därav					
1:6.4 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	43 900	1 400	730	368	0
1:6.2 Omvårdnadsbidrag	3 667 570	4 279 779	4 581 875	4 779 658	4 929 125
1:6.3 Statlig ålderspensionsavgift för vårbidrag för funktionshindrade barn	34 622	0	-152 947	-13 340	-44 166
1:6.1 Statlig ålderspensionsavgift för omvårdnadsbidrag	337 210	366 525	445 765	412 638	500 883

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:6.2 Omvårdnadsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	-166 662	-810 684	-1 371 343
Anslag ³	4 206 658	4 113 117	3 937 853	4 218 999	4 395 159
Tilldelade medel	4 206 658	4 113 117	3 771 191	3 408 315	3 023 816
Utfall/Prognos	3 667 570	4 279 779	4 581 875	4 779 658	4 929 125
Avvikelse från anslag	539 088	-166 662	-644 022	-560 659	-533 966
Avvikelse från tilldelade medel	539 088	-166 662	-810 684	-1 371 343	-1 905 309
Högsta anslagskredit	210 332	205 655	196 892	210 949	219 757
Tillgängliga medel	4 416 990	4 318 772	3 968 083	3 619 264	3 243 573
Överskridande av anslagskredit	0	0	613 792	1 160 394	1 685 552

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 4,3 miljarder kronor, vilket är 167 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Bestämmelserna om omvårdnadsbidrag trädde i kraft den 1 januari 2019.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning kan få omvårdnadsbidrag. Bidraget baseras på den omvårdnad och tillsyn som barnet behöver utöver vad som är vanligt för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Omvårdnadsbidrag betalas ut längst till och med juni månad det år barnet fyller 19 år.

Omvårdnadsbidraget kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Hel förmån motsvarar 2,5 prisbasbelopp. Om bidraget avser flera barn kan mer än ett helt omvårdnadsbidrag utgå. När den ansökande har fått ett beslut om omvårdnadsbidrag får hen en retroaktiv betalning för perioden sedan ansökan gjordes.

Analys

Utgifterna för omvårdnadsbidrag drivs av antalet nybeviljade mottagare och av hur länge de stått i kö för att få sitt beslut. Väntetiden avgör hur stor den retroaktiva utbetalningen blir. Övergångsfasen mellan vårdbidrag och omvårdnadsbidrag har orsakat långa handläggningstider och således bildades

en kö i handläggningen. Det har inneburit att den andel av utgifterna som bestått av retroaktiv utbetalning tidigare varit hög, men under andra halvåret av 2022 har andelen varit lägre, se figur nedan. En ytterligare faktor som driver utgifterna för omvårdnadsbidrag är prisbasbeloppet då det används till beräkningen av omvårdnadsbidraget. När prisbasbeloppet ökar så ökar också bidraget. Om en viss ersättningsnivå blir allt mer förekommande kan det också öka utgifterna.

De retroaktiva utbetalningarna minskade markant under sommarmånaderna åren 2021 och 2022. Det beror på att de retroaktiva utbetalningarna är mera känsliga för variationer i verksamhetens produktionstakt än de ordinarie utbetalningarna. Under sommarmånaderna är produktionen lägre till följd av semestrar och när produktions takten ökar igen under hösten, bidrar den lägre sommarproduktionen till högre retroaktiva betalningar. Motsvarande mönster som under sommarmånaderna, kan ses i samband med julleddigheten i december och januari. Under de tre första månaderna 2022 höll verksamheten en hög produktions takt samtidigt som ledigheter under jul- och nyårshelgen innebar aningen längre handläggningsköer. Därför landade andelen retroaktiv utbetalning på i genomsnitt 25 procent månadsvis för första kvartalet 2022. Under andra kvartalet sjönk de retroaktiva utbetalningarna till i genomsnitt 17 procent av utgifterna. Under det tredje kvartalet sjönk de retroaktiva utbetalningarna till i genomsnitt 11 procent av utgifterna. Även under det fjärde kvartalet utgjorde de retroaktiva utbetalningarna i genomsnitt 11 procent av utgifterna. Den trendmässiga minskningen i andelen retroaktiva utbetalningar av de totala utgifterna förklaras av att handläggningsköen blivit kortare och kortare.

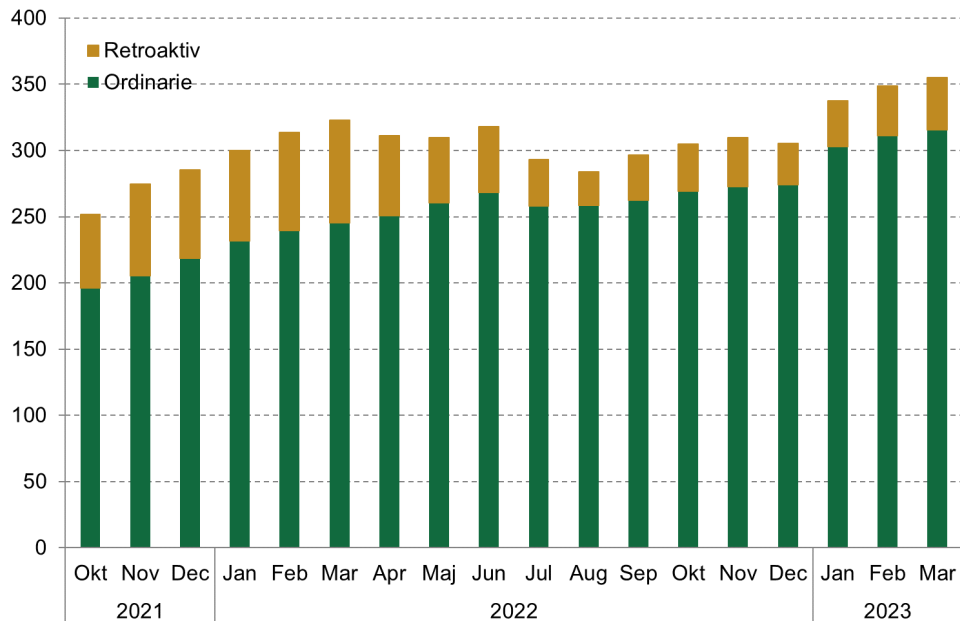
Den retroaktiva andelen beräknas sjunka i takt med att handläggningstiderna blir kortare. Även om reformen i princip är utförd i sin helhet så kommer en viss andel retroaktiva utbetalningar att kvarstå, eftersom handläggningstiden för omvårdnadsbidraget beräknas att bli ungefär 90 dagar. Hur utgifterna för omvårdnadsbidraget utvecklas månadsvis är mycket osäkert på grund av de retroaktiva utbetalningarnas fluktuationer.

Utgiftsminskningen i juli månad förklaras också av att vissa mottagares barn fyller 19 år under kalenderåret. Det beror på att rätten till omvårdnadsbidrag upphör i juli månad under det år barnet som omvårdnadsbidraget avser fyller 19 år.

Sammantaget innebär detta en stabil uppåtgående trend för de ordinarie utbetalningarna förutom under juni månad då utflödet av 19-åringarna sker, se diagrammet nedan.

Utgifter för omvårdnadsbidrag fördelade på ordinarie och retroaktiva utbetalningar. Utfall för perioden oktober 2021 – mars 2023

Miljontal kronor

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	3 642 954	3 876 217	4 055 912	4 199 011
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	+63 859	+106 215	+100 253
Volym- och strukturförändringar	+636 825	+641 799	+617 531	+629 861
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	4 279 779	4 581 875	4 779 658	4 929 125
Differens i 1000-tal kronor	+636 825	+705 658	+723 746	+730 114
Differens i procent	+17,5	+18,2	+17,8	+17,4

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt sin prognos för prisbasbeloppet för åren 2024–2026. Detta har en höjande effekt på prognosen.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen för januari till och med mars blev högre än prognosen som lämnades till regeringen i februari 2023. Prognosen höjs därför för hela perioden.

1:6.4 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	173 803	5 739	2 917	1 029	0
Tilldelade medel	173 803	5 739	2 917	1 029	0
Utfall/Prognos	43 900	1 400	730	368	0
Avvikelse från anslag	129 903	4 339	2 187	661	0
Avvikelse från tilldelade medel	129 903	4 339	2 187	661	0
Högsta anslagskredit	8 690	286	145	51	0
Tillgängliga medel	182 493	6 025	3 062	1 080	0
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 1 miljoner kronor, vilket är 4 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Vårdbidraget avskaffades den 1 januari 2019 och ersattes med omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. Bidraget baserades på en sammanvägning av såväl barnets behov av särskild tillsyn och vård samt förälderns merkostnader. Bedömningen gjordes i förhållande till vad som är vanligt för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Vårdbidraget betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Hel förmån motsvarar 2,5 prisbasbelopp. Om bidraget avser flera barn kan mer än ett helt vårdbidrag utgå.

Analys

Utgifterna för vårdbidraget fortsätter att minska i en stadig takt. I mars 2023 är det ungefär 80 mottagare kvar vilket innebär låga utgifter. Däremot gör det låga antalet att prognosfelen på månadsbasis kan bli procentuellt stora, likaså prognosjusteringar. I juli flödade många mottagare ut ur vårdbidraget

för att barnet fyllde 19 år. Den absoluta majoriteten av vårdbidragsmottagare väntas antingen övergå till omvårdnadsbidraget eller att flöda ut ur försäkringen under 2023. Prognosen för åren 2023 till 2026 är osäker.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognosbelopp	3 421	2 871	989	0
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	+10	+8	-
Volym- och strukturförändringar	-2 021	-2 151	-629	-
Regelförändringar	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	1 400	730	368	0
Differens i 1000-tal kronor	-2 021	-2 141	-621	0
Differens i procent	-59,1	-74,6	-62,8	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har höjt sin prognos för prisbasbeloppet för åren 2024–2025. Detta har en höjande effekt på prognosen för dessa år.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen blev lägre än prognosen som lämnades till regeringen i februari 2023. Prognosen justeras därför ner för åren 2023–2025.

1:8 Bostadsbidrag

1:8 Bostadsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2022 ¹	2023	2024	2025 ²	2026 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	-49 990	-134 729	-227 913
Anslag ³	4 799 404	4 564 633	3 497 713	3 508 007	3 519 914
Tilldelade medel	4 799 404	4 564 633	3 447 723	3 373 278	3 292 001
Utfall/Prognos	4 126 328	4 614 623	3 582 452	3 601 191	3 612 510
Avvikelse från anslag	673 076	-49 990	-84 739	-93 184	-92 596
Avvikelse från tilldelade medel	673 076	-49 990	-134 729	-227 913	-320 509
Högsta anslagskredit	214 320	228 231	174 885	175 400	175 995
Tillgängliga medel	5 013 724	4 792 864	3 622 608	3 548 678	3 467 996
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	52 513	144 514

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2023:RK23:maj. Hämtad 2023-04-18.

Utgifterna för anslagsposten 2023 beräknas bli 4,6 miljarder kronor, vilket är 50 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Bostadsbidraget betalas ut till barnfamiljer samt ungdomar som fyllt 18 men inte 29 år. Syftet med bidraget är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Beroende på vilken grupp man tillhör består bidraget av olika delar. Bostadsbidragets storlek bestäms av såväl bostadens storlek och kostnad som hushållets inkomst och sammansättning.

Bostadsbidrag för barnfamiljer består dels av ett bidrag till kostnaden för bostaden, dels av särskilda bidrag för hemmavarande barn eller barn som bor växelvis samt umgängesbidrag för tidvis boende barn. Bostadsbidrag till hushåll utan barn (ungdomshushåll) består däremot endast av bidrag för kostnaden för bostaden.

Under andra halvåret 2020, 2021 och 2022, samt första halvåret 2023 finns ett tilläggsbidrag på 25 procent av det ordinarie bostadsbidraget för barnfamiljer. För andra halvåret 2023 finns ett tilläggsbidrag på 40 procent.

Analys

Utgifterna för bostadsbidrag under 2022 blev cirka 18 procent lägre än under 2021. Detta berodde framför allt på att vi sett en drastisk minskning av medelersättningen och antal mottagare parallellt, medan det historiskt har varit en minskning av antalet mottagare, men en ökning av medelersättning. Detta kan till viss del förklaras med en förändring i nominella inkomster under 2022:s höga inflation, men merparten av förändringen är större än vad som kan förklaras med makroekonomiska faktorer. Utvecklingen har dock återgått till mer normala nivåer under det första kvartalet 2023.

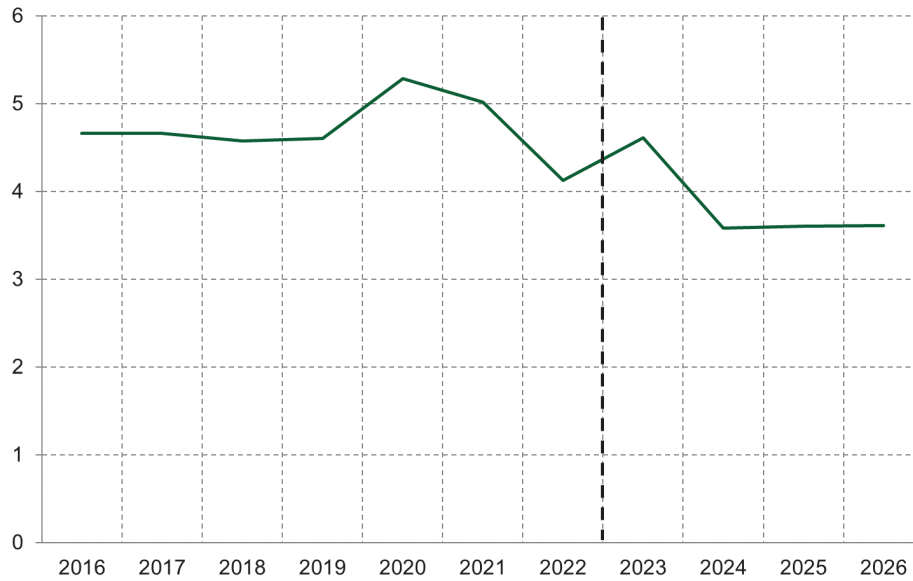
Regeringen har förlängt och höjt det tillfälliga tilläggsbidraget för barnfamiljer. Tidigare väntades tilläggsbidraget vara till och med juni 2023, men tillägget kommer nu att ligga kvar fram till december 2023. För den nyligen tillagda perioden är nivån höjd från 25 procent av ordinarie bidrag till 40 procent. Utgifterna för tilläggsbidraget väntas bli 1,19 miljarder år 2023.

Centrala nyckeltal för bostadsbidraget

	2022	2023	2024	2025	2026
Genomsnittligt antal barnhushåll	120	109	106	102	99
Genomsnittligt antal ungdomshushåll	22 673	19 337	20 311	20 993	164
Medelersättning barnhushåll	927	182	743	927	912
Medelersättning ungdomshushåll					22
Förändring av utgifter sedan föregående år	-18%	12%	-22%	1%	0%
Barnhushållens andel av utgifterna	94%	96%	94%	93%	92%
Ungdomshushållens andel av utgifterna	6%	4%	6%	7%	8%

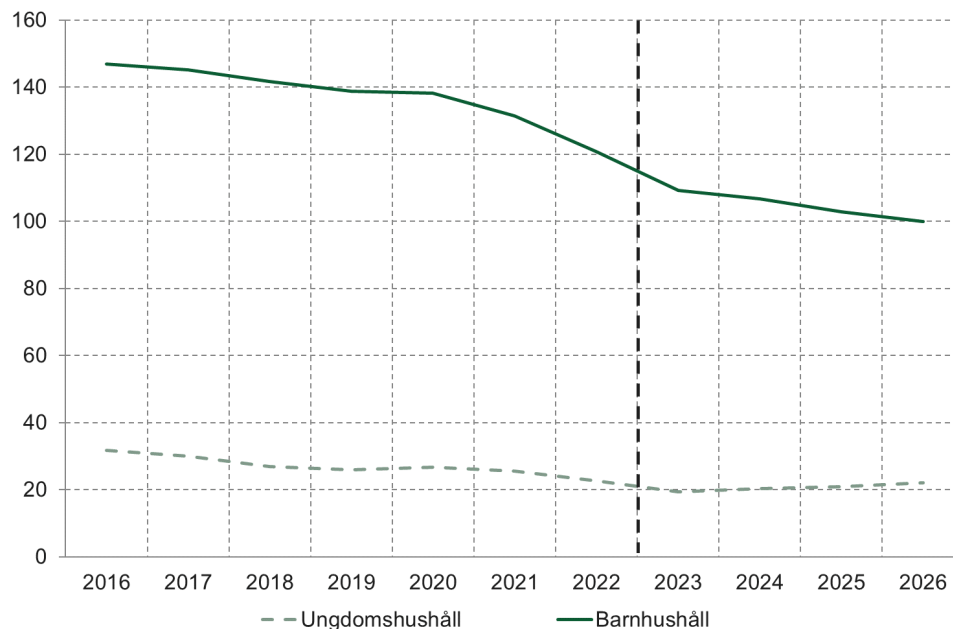
Den största delen av bostadsbidraget betalas ut till barnfamiljer. Medelersättningen för barnhushåll väntas öka stort under 2023, minska stort under 2024 och sedan öka mer marginellt. De stora hoppen på kort sikt är ett resultat av tilläggsbidraget. Medelersättningen för ungdomshushåll väntas öka under hela prognosperioden.

Utgifter för bostadsbidrag. Miljarder kronor, årsdata 2016–2026

Utgifterna väntas öka 2023, som ett resultat av ökningen av tilläggsbidraget, för att sedan plana ut, som en konsekvens av att effekterna av högre medelersättningar och färre mottagare för barnhushåll i stor grad tar ut varandra, och att dessa hushåll står för en klar majoritet av utgifterna.

Antal hushåll med bostadsbidrag. Tusental, årsdata 2016–2026

Antalet hushåll med bostadsbidrag beräknas minska. Under 2022 sjönk antalet mottagare drastiskt. Värdena för år 2023 utgår från dessa nivåer, men utvecklingen väntas vara mer plan framöver.

Osäkerhetsanalys

Beroende på det makroekonomiska läget, där flera faktorer drastiskt förändrades och fortsätter att förändras, finns det en extra stor osäkerhet för bostadsbidraget.

Det typiska för bostadsbidraget är att utgifterna ökar vid svåra ekonomiska tider, vilket förhöjningen under coronakrisen också bekräftar. Men för den ekonomiska situationen vi står inför nu är bilden mer tvetydig. Dels är bostadsbidragets olika gränser och regler satta rent nominellt, snarare än bundet till något prisindex. I och med detta kommer inte en sämre ekonomisk situation som är ett resultat av inflation följas av en förhöjning av antalet mottagare eller medelersättning. Detta bekräftas också av den nuvarande utvecklingen, där utgifterna gått ner under 2022 samtidigt som inflationen har skenat.

Inför framtiden finns det en del faktorer som pekar på en fortsatt minskning. Eftersom en del andra förmåner är bundna till utvecklingen av konsumentprisindex föregående år, kommer dessa öka i rent nominella termer, vilket kan leda till att fler människor ej längre kvalificerar för bostadsbidrag. Även anställda som eventuellt kan få en reallönesänkning, men högre löner i nominella termer, kan innebära att människor som tidigare kvalificerade nu ej längre gör det, eller att de kvalificerar för lägre belopp.

Parallellt med detta finns det dock en risk att eventuella konkurser, uppsägningar och uteblivna nyanställningar under lågkonjunktur kommer leda till fler arbetslösa, som därigenom kan kvalificera för bostadsbidrag.

Under första kvartalet 2023 har utvecklingen varit mer utplanad och i linje med förväntningarna, men det är osäkert om denna mer normala utveckling kommer bestå.

Sammanfattningsvis innebär det nuvarande makroekonomiska läget större osäkerhet än normalt, och faktumet att olika typer av eventuella ekonomiska försämringar har olika effekter på förmånen innebär en extra osäkerhet även givet en viss generell ekonomisk utveckling.

Under 2021–2022 genomförde Försäkringskassan en intern förändring för bostadsbidrag. Avstämningar görs nu löpande under året istället för att göras vid ett tillfälle, vilket tidigare var fallet. Avstämningarna skiftade även här från att beröra betalningar två år innan avstämningen till att beröra betalningar ett år innan avstämningen. Detta påverkade överskjutande belopp och återbetalningar under övergångsperioden, och gav även en extra

osäkerhet för både beloppen och säsongsfördelningen för dessa poster under övergångsperioden. Då förändringarna är genomförda, och vi väntas ha nått ett nytt normalläge i processen, är det framförallt säsongsfördelningen som påverkas.

Utredningen ”Träffsäkert – Införande av månadsuppgifter i bostadsbidraget och underhållsstödet” har tagits fram för att försöka öka precisionen i utbetalningar, för att på så sätt minska skuldsättningen hos dem som fyller i fel uppgift och sedan får återkrav. Utredningen föreslår bland annat att bostadsbidraget ska grundas på inkomstuppgifter på individ- och månadsbasis från arbetsgivardeklarationer från Skatteverket istället för att baseras på uppskattningen från den som söker bidraget.

Om förslaget går igenom och når sitt mål skulle det direkt påverka återkraven och de direkta utbetalningarna. Det väntas även indirekt ha en höjande effekt på antalet sökande, då risken för återbetalning minskar för personer som söker bidraget. Olika komponenter i förslaget har olika effekter, men totalt sett väntas förslaget höja kostnaderna. Eftersom en stor del av återkraven berör utbetalningar från föregående år, skulle övergångsåret påverkas mest. Detta eftersom det här året är påverkas både av de upplupna transaktionerna från föregående år med det gamla systemet, och de icke-upplupna transaktionerna från innevarande år med det nya systemet.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹
Föregående prognos-belopp	3 869 771	3 435 861	3 489 356	3 514 572
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+15 048	+146 591	+111 835	+97 938
Regelförändringar	+729 804	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Ny prognos	4 614 623	3 582 452	3 601 191	3 612 510
Differens i 1000-tal kronor	+744 852	+146 591	+111 835	+97 938
Differens i procent	+19,2	+4,3	+3,2	+2,8

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

En viss höjning baserat på utfallen.

Regelförändringar

Tilläggsbidraget har förlängts och höjts sedan senaste prognosen. Från att skulle finnas kvar till och med juni i år, så kommer tilläggsbidraget nu finnas kvar året ut. Under det nyligen tillagda andra halvåret 2023 kommer nivån även höjas från 25 procent av ordinarie bidrag till 40 procent.

Förändring av prognosmodell

Extrapoleringsmodellen har justerats sedan den senaste prognosomgången. För Konjunkturinstitutets data för disponibel inkomst används nu en förändringstakt som ej är KPI-justerad, för att på så vis bättre matcha att bostadsbidraget är specificerat i rent nominella termer. Utöver denna förändring har antalet barn och ungdomar i SCB:s befolkningsprognos lagts till som förklarande variabler i de respektive modellerna för antalet barn- och ungdomshushåll. Specifikationen för KI:s variabel för hyror är oförändrad.